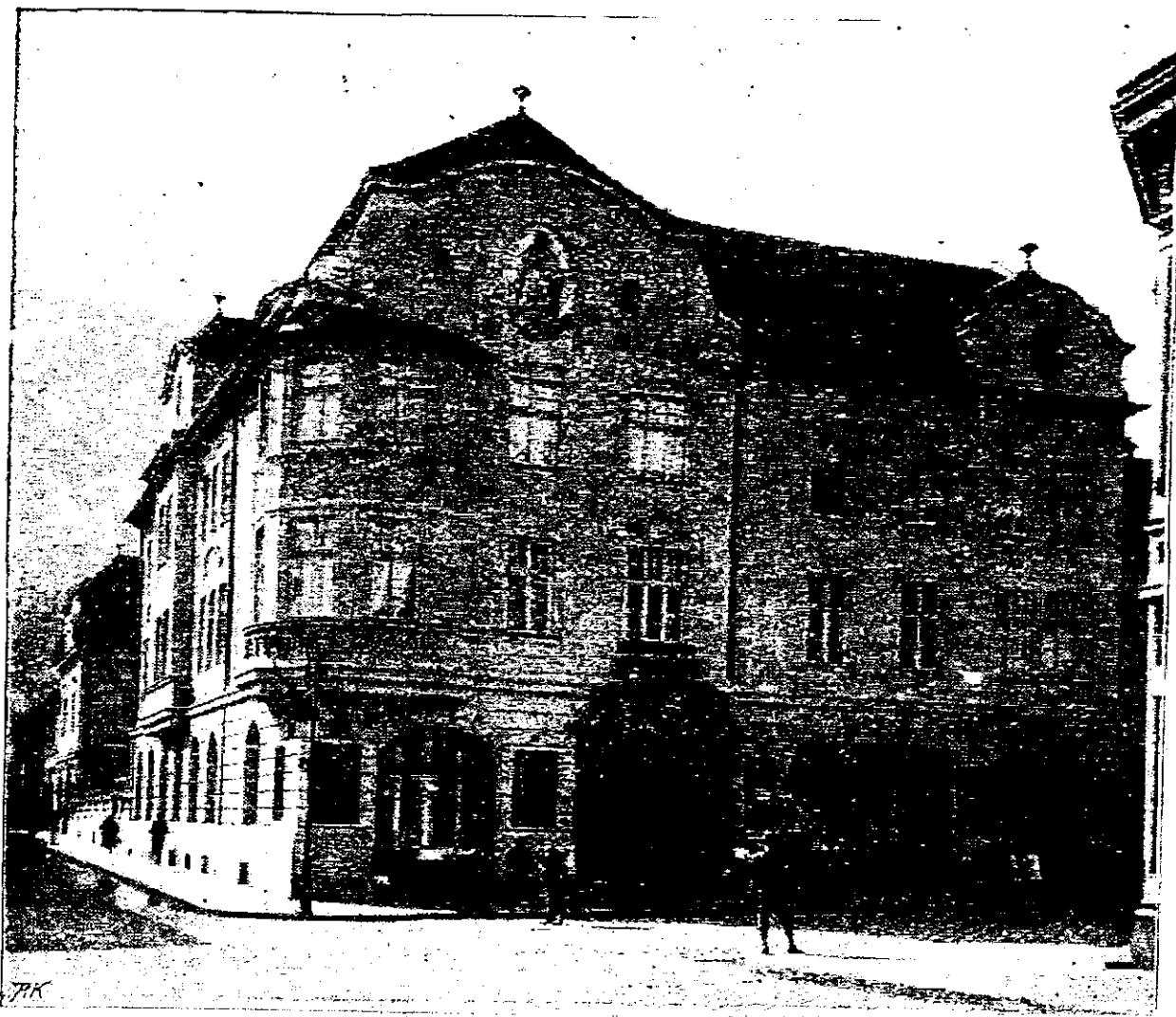


VOLUMUL I
DOCUMENTAȚIE DE SPECIALITATE
COMPONENTE ARTISTICE
privind
CONSERVAREA - RESTAURAREA PICTURII MURALE si a DECORAȚIILOR MURALE,
FAȚADA IMOBILULUI din str. MICHAEL WEISS, nr. 22, BRAȘOV
FOSTA BANCĂ NAȚIONALĂ S.A. SĂSEASCĂ, 1905 - 1912



Banca săsească națională.

Fotografie din anul 1922

PROIECT Nr. 35 / 2014

Proiectant componente artistice: SC „RESART” SRL

Pictor restaurator: Ioana C. Munteanu Zărnescu

1. FOAIE DE PREZENTARE

1. DENUMIRE PROIECT:

PROIECT TEHNIC - CONSERVARE - RESTAURARE DECORAȚII MURALE, fațada
imobilului din str. Michael Weiss, nr. 22, Brașov,
Fosta BANCĂ NAȚIONALĂ S.A. (săsească),
Cod LMI. BV II – m – A – 11595,
Anul construcției 1905 – 1908 – 1912, arhitect Albert Schuller, pictor Friederich Mieß.

2. NUMĂR PROIECT: 35 / august 2014.

3. INVESTITOR: S.C.TYCOON FINANCE CORPORATION S.R.L. Bucuresti, str.
Gheorghe Manu, nr. 1, etaj 2, apartament 12, nr. inregistrare J40/20662/13.12.2004,
cod RO17033622, reprezentata de Palade Rani în calitate de Administrator.

4. BENEFICIAR DE FOLOSINȚĂ: Primăria Municipiului Brașov, B-dul Eroilor nr.8,
Brașov cod postal 500007.

5. PROIECTANT:

SC „RESART” SRL, str. Olteț, nr.5, Brașov

Director: specialist restaurator CADMI-MCC Mărgean Trăsculescu.

Coordonator proiect componente artistice, Ioana C. Munteanu Zărnescu.



2. BORDEROU

1. FOAIE DE PREZENTARE	pagina 02
2. BORDEROU	pagina 03
3. COLECTIVUL DE ELABORARE	pagina 05
4. PREZENTAREA GENERALĂ A MONUMENTULUI	pagina 06
Planșa nr. 1. Harta județului Brașovului	pagina 08
Planșa nr. 2. Harta centrului Brașovului cu amplasamentul clăririi fostei Bancii naționale săsești	pagina 09
Planșa nr. 3. Planul cetății Brașov în sec.al XVIII – lea	pagina 10
Planșa nr. 4. Plan topografic	pagina 11
Planșa nr. 5. Plan amplasament	pagina 12
5. EXAMINAREA STĂRII ACTUALE DE CONSERVARE	pagina 25
5.1. (De.1.) Studiul secțiunii și suprafeței murale - cercetarea în situ	
5.1.1. Starea de conservare a arhitecturii / structurii	pagina 25
5.1.2. Starea de conservare a stratului suport	pagina 27
5.1.2.1. Starea de conservare a stratului suport al decorului mural	pagina 27
5.1.2.2. Starea de conservare a stratului suport al picturii murale	pagina 31
5.1.3. Starea de conservare a stratului de culoare	pagina 37
5.1.3.1. Starea de conservare a stratului de culoare al decorului mural ...	pagina 37
5.1.3.2. Starea de conservare a stratului de culoare al picturii murale	pagina 42
5.1.4. (De.1.1.) Sondaje stratigrafice	pagina 51
5.1.5. (De.1.2.) Teste / probe efectuate	pagina 63
6. (De.3.) PROPUNERI METODOLOGICE PRIVIND CONSERVAREA ȘI	

RESTAURAREA DECORULUI MURAL si a PICTURII MURALE	pagina 68
Descrierea procesului de conservare-restaurare	pagina 68
(De.3.2.) Operațiuni de restaurare și cantități.....	pagina 74
7. LISTA MATERIALE	pagina 76
8. (De.4.) DOCUMENTAȚIA FOTOGRAFICĂ	pagina 78
9. Memorii	pagina 86
Extras din Memoriu tehnic de arhitectura, arh. Dumitru Dima	pagina 86
Extras din Memoriu tehnic de expertiza a constructiei, expert tehnic ing.	
Nicolae Mihul	pagina 91
Referat, expert CADMI-MCC arh. Marina Iliescu	pagina 92
10. (De.2) STUDII STIINTIFICE	pagina 95
De.2.1. Buletin de expertiza biologică	pagina 95
De.2.2. Analize chimice de laborator	pagina 101
11. (De.5.) DOCUMENTAȚIA DESENATĂ - Borderou piese desenate	pagina 131
1. Plan etaj II, planșa nr. A. 06	
2. Fațada dinspre str. M.Weiss, planșa nr. A. 09	
3. Fațada dinspre str. Republicii, planșa nr. A.10	

3. COLECTIVUL DE ELABORARE

S.C. RESART S.R.L.: director, specialist restaurator CADMI-MCC Mărgean Dumitru Trăsculescu

COORDONATOR PROIECT componente artistice: expert restaurator CADMI-MCC
Ioana C. Munteanu Zărnescu

ŞEF PROIECT RESTAURARE ARHITECTURĂ: arhitect Dumitru Dima

BULETIN DE ANALIZE FIZICO-CHIMICE:

S.C. TOTAL SPECTRUM S.R.L. director Adrian Manduc, investigații fizico-chimice,
expert, dr. Ana Maria Vlad

EXPERTIZA BIOLOGICĂ – extras:

S.C. BIOHARCOM SRL Săcele, Braşov, expert CADMI-MCC, biolog Livia Bucşă

REFERAT DE EXPERTIZĂ TEHNICĂ: expert tehnic ing. Nicolae Mihul.

FOTOGRAFI:

- specialist restaurator CADMI-MCC Mărgean Trăsculescu
- arhiva personală arhitect Dan Median

TEHNO-REDACTARE: Ioana M. Zărnescu

4. PREZENTAREA GENERALĂ A MONUMENTULUI

AȘEZARE. SCURT ISTORIC

În Brașovul începutului de secol XX economia ia avânt și se dezvoltă fabrici precum cea de postav "Schweg", fabrica de mașini "Schiel", fabrica de bere și spirt "Czell", turnatoria „Teutsch”, fabrica de postav și pielărie "Scherg", Casa de comerț „Heßhaimer”. Se construiesc edificiile importante ale Brașovului, precum Palatul Justiției, Poșta, Direcția Finanțelor, școli de stat precum Liceul Iohanes Honterus.

Societatea Transilvană a Carpaților înființată în anul 1880 construiește drumuri și cabane și astfel se dezvoltă turismul. O societate săsească pe acțiuni construiește hotelul "Corona" ce beneficiază de instalația de apă potabilă ce exista în Brașov încă din anul 1893. Orașul beneficia de canalizare din anul 1908 precum și de pavaj sau chiar asfalt.

Pe lângă băncile care deja existau s-a înființat, cu finanțarea sașilor brașoveni, prima clădire din Brașov ce este concepută din start, de către arhitect, ca sediu de bancă și locuințe pentru director și angajați.

Conform P.U.Z.-ului, clădirea monument de care ne ocupăm se află în "Zona istorică a Brașovului Vechi", rezervația de arhitectură numită „Centrul istoric - Cetatea Brașovului”, cod LMI. BV II – m – A –11595 și este în proprietatea Primăriei Brașovului.

Foarte aproape de Piața Sfatului, la mijlocul "Corso-ului", strada Republicii de azi, clădirea este amplasată la intersecția a două strazi pietonale „Purzengasse nr. 24-26” astăzi str. Republicii și "Zwirngasse" astăzi str. Michael Weiss nr. 22. vezi planșele nr. 2, 3.

Proiectată în Jugendstilul münchenez de arhitectul brașovean Albert Schuller, (1877 - 1948) clădirea a fost edificată între 1905 – 1908 – 1912 și destinată anume ca sediu al Bancii Naționale Societate pe Acțiuni, "Nationalbank A.G." denumita și Banca Națională Săsească (foto copertă, din anul 1922).

Clădirea a fost proiectată pe colț, pe un teren donat de familia Hirscher¹ și ocupa la acel moment (1905) două numere topografice: numărul 493, cu adresa poștală Purzen-Gasse nr. 26 (strada Porții, astăzi str. Republicii) loc pe care exista casa familiei Lucas și Apollonia Hirscher și numărul topografic 492, cu adresa poștală poștală Purzengasse nr. 24 (strada Porții, astăzi str. Republicii) (vezi planșele nr. 2, 4, 5).

De plan dreptunghiular alungit, cu latura clădirii de pe Zwirngasse (astăzi str. Michael Weiss nr. 22) orientată spre est-răsărit și latura scurtă pe Purzengasse nr. 24 și 26 orientată spre nord, clădirea este prima din Brașov ce a fost proiectată inițial ca și bancă. Astfel, la acea vreme, sediul "Bancii Naționale Societate pe Acțiuni", "Nationalbank A.G." denumită și "Banca Națională Săsească" avea un caracter arhitectural de unicat, datorită îmbinării funcției utile cu cea estetică, cu amprenta arhitecturii de la 1900.

Regimul de înălțime al clădirii este: subsol, parter, două etaje și pod cu înălțimea maximă de 19,45 m (vezi foto nr. 1 din anul 1941).

Din punct de vedere constructiv, al amprentei la sol, al fundațiilor, corpul de pe str. Michael Weiss nr. 22 și str. Republicii - Purzengasse nr. 24 a fost edificat într-o primă fază. La scurt timp după edificarea acestui corp, principal, în anul 1912, Banca a cumpărat imobilul alăturat, de la nr. 26 (vezi foto nr. 4, carte poștală de dinainte de 1912).

Arhitectul Albert Schuller a remodelat fațada clădirii de la nr. 26 în spiritul celei proiectate de el și a adaptat interiorul la funcțiunile bancii (vezi foto nr. 1 din anul 1941).

Meritul arhitectului este acela de a fi reușit să facă din această clădire pe colț, amplasată pe două parcele, cu deschidere mică și lungime mare, cu o perspectivă scurtă, să creeze un volum arhitectural armonios și unic ca funcționalitate la acel timp.

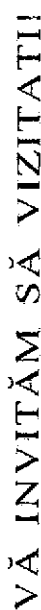
Amprenta la sol a întregii clădiri este de 815,56 m² iar înălțimea maximă de 19,45 m, înălțimea nivelului de etaj fiind mai mică sau egală cu 3,00 m.

Intrarea principală în clădire se face pe sub un portal impunător din Purzengasse (str. Porții, vezi harta din sec XVIII) - str. Republicii, iar cea secundară din Zwirngasse - str. Michael Weiss (vezi foto 3 colecția arh. Dan Median).

După 1947-1950 în această clădire nu a mai putut funcționa Banca Săsească. Astfel la parter s-au înființat spații comerciale, iar la etajele 1 și 2 spații administrative pentru diverse sedii de instituții.

¹ Importantă familie de sași brașoveni ce a dat orașului mai multe personalități. Soția primarului Lucas Hirscher, Apollonia Hirscher, este reprezentată pe aticul fațadei principale de pe str. Republicii.

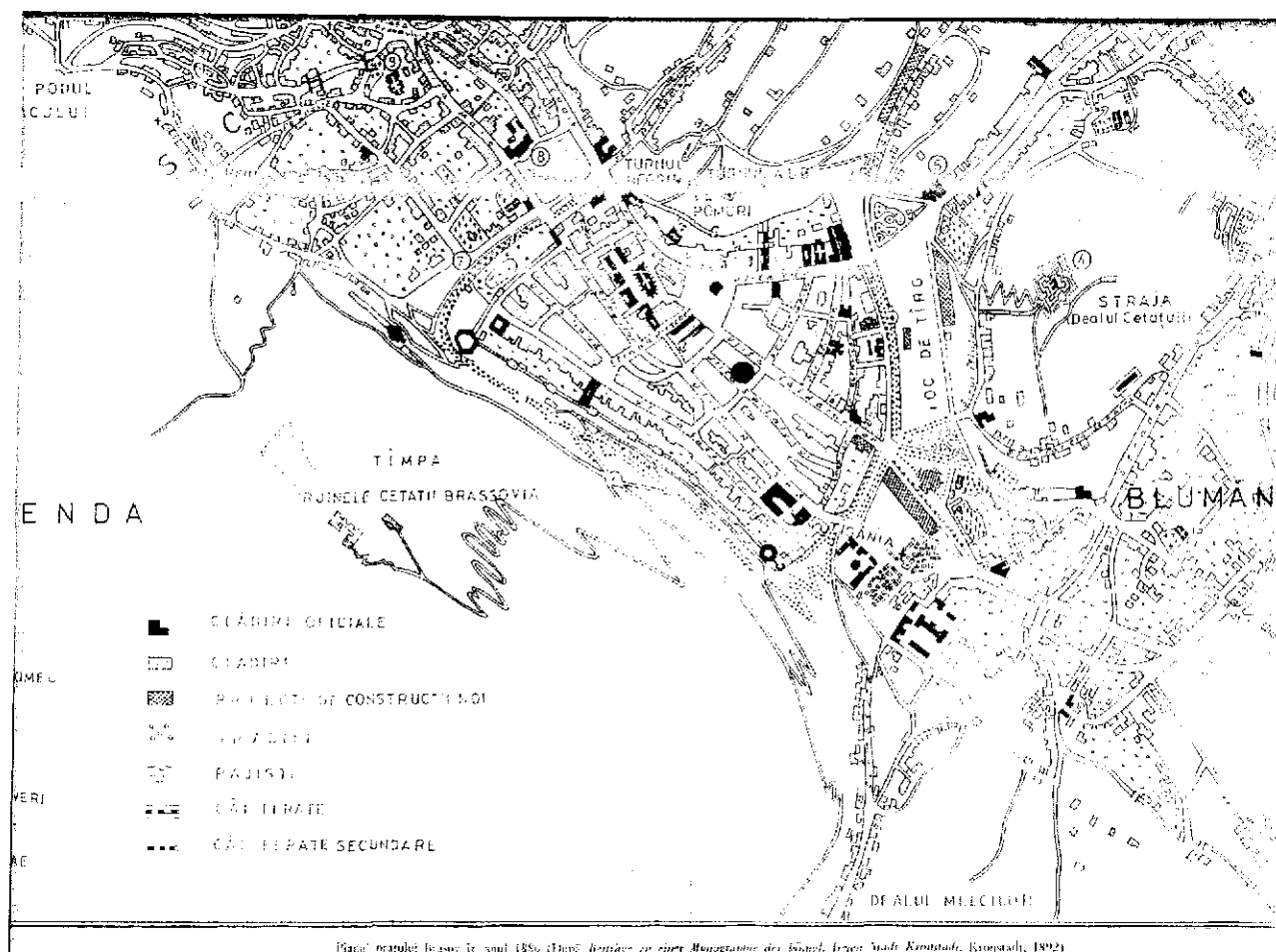
² vezi Planul de amplasament, planșa nr.5



Apăta: • Turnul Cetății (sec. XIV)
Bran: • Castelul Bran • Puternic centru agroturistic
Bunești: • Mănăstirea „Sf. Gheorghe”
Cală: • Urmele cetății țărănești • Biserica fortificată
Cincu: • Biserica evanghelică și colecția de covoare orientale • Casa în care s-a născut Valeriu Brăneș
Comana de Sus: • Biserica ortodoxă ctitorită de Neagoe Basarab
Cristian: • Biserica fortificată • Muzeul de istorie
Drăg: • Centru etnografic • Casa memorială „I. Codru Drăgusanu”
Feldioara: • Ruinele cetății medievale a lui Petru Rareș
Fundata: • Centrul agroturistic
Hărman: • Biserica fortificată (sec. XIII-XIV)
Hoghbi: • Urmele castrului roman și ale castrului medieval • Casa în care s-a născut Aron Pumnul (sat Cucuiata)
Hamorod: • Stațiunea de interes local (vulcanii noroșii)
Lisa - sat Breaza: • Urmele cetății Negru Vodă (sec. XIII)
Măierus: • Valea Bogății-rezervație naturală - pe DN13 spre Rupea
Persani: • Băi termale de interes local
Poiana Mărului: • Biserica ortodoxă - ctitoria lui C-tin Brâncoveanu
Cea mai înfrsă așezare rurală din țară
Prejmer: • Cetatea
Răcos: • Coloanele de bazalt - rezervație geologică
Recea: • Biserica ortodoxă - ctitorie a lui Șerban Cantacuzino
Sâmbăta de Jos: • Ruinele castelului Brâncovenesc • Herghiefa de cai tip
Sâmbăta de Sus: • Complexul mănăstiresc C-tin Brâncoveanu
Sânpetru: • Biserica fortificată • Casa în care a copilărit scriitorul Zah
Bârsan: • Școala de zbor fără motor • Dealul Lempez - rezervație bot
Seary: • Băile Rodbav
Șercaia-Vad: • Rezervația botanică Poiana narciselor
Șinca-Bucium: • Colecția de artă populară: Dr. Gh. Radocșa
Țărlungeni: • Muzeul etnografic
Vilcriș: • Așezare - conservare specific sătesc - Program UNESCO

Bras: Or.: • Poiana Brasov (1030 m altitudine) • Masivul Postăvarul
• Tâmpa, vechile fortificații (sec.XIV-XVI) • Mormântul lui Andrei
Muresianu (Groaveri) • Casele memoriale: Gh. Dima și Muresenilor
Codlea: • Cetatea de pe Măgura Codlei • Biserica evanghelică
fortificată • Strandul Codlea
Slăbăneș: • Biserica fortificată • Pensiiu agroturistice
Făgăraș: • Cetatea și Muzeul Tării Făgărașului • Biserica
Brâncovenască • Statuia Doamnei Stânca
Prelești: • Mănăstirea ortodoxă • Statuia poezului Mihai Saulescu
• Cabanele: Cioplea, Pârâul Rece, Trei Băzi, Ciăbucet-Sosire
• Stațiunile Timișul de Sus și Timișul de Jos
Râșnov: • Cetatea târânească • Biserica ortodoxă „Sf. Nicolae”
• Biserica evanghelică • Hotelul și restaurantul din Valea Cetății
• Cabana Cheia • Chelle Râsnoavelor • Camping
Rom: • Cohalm-Cetatea târânească • Muzeul de istorie și etnografie
Săc M: • Muzeul de etnografie • Casa memorială Dărie Magheru
• Biserica ortodoxă din Satu-Lung pictată de Mișu Popp • Tigăile
din Ciucas - rezervație naturală
Zărnesti: • Parcul Național Piatra Craiului

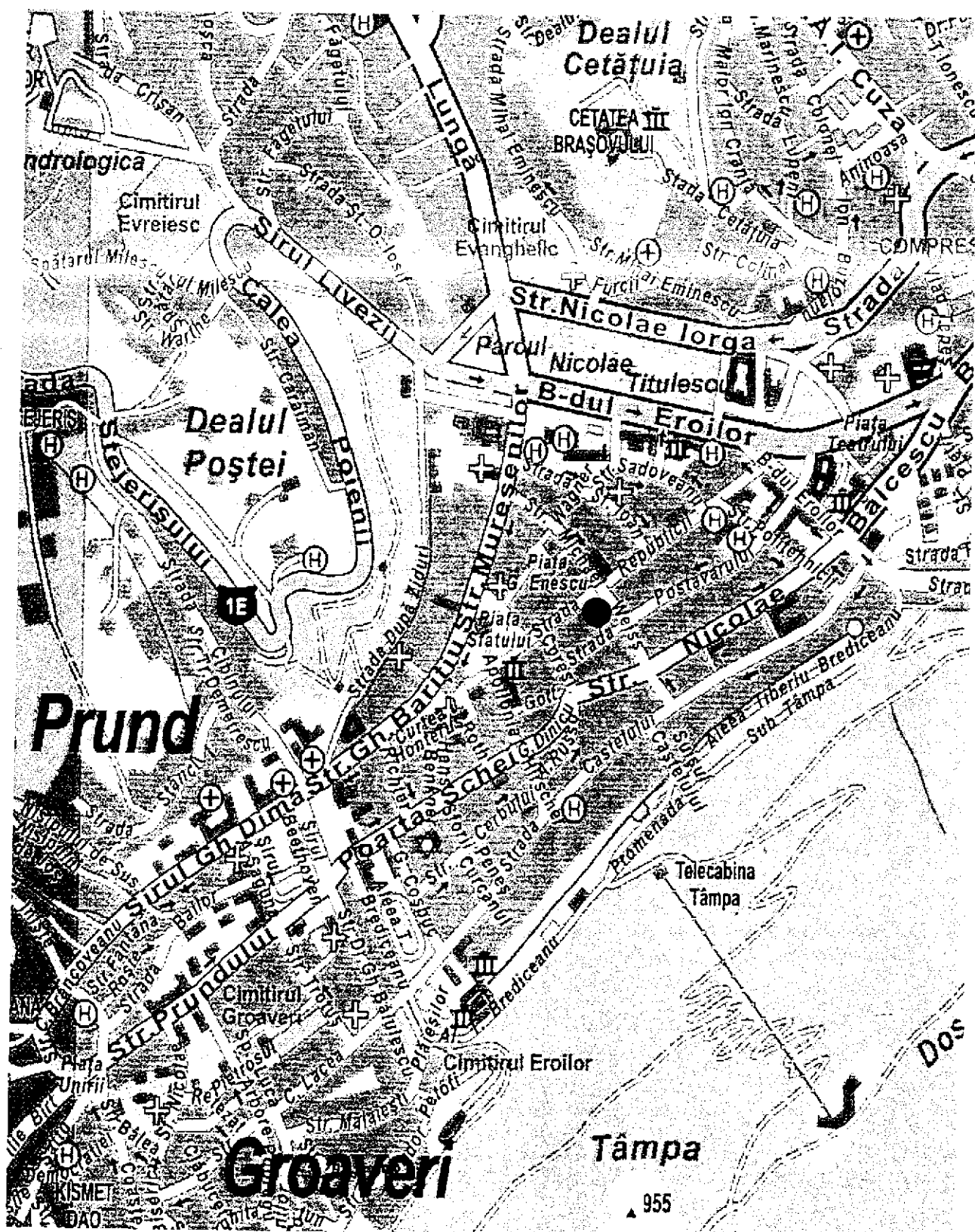
Harta judetului Brasov.



Planșa nr. 2

Planul cetății Brașov la 1886

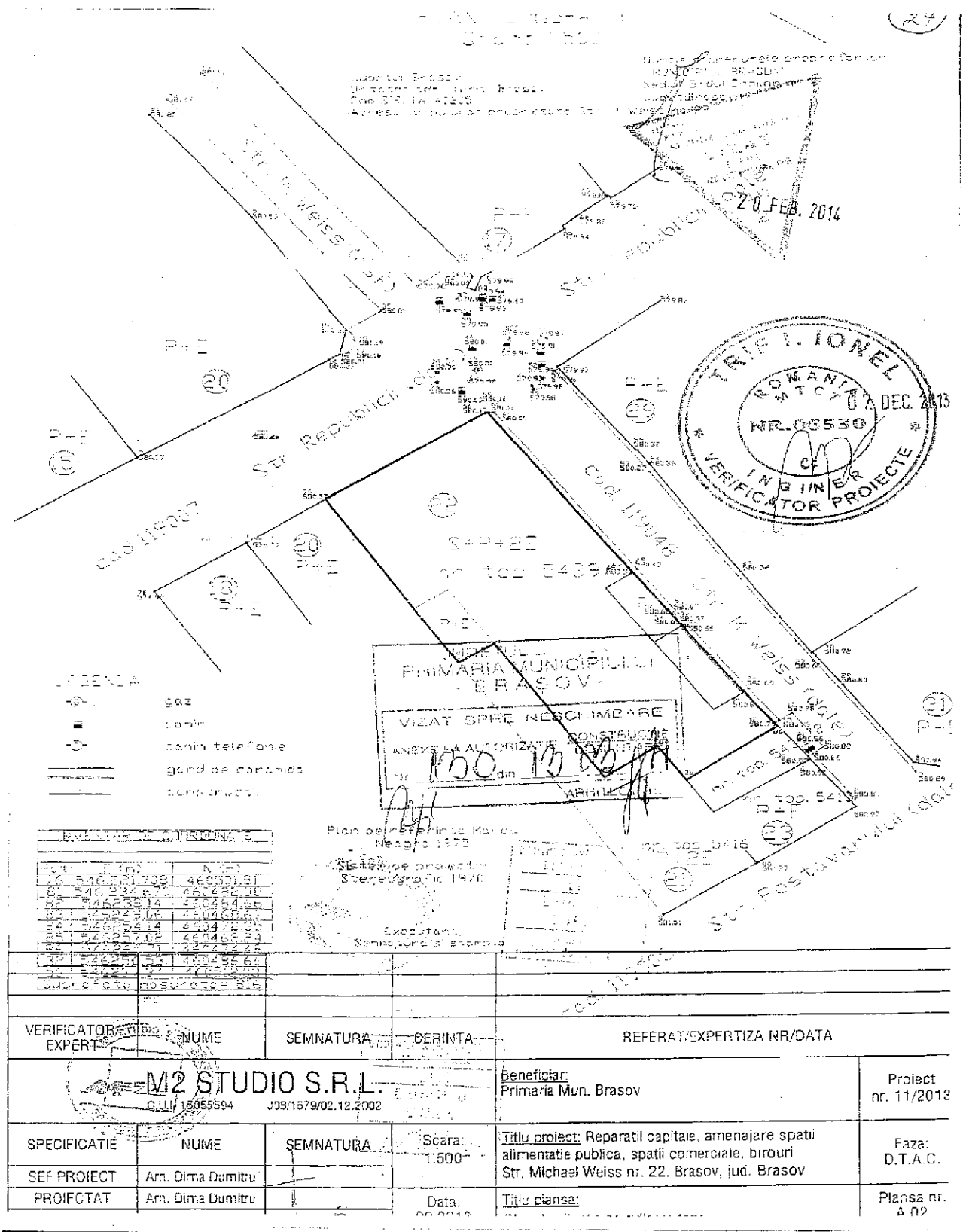
Amplasamentul casei familiei Lucas și Apollonia Hirscher.



Planșa nr. 3

Harta centrului Brașovului cu amplasamentul clăririi monument de la intersecția str. Republicii cu str. Michael Weiss nr. 22, Banca Națională Societate pe Acțiuni, "Nationalbank A.G." denumita si Banca Națională Săsească

**PROIECT TEHNIC – COMPONENTE ARTISTICE, RESTAURARE PICTURA MURALA, DECOR MURAL,
IMOBIL STR. MICHAEL WEISS, Nr. 22, BRASOV**



Planșa nr. 4

Plan topografic.

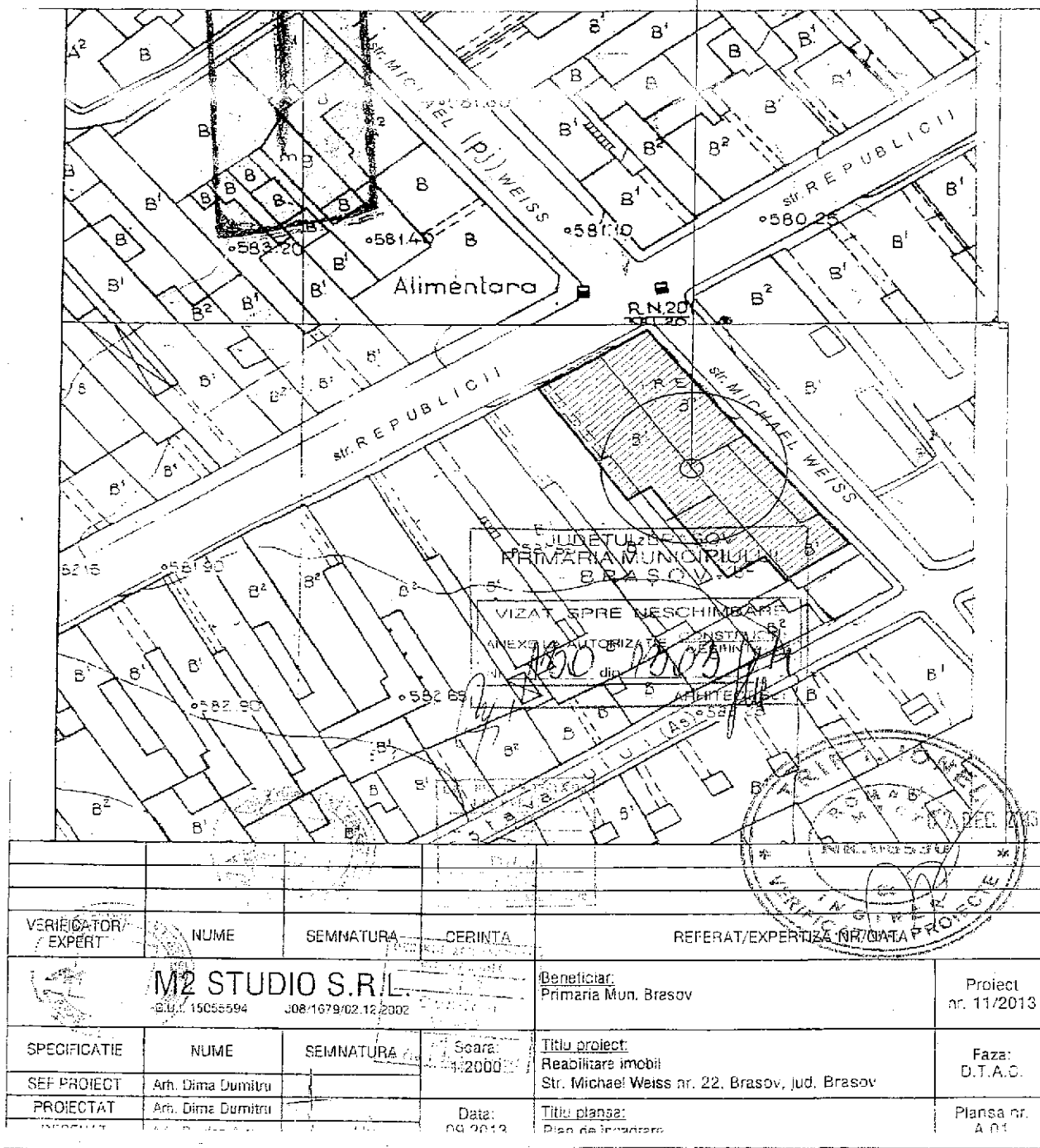
Numărul topografic 5439 (22) - amplasamentul clăririi monument din strada Michael Weiss nr. 22.



AMPLASAMENT STUDIAT

Str. Michael Weiss nr. 22, Brasov, jud. Brasov

23-43



VERIFICATOR/ EXPERT	NUME	SEMNAȚURA	DERINTA	REFERAT/EXPERTIZĂ NR./DATA
	M2 STUDIO S.R.L.			Beneficiar: Primăria Mun. Brasov
	20.11.15055594	308.1679/02.12.2002		Proiect nr. 11/2013
SPECIFICATIE	NUME	SEMNAȚURA	Scara:	Titlu proiect:
SEF PROIECT	Arh. Dima Dumitru		1:2000	Reabilitare imobil
PROIECTAT	Arh. Dima Dumitru		Data:	Str. Michael Weiss nr. 22, Brasov, jud. Brasov
			04.2012	Titlu planșă:
				Planșă de înregistrare
				Planșă nr. A 01

Planșa nr. 5

Plan amplasament: Amplasamentul clădirii monument din str. Michael Weiss nr.22.

Zonele de interes ce fac obiectul prezentei documentatii sunt:

1. Fațada dinspre str. Republicii - etajul doi, atic, medalionul cu pictură ce o înfățișază pe Apollonia Hirscher (fără ancadrament), autor pictorul Friedrich Mieß, anul 1912, marcat pe relevu cu P1.
2. Etaj doi, panourile rectangulare ale bow-window-ului în care se înscriu două scene alegorice: o corabie marcată pe relevu cu B (fără ancadramentul cu ghirlande) și un personaj din profil – descoperit în timpul cercetării prezente, marcat pe relevu cu PR.
3. Patru medalioane ovale cu incizii (fără ancadramentul cu ghirlande), de pe latura clădirii dinspre str. Michael Weiss, numerotate pe relevu de la P2 la P5.

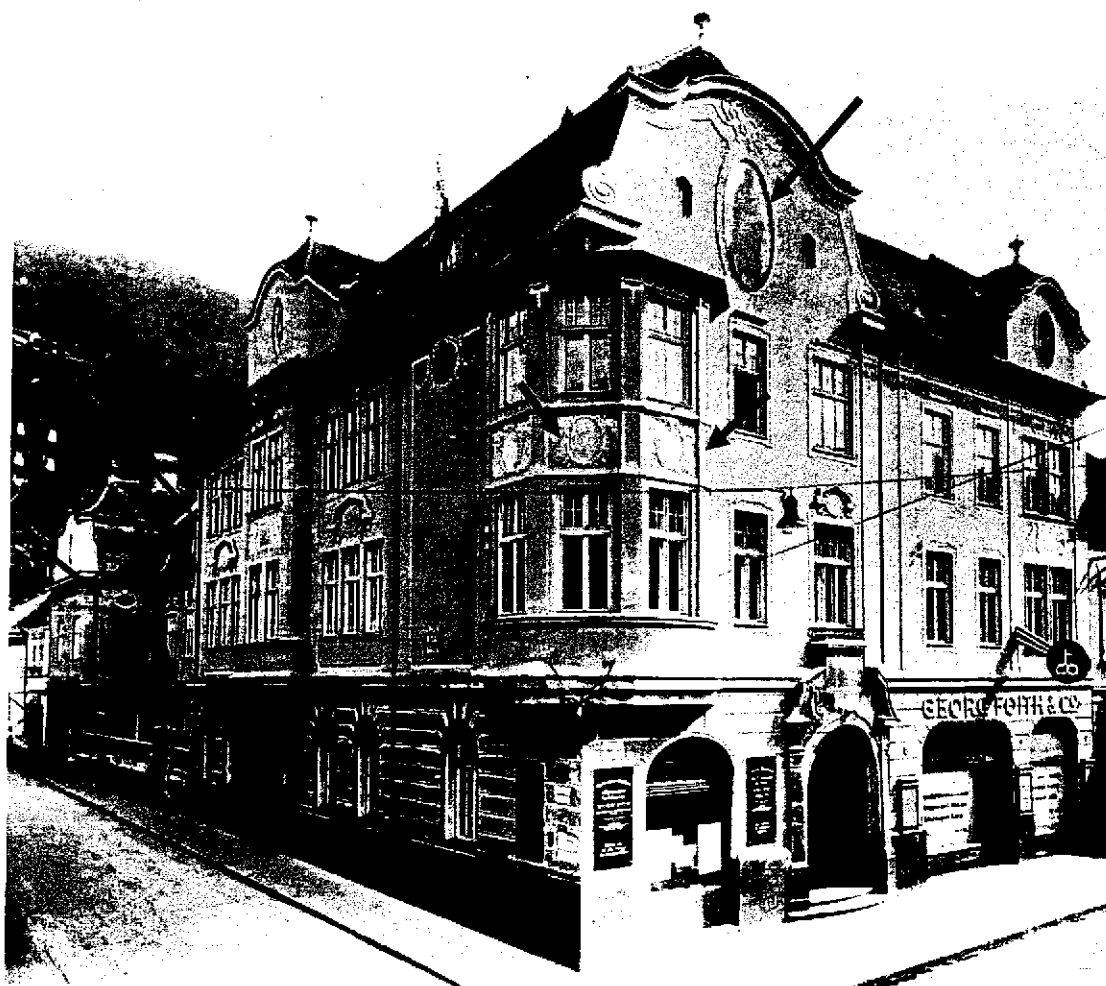


Foto 1. Fotografie din anul 1941, colectie particulară.

Cele 7 zonele cercetate pentru prezenta documentație sunt notate pe relevu cu P1, P2, P3, P4, P5, B și PR.

Pentru celelalte componente artistice precum coarnele de cerb de la parterul clădirii (foto nr. 2) și portalul principal de pe str. Republicii (foto nr. 3) se vor întocmi documentații separate de către specialiștii atestați.

Ancadramentele cu decor vegetal cât și celelalte simboluri precum bufnița, capul de berbec, cărțile, rotulusurile, delfinii, cornul abundenței, vor fi restaurate de specialiștii firmei de construcții ce se va ocupa de întreaga clădire.

Arhitectul Albert Schuller a transpus în proiectul său și apoi a pus în operă patru cugetări ce vor să transmită trecătorilor cât de important este să muncești dar să și economisești. Proverbele săsești incizate în medalioanele ovale sunt traduse mai jos.

Traducerea inscripțiilor și poziționarea lor pe fațada dinspre str. Michael Weiss:

- I. Etajul doi, langa bow-window, medalion cu inscripția: ***Spare in der Zeit so gast in der Kat*** ("Economisind în timp, câștigi în casă") - marcat pe relevu cu P2.
- II. Etajul unu, latura de nord a fațadei, medalion cu inscripția: ***Arbeit ist des Burger's Zierde, Segen ist der Mühe Preis*** ("Munca este podoaba cetățeanului, binecuvântarea este prețul efortului") - marcat pe relevu cu P3.
- III. Etaj doi, latura de sud a fațadei, medalion cu inscripția: ***Schaffen und Streben, Allein ist Leben*** (" Viața este numai creație și străduință") - marcat pe relevu cu P4
- IV. Parter, deasupra fostei intrări secundare, medalionul oval-vertical cu inscripția ***grüss...*** ("salut...") - marcat pe relevu cu P5.



Foto nr. 2 - P2



Foto nr. 3 - P3



Foto nr. 4 - P4



Foto nr. 5 - P5



Foto nr. 6 - Bow-window-ul cu decorul dintre etalul I și II. În centru, marcat cu săgeată roșie este înfățișat simbolul comerțului, o corabie.



Foto nr. 7 - Detaliu foto 6. Corabia simbolul comerțului

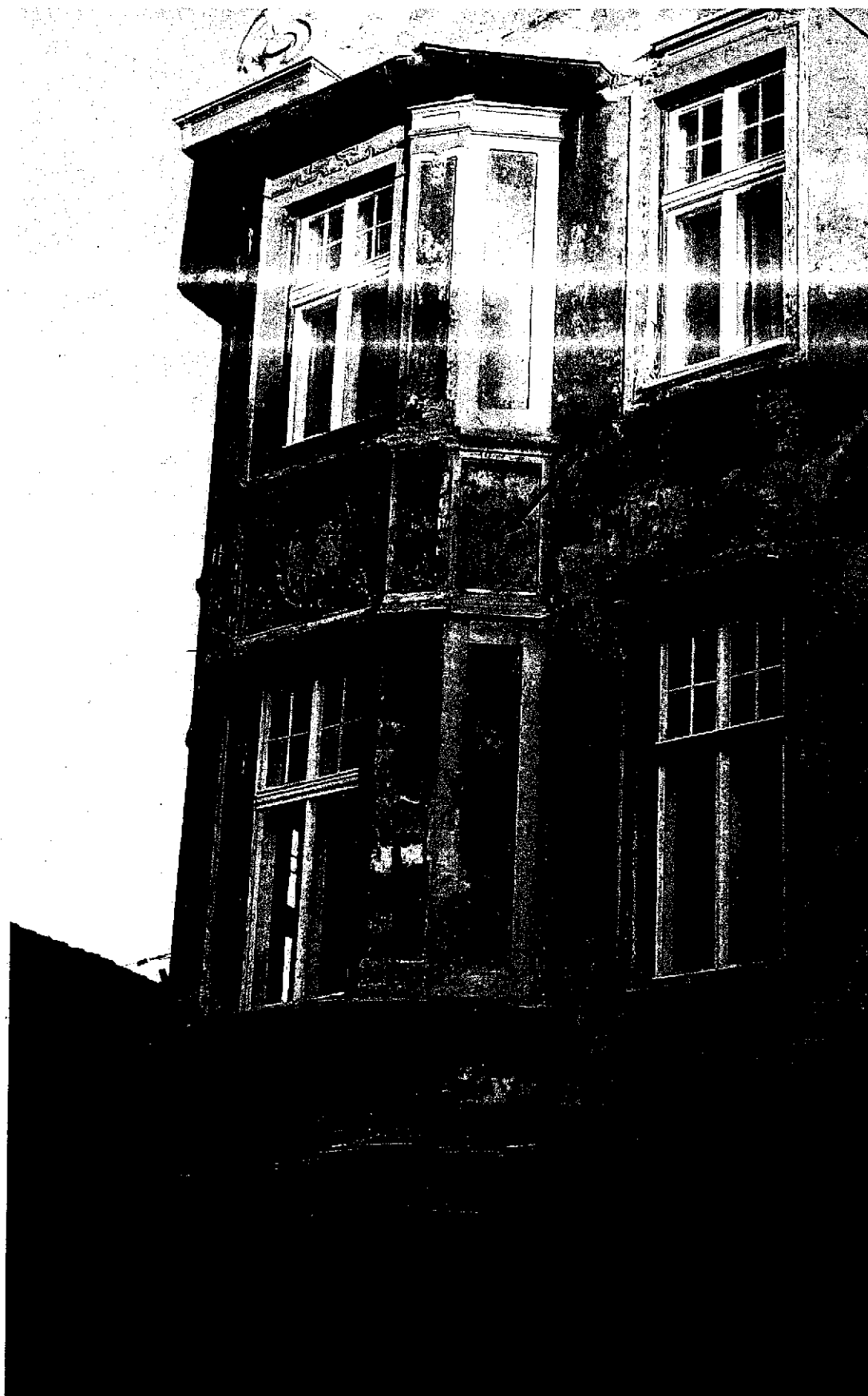


Foto. nr. 8 - Fotografie din colectia arh. Dan Medîan, martie 2005. Panoul cu personajul în genunchiat, scos la iveală în urma cercetării prezente, notat PR. sageata roşie.



Foto nr. 9 și 10 - Detaliu foto 8. Înainte și după ce a fost scos de sub tencuială panoul cu personajul îngenunchiat, descoperit în urma cercetării prezente, notat PR.



Foto nr. 11 - Detaliu foto 9, 10.

De remarcat este și faptul că la parter, sub bow-window se păstrează coarnele de cerb ce au aparținut vechii case a familiei Hirscher, cei care au donat terenul pentru ridicarea clădirii. Aceste coarne sunt simbolul familiei Lucas și Apollonia Hirscher (vezi foto nr. 12).

În tot acest timp coarnele au fost expuse la exterior. Se poate vedea cu ochiul liber atacul biologic, mușchii și lichenii ce au cuprins coarnele.³ Drept urmare ele trebuie demontate, ambalate cu multă grijă și transportate într-un laborator de specialitate. Coarnele, suportul din lemn și bridele metalice ce susțin coarnele se pot restaura și remonta după încheierea lucrărilor de restaurare a clădirii.

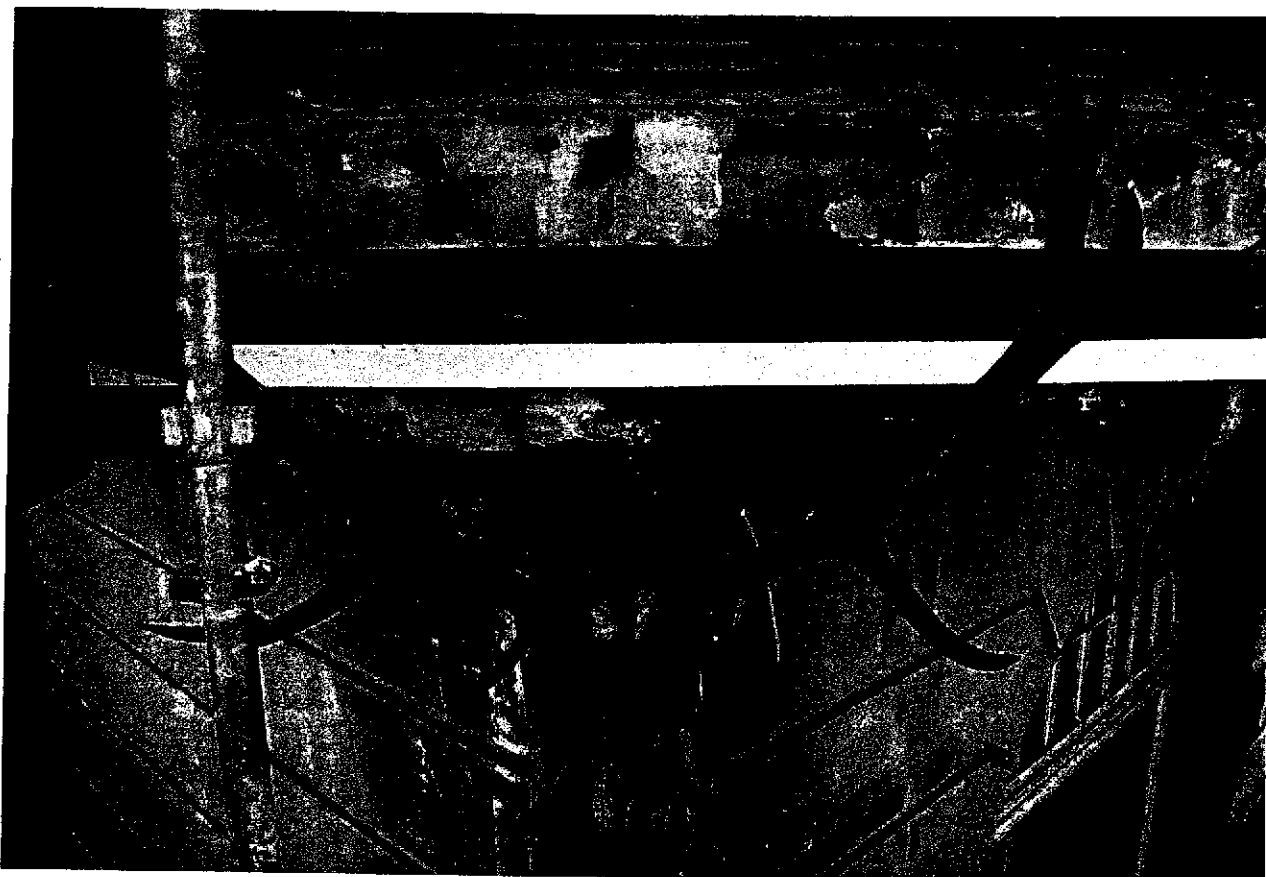


Foto nr. 12 - Coarnele de cerb de la casa lui Lucas Hirscher au fost montate pe colțul noii Bănci.

De asemenea, o altă componentă artistică ce trebuie restaurată este portalul monumental de intrare în holul mare al Băncii naționale săsești, de pe str. Republicii - Putzengasse, vezi foto nr. 13.

Două coloane sprijină timpanul masiv ce avea inscripționată firma "National Bank Act. Gesellschaft". În fotografia din 1941 această inscripție dispăruse.

³ a se vedea Buletinul de analize biologice

Regăsim și aici simboluri ce se referă la hărnicie, sârguință, economisire, simbolizate de albinele de pe capiteli. Trimitere se face la populația Brașovului ce trebuie să investească "în stupul băncii" capitalul obținut prin muncă.

Deasupra timpanului, în dreptul ferestrei de la etajul unu, se află o jardinieră originală, din fier forjat ce de asemenea trebuie conservată.

Portalul nu este din marmură așa cum s-ar părea, la prima vedere, este o similipiatră compusă dintr-un amestec de aluminosilicati, oxizi de culoare roșie și nisip.⁴



Foto nr. 13 - Portalul principal din str. Republicii (str. Porții - Purtzengasse), Colecția arh. Dan Median.

⁴ vezi "Buletinul de analize chimice", pagina 1 și 2, proba P12.



Foto nr. 14 - Colecție particulară. Carte poștală ce înfățișează clădirea Băncii Naționale săsești înainte de 1912. Se observă culoarea uniformă, deschisă ca și tonalitate. În colțurile clădirii sunt coarnele de cerb simbolul familiei Hirscher.



Foto nr. 15 - Portretul Apolloniei Hirscher realizat în tehnica ulei pe pânză de pictorul Friedrich Miess grafiat și Mieß (1854 - 1935) ce poate fi asemănat cu cel de pe aticul băncii. Sursa arh. Gruia Hilohi.

5. EXAMINAREA STĂRII ACTUALE DE CONSERVARE

5.1. (De.1.) Studiul secțiunii și suprafeței murale - cercetarea in situ

5.1.1. Starea de conservare a arhitecturii / structurii

Cercetarea, din punctul de vedere al structurii arhitecturale, a fost făcută de expert tehnic inginer Nicolae Mihul.

La pagina 9 din "Memoriu tehnic de expertiză", punctul 5, Inspectia calitativa, se specifică " [...] Prin vizualizarea construcției se constată prezența unei construcții robust executată și corespunzător menținută, nu sunt sesizate degradări ale structurii urmare unor eventuale tasări inegale ale infrastructurii, nu este prezentă umiditatea la soclu și deci ciclurile de îngheț-dezghet nu au avut efect defavorabil, iar calitatea zidăriei este atestată de SC LABORATOR COBCO" (Brașov n.a.) "ca fiind marca 75, cu rezistență la compresiune 7,6...8,8 N/mm² la pereții de la subsol, parter și etajul I și marca 50 la pereții etajului II, cu rezistență la compresiune 5,8 N/mm².

Calitatea materialelor și a produselor puse în operă se consideră BUNĂ în general precum și a execuției realizate pentru un regim relativ scăzut de înălțime și având în vedere că pe două laturi clădirea este încorsetată de corpurile alăturate în prelungire"

Concluziile erau următoarele: "În urma evaluării efectuate se constată o construcție realizată bine pentru actualul gabarit, fără zone critice care ar putea să conducă la colaps structural sau ruperi casante în caz de solicitări extraordinare..."⁵

De la ridicarea clădirii, în timp, nu s-au efectuat modificări structurale ci numai modificări compartimentale, după schimbarea funcțiunii principale, de bancă.

În "Memoriu tehnic de arhitectură" întocmit de șef proiect, arhitect Dumitru Dima, la Capitolul II, Descrierea funcțională, situația existentă, se specifică:

"[...] s-au executat consolidări prin realizarea unor planșee din beton armat peste cele din bolți de cărămidă sau peste cele din lemn (peste subsol și peste parter), consolidări cu profile metalice ale planșeelor (peste etajul I și II), toate aceste intervenții fiind în avantajul structurii și determinând prezența unor șaibe în plan orizontal care au limitat deplasările la forțele orizontale (seismice).

⁵ "Memoriu tehnic de expertiză", autor - expert tehnic atestat, ing. Nicolae Mihul, anexat la dosar.

Se menționează în mod special faptul că noile planșee din beton armat ce au ca suport vechile planșee, au rezemări chiar și pe pereții de contravântuire [...]

De-a lungul anilor și în urma cutremurelor, nu au fost necesare alte intervenții care să fie determinate de aceste mișcări, iar în prezent construcția robustă este bine conservată structural [...]"⁶

Această clădire unică pentru începutul secolului XX la Brașov, proiectată pe colț, cu un *bow-window* ce face armonios legătura între cele două laturi, ce are două funcții distincte ca și compartimentare interioară: bancă și locuințe, a fost ridicată cu materiale novatoare pentru acel timp.

Încăperile mari și luminate de ferestre pe măsură, uși cu deschidere dublă, casa scării de asemenea luminată de trei ferestre, întreaga clădire (ridicată între 1905 - 1908) cu modificările aduse la 1912, nu s-ar fi putut realiza fără ajutorul materialelor ce abia începuseră a fi folosite: fierului beton, oțelul, betonului armat, a cimentului Portland produs la fabrica de ciment din Brașov, a sticlei produse tot la Brașov.

Pe toate planurile nivelelor apare inscripția "**Portland cement Mauerwerk**" (Fabrica de ciment Portland) fabrică ce exploata rezerva mare de calcar ce se află încă în Brașov, în partea de nord-est a orașului, astăzi la intrare în cartierul Racădău.⁷

Faptul că apare pe planuri inscripția "**Portland cement Mauerwerk**" ne duce cu gândul că proiectantul dorea să fie pus în operă cimentul Portland. Ceea ce s-a și întâmplat deoarece în toate probele de mortare/tencuieli prelevate și analizate în laborator s-a găsit un procent între 7-10% ciment. Vezi Buletinul de analize chimice anexat.

Planurile din 1912 sunt semnate de arhitect și constructor, firma "**WAGNER & BROSS**" și sunt depuse spre aprobare Magistrului orașului, cu solicitarea de a lega cele două clădiri de pe str. Porții, Republici de azi, de la nr. 24 și 26 într-un singur tot unitar.

Observațiile personale ne determina să afirmăm că nu există degradări majore ce pot afecta structura sau pereții cu decor mural, în special aticul cu pictura Apolloniei Hirscher.

Intervențiile curente de reparație a tencuielilor și zugrăveli ale fațadei s-au făcut în timp, sondajele de parament arătând că au fost șase intervenții de zugrăvire ale fațadei.

⁶ "Memoriu tehnic de arhitectură" întocmit de șef proiect, arhitect Dumitru Dima, atașat la dosar.

⁷ Cu toate că cimentul fabricat sub marca Portland era de foarte bună calitate, fabrica rebotezată după 1947 "Temelia" a fost dezafectată în anii '70 ai secolului XX deoarece orașul se extindea incluzând un focar de poluare în zona urbană.

5.1.2. Starea de conservare a stratului suport

Tencuielile originale de care ne ocupăm sunt din mortar de var/nisip/ciment de foarte bună calitate și sunt de mai multe tipuri.

Degradările vizibile astăzi se datorează neglijenței în întreținerea clădirii și nu a calității tencuielilor. Acolo unde nu au fost expuse umidității de infiltrație, tencuielile, decorațiile murale incizate și reliefurile plate din tencuială, au rezistat mai bine de 100 de ani. Există doar o singură excepție notabilă: zona aticului de pe fațada dinspre str. Republicii, cu medalionul în care este pictată Apollonia Hirscher.

Factorii atmosferici, infiltrarea apei din ploi și zăpezi, fenomenul de îngheț-dezgheț, direcția și intensitatea vântului, dar și lipsa de reacție a deținătorilor clădirii la degradările produse de factorii externi, au dus la starea actuală de degradare a șarpantei, a fațadei și implicit a unei părți a decorul mural.

Jgheaburile și burlanele cu cârligele de prindere și brățări fie că au cedat datorită trecerii timpului, fie că s-au desprins și au căzut din diverse motive (îngheț-dezgheț, lovituri, ruginirea tablei, acumularea de murdărie datorate porumbeilor, bucățele de țiglă spartă etc.) au dat posibilitate apei să producă degradări tencuielilor fațadei, elementelor decorative și chiar zidăriei din cărămidă în unele locuri.

Starea de conservare a stratului suport al decorului mural prezintă două aspecte/faze diferite;

5.1.2.1 - starea de conservare a stratului suport al decorului mural, P2-P5, B. PR

5.1.2.2 - starea de conservare a stratului suport al picturii murale, P1.

5.1.2.1 Starea de conservare a stratului suport al decorului mural

Ne referim la cele patru medalioanele cu incizii (fără ancadramentele cu motive vegetale)⁸ de pe latrăa dinspre str. Michael Weiss și la cele două panouri ale bow-window-ului ce cuprind în relief plat scene alegorice (Foto nr. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 și 11). Acestea prezintă o stare de degradare provocată de două situații:

- a. Neglijența în a repara la timp acoperișul, pentru a nu permite apelor pluviale să se infiltreze în zidărie și să se scurgă pe zidărie.

⁸ La solicitarea beneficiarului de fonduri, acestea nu sunt incluse în prezenta cercetare

- b. Factorii atmosferici ce acționează invariabil, pretutindeni, într-o perioadă de peste 100 de ani au dus la degradări ale stratului suport ce în raport cu întreaga fațadă *sunt degradări minore.*

Degradări precum stratul suport burdușit cu fisuri fine, desprinderi de strat suport, margini ce trebuie consolidate prin tivire, suptafețe de mortar original ce trebuie consolidate, sunt prezente în foarte mică măsură, așa cum se poate observa în fotografiile celor patru medalioane cu incizii (Foto 2, 3, 4, 5 de la pag 15-16 din proiect).

- Cercetarea ce a vizat primul aspect al decorației - medalioanele cu incizii și panourile cu scene alegorice a relevat existența unei prime tencuieli aplicată direct pe zidărie, o tencuială de bază, ce este formată din var, nisip, pietris de râu și ciment în procent de 7%, de grosime aproximativ 1-2 cm. Acest mortar (strat suport I) îl găsim și între rosturile cărămizilor. Raportul liant/agregat este de 30 părți var/57 părți nisip-pietris/7 părți ciment - proba P13, pagina 3 – 4 din Buletinul de analize chimice, foto nr. 16, 17.

Grosimea acestui mortar variază de la o zonă la alta: imediat sub streășină, cornișa, este formată dintr-un strat mai gros, de aproximativ 3-5 cm, zonele mari, dintre pilaștrii plăți adosați, zonele fără decorații sunt acoperite cu un strat mai subțire, de 1,5 - 2 cm. Ancadramentele panourilor rectangulare și ale medalioanelor sunt de asemenea cu un strat de mortar mai gros de 3-5 cm până la 8 cm. Foto nr. 16, medalionul notat P4.

Stratul suport de bază se prezintă într-o bună stare de conservare.

- Peste acest mortar (strat suport I) este aplicat un al doilea strat de tencuială mai fină (strat suport II), format din var și nisip relativ fin, pigment oxid galben de Fe și ciment în proporție de 10%. Raportul liant/agregat este de 39 părți var/51 părți nisip/10 părți ciment - proba P14, pagina 5 – 6 din Buletinul de analize chimice, foto nr. 17.

Acest strat acoperă uniform toată fațada și este baza panourilor rectangulare a medalioanelor, a ancadramentelor și a tuturor decorațiilor.

Pe acest strat se vede desenul în creion al meșterului ce a executat după planurile arhitectului toate decorațiile fațadei (foto nr. 16 medalionul notat P4).

Ancadramentele vegetale și zoomorfe sunt din același mortar fin însă grosimea variază, cum de altfel este firesc, în funcție de ce reprezintă fiecare element în parte: de la 1 cm până la 8-10 cm.

Stratul suport II se prezintă într-o bună stare de conservare

- Peste cele două straturi avem și cel de al treilea strat, compus din var/ nisip fin de 5-6 mm grosime (strat suport III), proba P14 (15) pagina 7 – 8 din Buletinul de analize chimice, foto nr. 17.

Acesta este stratul de tencuială de finisaj, foarte bine sclivisit și drișcuit uniform, cu respectarea detaliilor indiferent de dimensiune acestora; frunze, volute, figuri zoomorfe (bufnița, capul de berbec, delfini), simboluri (rotulusuri, cornul abundenței, cartea).

Peste acest strat întâlnim un glet alb de var ce se regăsește pe toată fațada și zugrăveala verde crom deschis ce de asemenea acoperă în întregime clădirea (proba P19 zugrăveală pe bază de var cu pigment verde de crom, pagina 15 – 16 din Buletinul de analize chimice).

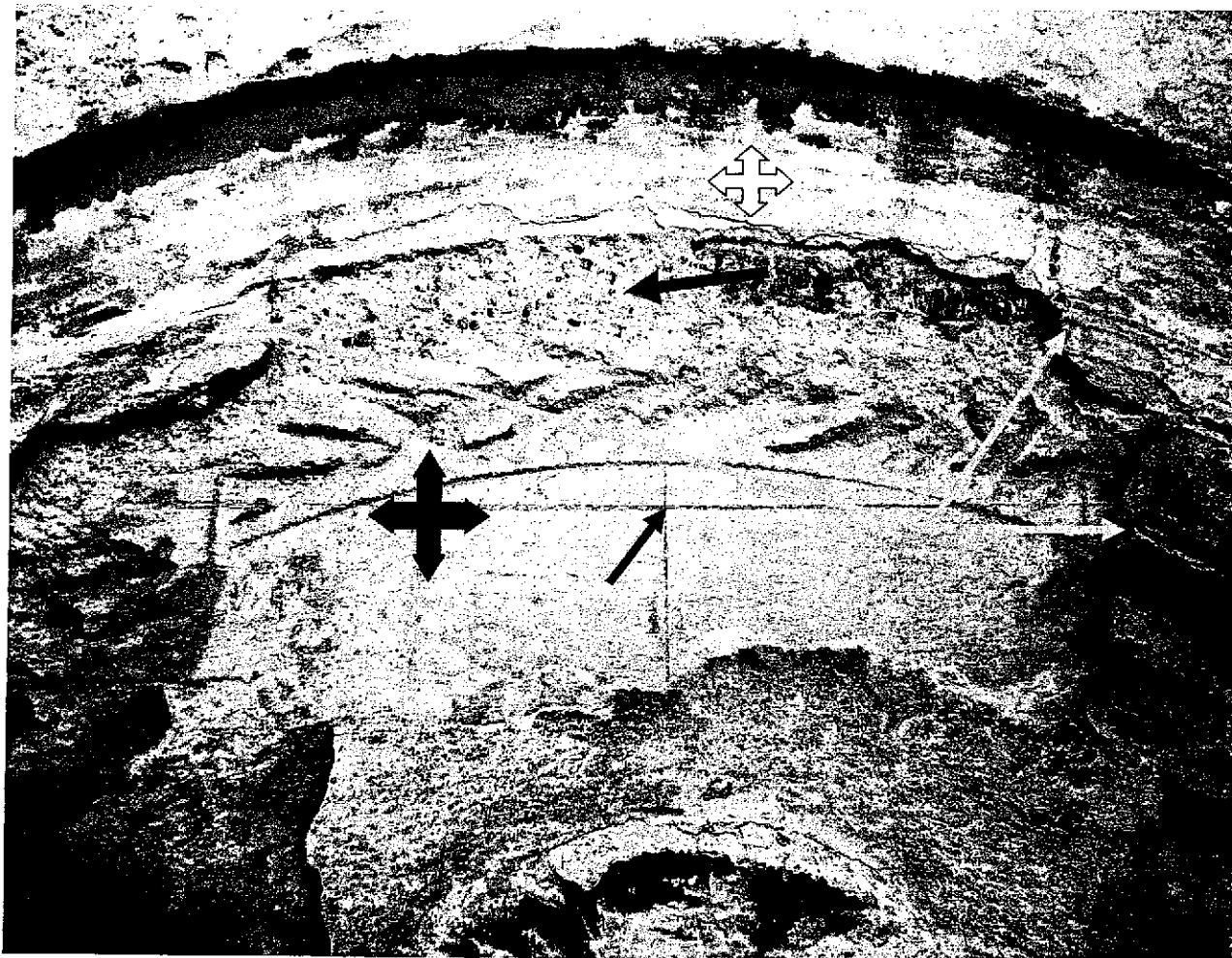


Foto nr. 16 - Latura de nord a fațadei M. Weiss, medalion P4. Se observă cele trei straturi de mortare și desenul în creion al meșterului. Este marcat pe relevu cu P4.

- Săgeata roșie indică mortarul de bază - strat suport I
- Săgețile albastre indică stratul suport II
- Săgețile verzi indică
- Săgeata neagră indică desenul în creion, axele medalionului.
- Săgețile albe indică gletul alb de var.



Foto. nr. 17. Se observă cele trei straturi de mortare: SS I, SS II, SS III

Datorită apei ce a curs de la scocurile degradate s-au pierdut cele trei straturi suport, cărămida începe să se dezagreghe datorită umidității și a sărurilor. Gletul alb de var și celelalte straturi suprapuse de zugrăveală s-au pierdut în totalitate.

- Săgețile roșii indică mortarul de bază pe care îl întâlnim și între rosturi - strat suport I
- Săgețile albastre indică stratul suport II
- Săgețile verzi indică

Raportul liant/agregat al stratul suport III este: 40 părți var/52 părți nisip/8 părți ciment, proba 15, pagina 7 – 8 din Buletinul de analize chimice.

În concluzie cele trei straturi suport de mortare/tencuială ce formează decorațiile murale de care ne ocupăm în această documentație au în compoziția lor ciment între 7 % și 10%, și sunt de bună calitate, excepție făcând zonele expuse direct apelor pluviale.

S I (stratul suport I): Raportul liant/agregat de 30 părți var/57 părți nisip-pietriș/7părți ciment - proba P13,

S II (stratul suport II): Raportul liant/agregat de 39 părți var/51 părți nisip /10 părți ciment - proba P14,

S III (stratul suport III): Raportul liant/agregat de 40 părți var/52 părți nisip /8 părți ciment - proba 15.

Starea de conservare a straturilor suport pentru medalioanele P2-P5, corabie-B și personaj în genunchi - PR, este bună.

5.1.2.2 Starea de conservare a stratului suport al picturii murale.

În cadrul acestui capitol ne referim la pictura murală din medalionul de pe aticul fațadei dinspre strada Republicii ce o înfățișază pe Apollonia Hirscher, notat cu P1 pe relevu. Degradarea acestui medalion pictat în tehnica ulei s-a produs datorită unui viciu de tehnică sau mai bine spus dintr-o necunoaștere a **tehnicii picturii în ulei pe un suport cu conținut de ciment, expus la exterior**, sub influența factorilor atmosferici, vânt, ploi, zăpezi, îngheț / dezgheț.

La degradarea în timp a picturii a contribuit și șorțului de tablă montat în partea inferioară a medalionului vizibil în fotografia cu numărul 18.

Degradările produse stratului suport sunt: desprinderi de strat suport în partea inferioară, fisuri, lacune. Acestea au fost "reparate" în timp cu ciment, mortar de var/nisip pe care îl regăsim și pe gulerul de tablă, vopsit în ocru sau bronz argintiu, sau cu ipsos (mortare necorespunzătoare). Ipsosul de reparație a trecut peste pictură, zona fiind repictată.



Foto nr.18 - Fațada dinspre str. Republicii, atic, medalion ce o înfățișază pe Apollonia Hirscher. În partea inferioară a medalionului a fost montat în timpul execuției un guler din tablă zincată ce a direcționat apa pluvială spre pictură, marcat cu săgeată roșie.



Foto nr.19 - Partea inferioară a medalionului cu degradările produse de infiltrarea apei datorită șorțului din tablă.

Stratul suport al medalionului este compus din *arriccio* și *intonaco*.

Arriccio este un mortar cu conținut de 5% ciment, pietriș mic, nisip și var. Raportul liant/agregat este de 35 var/60 nisip/5 ciment - proba P16 pagina 9 – 10 din Buletinul de analize chimice.

Ipsosul din compoziție se datorează reparațiilor ulterioare făcute la baza medalionului de unde s-a putut preleva proba, fără a degrada alte zone (Foto nr. 19 și 20).

Intonaco este un mortar cu conținut de 9% ciment și părți aproape egale de nisip și var. Raportul liant/agregat este de 42 părți var/49 părți nisip/9 părți ciment - proba P17 pagina 11 – 12 din Buletinul de analize chimice.

Proba de *intonaco* P17 este prelevată din același loc cu proba de *arriccio* P16, motiv pentru care găsim același ipsos. Vezi foto 19, 20, marcaj săgeată albă.

Pentru stabilirea corectă a compoziției *intonaco*-ului ce este suport picturii și pentru identificarea altor componente chimice ce ar fi putut influența stratul/straturile de culoare s-a prelevat o probă și din zona superioară a medalionului, margine stânga sus.

Conținutul de ciment este de 7% și părți aproape egale de nisip și var. Raportul liant/agregat este de 45 părți var/46 părți nisip/7 părți ciment - proba P18 pagina 13 – 14 din Buletinul de analize chimice.

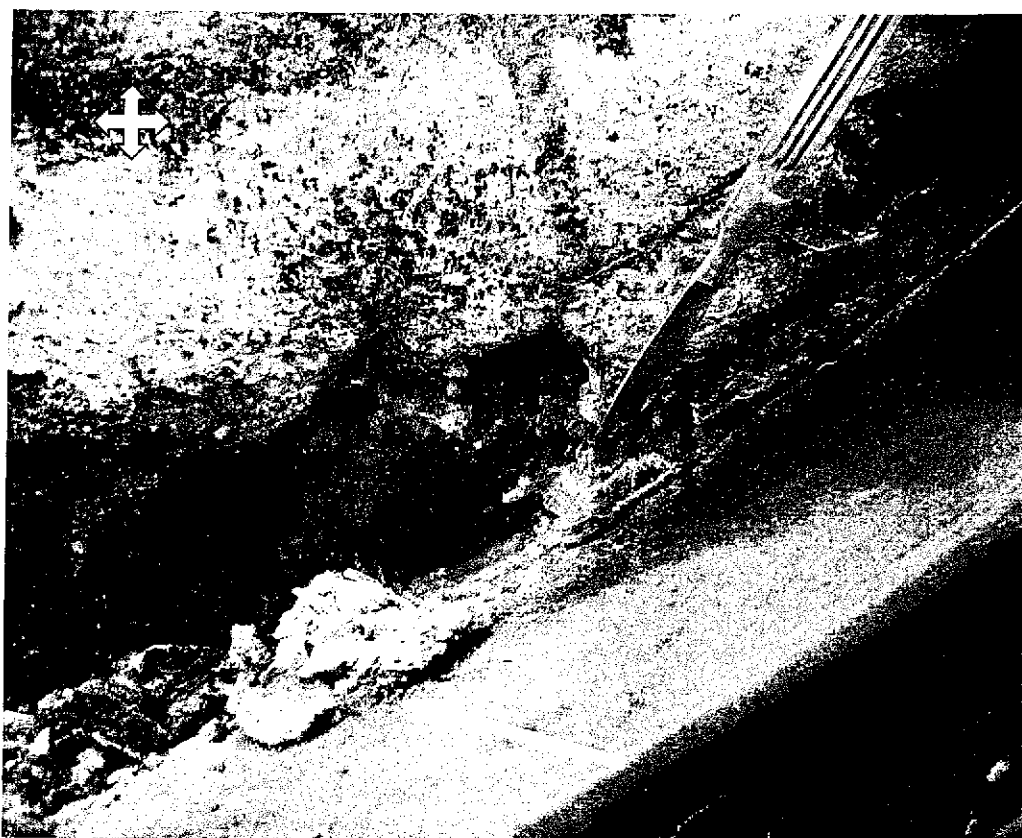


Foto nr. 20 - Stratul suport al picturii: *arriccio* proba P16, marcat cu cruce roșie, *intonaco* proba P17 marcat cu cruce galbenă, iar săgeata indică ipsosul cu care s-au făcut reparații.

Bisturiul indică locul de unde au fost prelevate probele.

Intonaco-ului este puternic aderent la *arriccio*, cu rezistență la rupere, foarte bine și uniform sclivisit, subțire de 0,5 mm, de o nuanță caldă a nisipului. Se observă un desen preparator sigur, fără ezitări sau reveniri, desen incizat fin în tencuiala proaspătă ce o reprezintă pe Apollonia Hirscher.

Doar o observație atentă cu instrumente optice a scos la iveală existența urmelor de grund alb foarte subțire, de ordinul micronilor, peste care s-a pictat și repictat. Grundul, stratul de preparare, a fost evidențiat în probele prelevate și analizate chimic ca fiind alb de Titan amestecat cu alb de Zinc, alb de Plumb cu sulfat de Bariu, ca filler.

Nu se văd *pontate* sau *giornate* ce sunt prezente în tehnica *frescă* deoarece la o suprafață de 3,51 mp, pictată *al secco* nu se pune această problema tehnică.

Din literatura de specialitate vedem că cimentul Portland, atât de larg folosit în construcții, pentru pictura murală prezintă neajunsuri. "Cimentul Portland este un liant hidraulic clincherizat, silicios, obținut dintr-un amestec de calcar (75 %), argilă și alte adaosuri pentru corecții."⁹ Aceste adaosuri de SiO₂-dioxid de siliciu, Al₂O₃-oxid de aluminiu, Fe₂O₃-oxid de fier, CaO-oxid de calciu, împreună cu calcarul și argila fac ca mortarele cu ciment nici după o trecere îndelungată a vremii, nu devin neutre din punct de vedere chimic. Astfel este necesară, pentru pictura murală, o neutralizare artificială. Din această cauză, pentru stratul suport al picturii trebuie evitat mortarul cu ciment pe ziduri umede sau expuse la intemperii cum avem în cazul de față.

Faptul că pictura în tehnica ulei a fost executată imediat după aplicarea tencuielii cu ciment Portland fără a se neutraliza în vreun fel suprafața și fără a se fi așteptat un timp oarecare pentru a lăsa compoziția să reacționeze chimic și fizic¹⁰, a dus la degradarea picturii în mai puțin de 29 de ani. Vezi fotografia nr. 1 din anul 1941, pagina 13 în care se vede doar silueta Apolloniei.

[...] " mortarele cu ciment nu se folosesc din mai multe motive:

- datorită diferenței de conductibilitate termică, de duritate, de porozitate, comparativ cu mortarele de var; favorizează producerea condensului [la interior]
- datorită conținutului de săruri solubile [...] "¹¹

⁹ Ing. Ioan Istudor, Noțiuni de chimia picturii, Daim Publishing House 2006, pag. 144

¹⁰ Uscarea tencuielii nu se limitează doar la procese fizice ci și la reacții chimice; apa se evaporă prin porii tencuielii iar aerul cu bioxid de carbon necesar solidificării mortarelor trebuie să pătrundă în adâncimea stratului, conținutul de ciment întârzie reacția chimică, o face mai lentă.

¹¹ Ing. Ioan Istudor, Noțiuni de chimia picturii, Daim Publishing House 2006, pag. 145.

O observație interesantă și utilă pentru pictorii muraliști dar și pentru restauratorii de pictură murală o face D. I. Kiplik în cartea sa "Pictura monumentală" din anul 1950. La capitolul "Pereții și prepararea lor", la o distanță în timp de 48 de ani de la pictarea Apolloniei, Kiplik afirmă :

"În general compoziția tencuielii nu trebuie să conțină săruri caustice și dizolvante, căci acestea din urmă pot să descompună materia liantă a culorilor sau să se cristalizeze pe suprafața tabloului. [...] Tencuielile de ciment însă își păstrează calitățile corosive un timp nedeterminat și de aceea întrebuințarea lor cere o neutralizare prealabilă prin procedee artificiale. [...] Tencuiala uscată poate fi impregnată cu acid linolenic, cu ulei de in sau soluție de rășini, [] apoi trebuie acoperită cu un grund de ulei și numai după aceea urmează pictura."

Stratul de preparare a existat și a fost evidențiat în probele prelevate și analizate chimic. Mortarul cu ciment cu toate neajunsurile lui împreună cu acest strat de preparare cu alb de Titan, alb de Zinc, alb de Plumb și cu sulfat de Bariu, pentru pictura murală în tehnica ulei pe un zid, expusă intemperiilor, s-a dovedit a fi neinspirată.

Stratul suport al picturii compus din *arriccio* și *intonaco* are în compoziție 5% ciment iar în *intonaco*, făcând o medie rezultă o cantitate de ciment de 8%.

- *Arriccio*: Raportul liant/agregat este de 35 părți var/60 părți nisip/5 părți ciment – proba P16 prelevată de la baza medalionului.
- *Intonaco*: Raportul liant/agregat este de 42 părți var/49 părți nisip/9 părți ciment – proba P17 prelevată de la baza medalionului.
- *Intonaco*: Raportul liant/agregat este de 45 părți var/46 părți nisip/7 părți ciment – proba P18 prelevată din partea superioară a medalionului.

Ipsosul prezent în două probe prelevate de la baza medalionului provine de la ultima reparație și va fi îndepărtat (operațiune cuprinsă în deviz), foto nr. 19 și 20.

Analizând rezultatele probelor P16, P17, P18 tragem următoarea concluzie:

1. pentru *arriccio* raportul liant VAR/agregat numai NISIP este de 35 v/60 n și un conținut de 5% ciment ceea ce-i conferă tencuielii o bună rezistență și aderență la suportul zidăriei din cărămidă.

2. pentru cele două probe de *intonaco* raportul liant VAR/agregat numai NISIP este aproape egal 42 v/49 n și 45 v/46 n, aceste proporții dau o calitate bună a intonaco-ului, o bună aderență la *arriccio*, rezistență și o duritate specifică mortarelor cu ciment.

Nu avem crăpături, fisuri, burdușeli, desprinderi, lacune de nici un fel pe suprafață, excepție făcând zona inferioară unde datorită gulerului de tablă s-au produs degradări.

Degradările acestui strat suport sunt în partea inferioară a medalionului unde este montat un guler din tablă de zinc vopsit cu bronz argintiu. Înclinația gulerului este spre pictură și astfel apa din ploi și zăpezi s-a infiltrat în stratul suport. Fenomenul de îngheț/dezghet, contractarea și dilatarea tablei la variația de temperatură a dus la desprinderea stratului suport-*intonaco* și o parte din *arriccio*. S-au format lacune și mici crăpături ce s-au chituit cu ipsos dar și cu un mortar de reparație din var/nisip.

Stratul suport-*intonaco*, pictura originală și cele două repictări, în timp au fost erodate dar s-au păstrat inciziile, urme de culoare și la margini inscripția originală.

În concluzie: compoziția cu adaos de ciment a *arriccio*-ului și a intonaco-ului a dus ca rezistența straturilor suport să fie bună în timp, dar a fost în detrimentul picturii, a stratului de culoare. Pentru gulerul de tablă, element original al fațadei, deoarece a fost montat în timpul executării picturii murale, aceasta acoperind muchia superioară a tablei, propunem a nu fi îndepărtat ci doar adaptat. Soluția va fi aleasă de către proiectant. Vezi foto nr. 18, 19.

5.1.3. Starea de conservare a stratului de culoare

5.1.3.1. Starea de conservare a stratului de culoare a decorului mural

Starea de conservare a celor patru medalioane ovale cu inscripții și a celor două panouri rectangulare de pe fațada bow-window-ului, numerotate pe relevu cu P2, P3, P4, P5, corabia notata B, personajul notat PR.



Foto nr. 21 - Medalion cu inscripție nr. P2, medalion oval-orizontal.

Culoarea originală aplicată direct pe tencuiala fină grunduită este **verde deschis, zugrăveală pe bază de var cu pigment verde crom P19**.

Sub fondul verde este un grund alb fin ce umple parțial și inciziile.

Peste acest fond verde, găsim două straturi de de zugrăveală ocru și două straturi de roșu ce trebuiesc îndepărtate.

La baza medalionului există câteva fisuri orizontale ce marchează o zonă burdușită, desprinsă.



Foto nr. 22 - Medalion cu inscripție nr. P3, medalion oval-orizontal.

Culoarea originală aplicată direct pe tencuiala fină grunduită este **verde deschis, zugrăveală pe bază de var cu pigment verde crom.**

Sub fondul verde este un grund alb fin ce umple parțial și inciziile. Peste acest fond verde, găsim două straturi de de zugrăveală ocru și două straturi de roșu.



Foto nr. 23 - Medalion cu inscripție nr. P4, medalion oval-orizontal.

Culoarea originală aplicată direct pe tencuiala fină grunduită este **verde deschis, zugrăveală pe bază de var cu pigment verde crom.**

Sub fondul verde este un grund alb fin ce umple parțial și inciziile. Peste acest fond verde, găsim două straturi de de zugrăveală ocru și două straturi de roșu.



Foto nr. 24 - Medalion cu inscripție nr. P5, medalion oval-vertical.

Culoarea originală aplicată direct pe tencuiala fină, grunduită este **verde deschis, zugrăveală pe bază de var cu pigment verde crom.**

În partea inferioară a medalionului s-au făcut reparații, s-a introdus un tub pentru fire electrice și s-a tencuit peste inscripție.

Peste acest fond verde, găsim tencuială din mortar de var/nisip, două straturi de zugrăveală ocru și un strat de roșu.



Foto nr. 25 - Corabia cu catarg, pânze și ancoră, simbol al comerțului, notata B.

Culoarea originală aplicată direct pe tencuiala fină grunduită este **verde deschis**, zugrăveală pe bază de var cu pigment verde crom.

Următoarele straturi de zugrăveală suprapuse originalului sunt în ordine cronologică următoarele: ocru, roșu, negru, gri deschis peste roșu ce dă senzația de violet și gri închis.

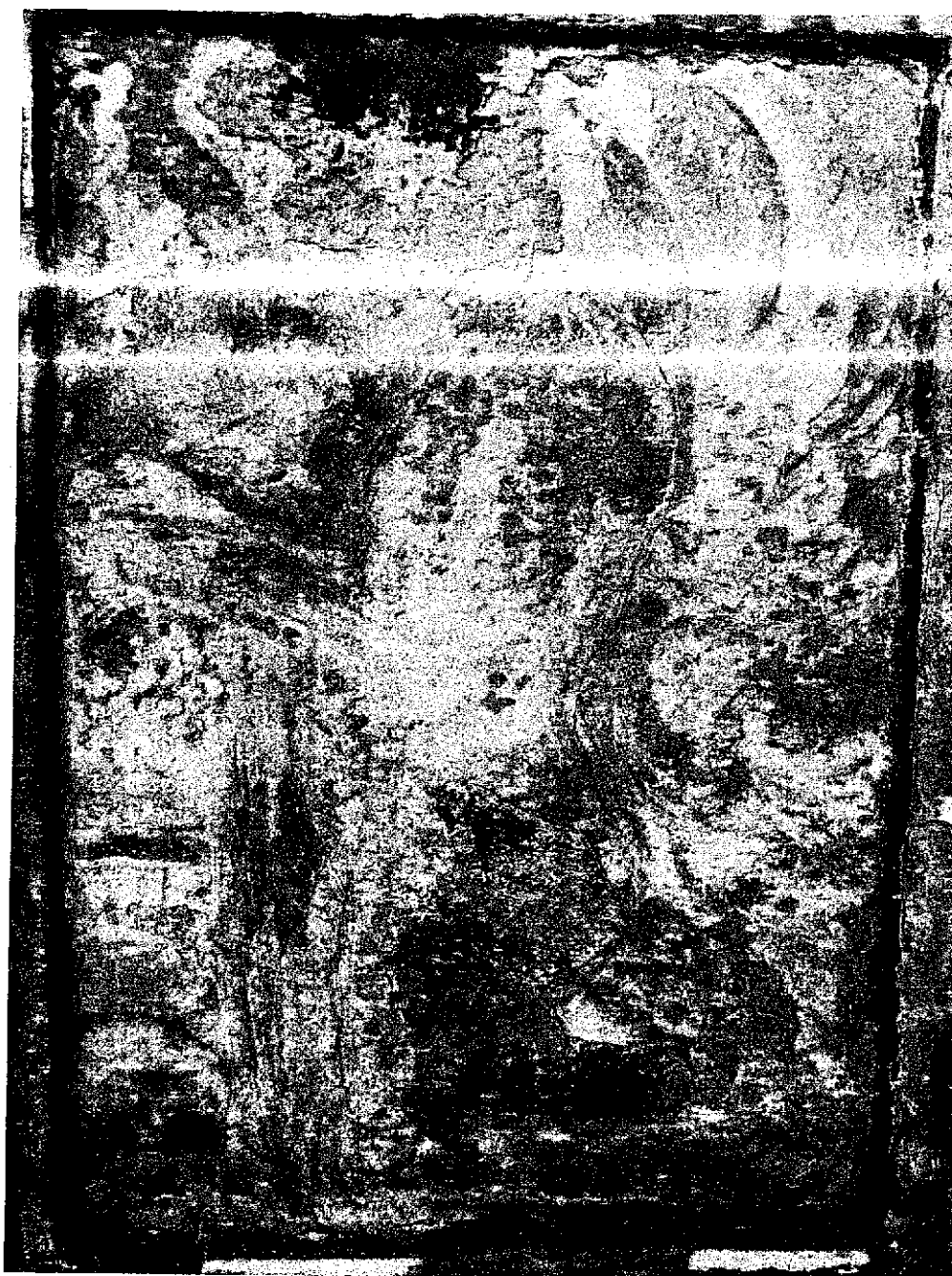


Foto nr. 26 - Personaj, notat PR. Fotografie în premieră.

Culoarea originală aplicată direct pe tencuiala fină este **verde deschis, zugrăveală pe bază de var cu pigment verde crom.**

După ce în anul 1912 a fost cumpărat și corpul de clădire alăturat, de pe str. Republicii nr. 26, **întreaga fațadă a fost văruiată într-o unică culoare, verde crom.**

Această culoare se observă cel mai bine la panoul cu personajul în genunchi ce a fost scos de sub tencuilei în urma sondajelor efectuate. Pigmentul verde original a stat sub tencuială mai bine de 100 de ani.

5.1.3.2 - Starea de conservare a stratului de culoare a picturii murale

Pictura executată pe un suport din mortar cu ciment, grunduit, a fost executată în tehnica ulei.

Se poate vedea chipul, boneta albă cu două flori la urechi, bluza albă și vesta de culoare albastră cu motive florale. Pe piept se află o pafta mare, *heftel*, specifică costumului de patricieni sași. Fusta albă creată, este acoperită de un șorț albastru, iar la mijloc o cingătoare, *gürtel*, cu două paftale mai mici și două panglici ce atârnă peste șurț.

Întreaga siluetă este acoperită de la umeri în jos de o mantie de brocard brună la interior și cu motive florale verzi la exterior.

Putem observa aceste elemente de îmbrăcăminte și datorită inciziilor din intonaco, ce se observă în foto nr. 27 și foto nr. 28.



Foto nr. 27 - Silueta Apolloniei de la cingătoare în jos. Se observă faldurile brune ale mantiei, șorțul albastru cu modele geometrice incizate și cingătorea, ocru-roșu din partea superioară a fotografiei.



Foto nr. 28 - Medalionul pictat ce o înfățișază pe Apollonia Hiescher, august 2014 - notat pe releveu P1. Foto Mărgean Trăsculescu.

Pigmenții analizați sunt:

- P1. Pigment verde pe bază de Cupru (mantie, motiv decorativ) proba P1,
- P2. Pigment albastru de Cobalt (veșmânt, fustă-șort) proba P2,
- P3. Pigment brun pe baza de oxid de Fier (roșu închis-brun) (veșmânt în dungi-mantie interior) proba P3,
- P4. Pigment roșu - orange, pe baza de miniu de Plumb cu oxid galben de Fier și pigment galben de Crom (centura -gürtel- de la brâu) proba P4,
- P5. Pigment alb cu nuanțe de verde, alb de Titan cu puțin pigment verde de Crom (boneta), proba P5,
- P6. Pigment ce pare în situ a fi galben citron. Pigment alb de Titan cu galben de Crom și pigment pe bază de Plumb (floarea din păr-dreapta), proba P6,
- P7. Pigment roz, alb de Plumb cu alb de Zinc și oxid de Fier (roșu) (chipul Apolloniei-camația), proba P7,
- P8. Pigment auriu original, foiță de Aur pe bolus (pigment auriu fond general), proba P8. Foto nr. 29,
- P9. Pigment albastru original, albastru de Prusia (inscripție originală - prima literă "I" din HIESCHERIN), proba P9. Foto nr. 29,
- P10. Pigment brun-repictare, sienna arsă (repictare - prima literă "H" a inscripției HIRSCHERIN peste cea cu albastru), proba P10. Foto nr. 29,
- P11. Pigment albastru, prima repictare, posibil ultramarin sintetic, (prima literă "H" a inscripției HIRSCHERIN peste cea originală), proba P11. Foto nr. 29.

Toate probele de pigmenți analizate au scos în evidență existența stratului de preparație compus din alb de Titan, alb de Zinc, alb de Plumb cu sulfat de Bariu. Aceste analize dovedesc existența stratului de preparație ce cu ochiul liber nu se vede.

Referitor la starea de conservare a picturii și repictările suferite, istoricul brașovean Geront Nussbacher consemnează într-un articol din august 2014:

"Îmi amintesc că aproximativ în anul 1957 am văzut, cum s-a început zugrăvirea clădirii Intreprinderii regionale de electricitate [IRE] și m-am dus imediat la redacția Karpatenrundschau, la redactorul cultural Hans Bergel, ca să intervină pentru păstrarea cel puțin a tabloului cu Apollonia Hirscher. Dar nu s-a reușit atunci, și tabloul a fost zugrăvit și distrus iremediabil.

Aproximativ în anii 1970 datorită inițiativei arhitectului Günther Schuller și a înțelegerii directivului IRE de atunci, Stefan Wolf, s-a trecut la restaurarea tabloului, dar nu s-a găsit atunci nici o imagine a tabloului distrus. Atunci s-a recurs la soluția de compromis, să se reproducă portretul Apolloniei Hirscher pictat de Friedrich Miess [...]

Repictarea a fost efectuată atunci de domana Gisela Richter, șefa atelierului de restaurare de pe lângă Biserica Neagră, desființată pe la 1991. S-a făcut atunci o schelă numai pentru acea repictare.

Refacerea de acum [2014] după părerea mea va trebui să fie din nou o soluție de compromis, cel mai bine pornind tot de la portretul lui Miess. Dar știu destul de sigur, că în medalionul din frontonul Băncii Naționale Săsești era o altă Apollonie Hirscher, mai luminoasă, parcă și cu aur, iar pe laturile ovalului scria numele Apollonia Hirscher.¹²

Cercetarea efectuată de noi în iulie-august 2014 poate confirma existența a două intervenții asupra picturii: o intervenție antebelică și alta în jur de 1970 (după cum confirmă și Geront Nussbacher în articolul de mai sus).

După cum aminteam la descrierea compoziției *arriccio-ului și intonaco-ului* conținutul de ciment din mortare a fost în defavoarea picturii. Nu știm dacă suprafața intonaco-ului a fost neutralizată, dar știm că a fost aplicat un grund subțire ce a fost erodat cu pictură cu tot. În consecință, bănuim că această neutralizare a corozității mortarelor cu ciment nu s-a făcut.

În partea inferioară a medalionului stratul de culoare este degradat datorită stăgnării umidității. Din cauza gulerului din tablă ce face ca apa să stagneze la baza picturii, stratul suport al părții inferioare s-a degradat destul de repede, fiind necesare reparații ce au fost făcute cu mortar de var, cu mortar cu ciment și cu ipsos.

Repictările sunt suprapuse acestor reparații. Sunt prezente fisuri fine, lacune în intonaco, lacune în arriccio, desprinderi de strat suport, urme de grund (albe), mortare necorespunzătoare suprapuse picturii și două straturi de repictări.

În partea superioară a medalionului se observă repictările ce sunt mai vizibile în zona scrisului (A)POLLONIA HIRSHERIN, repictări cu albastru ultramarin și cea cu brun.

¹² Geront Nussbacher, istoric brasovean, cercetător la Arhivele Statului august 2014

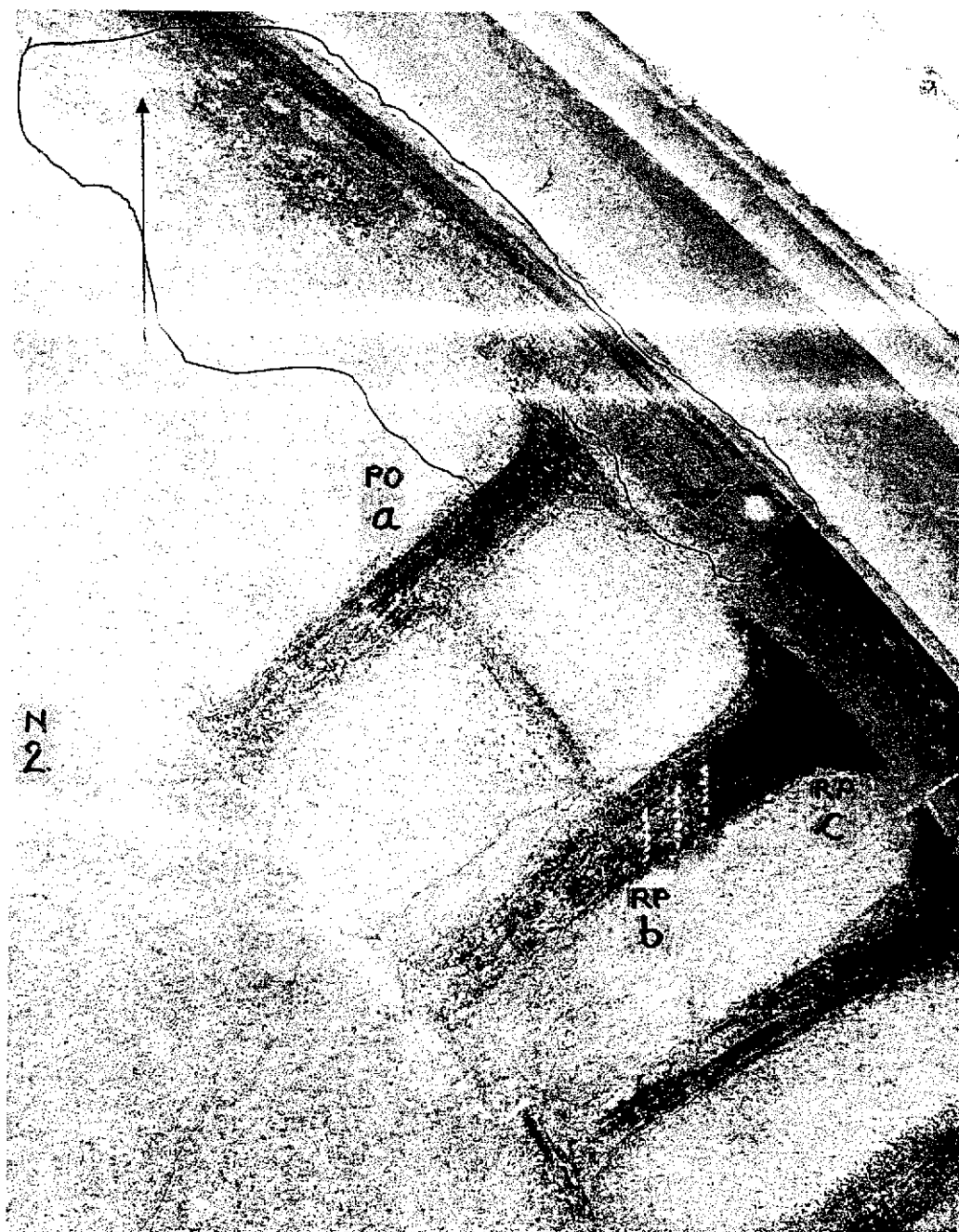


Foto nr. 29 - Proba N2 de curatare Inscriptia din partea dreapta cu primele doua litere - H I
- din numele HIRSCHERIN.

Notațiile de pe etichete verzi:

PO a - zona cu pigment original, albastru prusia

RP b - prima repictare cu albastru ultramarin

RP c - a doua repictare cu brun

- săgeata roșie indică proba de curățire a suprafeței aurite marcate cu contur
negru.

Apollonia este îmbrăcată în veșminte patriciene.

Redam mai jos un fragment din articolul **"Cingătoarea săsească, de la costumul patrician la piesă rară de colecție"** autor **Mihaela Kloos Ilea**, publicat pe internet în 7 aprilie 2014.

"Costumul patrician săsesc – expresie a elitei și eleganței de inspirație vieneză:

Cine erau patricienii?

Cu origini încă din rândul greavilor și micii nobilimi din secolul al XIV-lea, patriciatul săsesc ar putea fi definit ca o clasă guvernantă de elită, aflată în pozițiile economice și administrative cheie. Statutul acestor elite era transmis din generație în generație, funcționând ca un grup social închis, bazat pe alianțe matrimoniale, la care se putea accede din alte pături sociale mai degrabă prin excepție. De exemplu, elita conducătoare a Brașovului sau Sibiului era formată în secolele XVI-XVIII din câteva familii patriciene care dominau scena politică, economică, administrativă și culturală. Supremăția patriciatului săsesc a fost suprimată la sfârșitul secolului al XVIII-lea de reformele iosefine și de măsurile pentru scăderea treptată a puterii lor economice.

Veșmintele și podoabele patricienilor sași în portretistica din Transilvania

Începând cu mijlocul secolului al XVI-lea, costumul patrician purtat de aceste elite a fost o manifestare a statusului. Veșmintele reprezintă luxul și prestigiul familiilor înstărite de la oraș, o formă prin care acestea își afirmau superioritatea. Cingătorile, paftaua, haina de blană, sunt piese ale acestui costum elaborat, ale căror rădăcini pot fi reperate în spațiul germanic european din Evul Mediu, cu elemente de inspirație renesanțistă și barocă. În secolul XVIII, pe măsură ce patriciatul săsesc de la oraș a renunțat la costumul specific, acesta a pătruns în rândul lumii înstărite de la sat. Astfel, în costumul tradițional săsesc au supraviețuit până în secolul XX piese fastuoase, de o eleganță impunătoare și foarte costisitoare, precum podoabele din metale prețioase.

Muzeul Brukenthal din Sibiu sau Muzeul de Artă din Brașov găzduiesc galerii de portrete, în care poate fi urmărită evoluția costumului patrician și bogăția acestor veșminte. Portretistica însăși, în care se observă o simbolică bogată încifrând identitatea celui reprezentat, este o modalitate de afirmare prin intermediul imaginii a bogăției și statutului social. Am putea exemplifica portretele patriciatului săsesc prin tabloul lui Lukas Hirschner

realizat de Gregorius (Braşov, 1535) – prima pictură laică de şevalet din spaţiul românesc de astăzi, portretul Annei Maria Closius din 1758 (Braşov, autor anonim), *Gătrea unei tinere săsoaice* de Robert Wellmann (Brukenthal, Sibiu) sau al Susanei von Klausenburger de Stephan Adolph Valepaci, unde aceasta este înfăţişată în costumul de patrician specific femeilor din secolul al XVII-lea. O somptuozitate ce aminteşte de atmosfera distinsă a sălilor de bal vieneze. Vechiul costum patrician al femeii era completat de podoabe precum cingătoarea, acele de velitură (*Bockelnadeln*) şi pafta (*Heftel*), toate realizate în acelaşi stil.”



Foto nr. 30 - Săsoaică în costum de sărbătoare.

Sursa foto: Poveşti săseşti. Sächsische Geschichten despre saşii de ieri şi de azi,

<http://povestisasesti.com/>.



Foto nr. 31 - Săsoaică în costum de sărbătoare, din Brașov.

Sursa fotografiei: Romanian Folk Costumes

Sächsischen Geschichten despre sașii de ieri și de azi, <http://povestisasesti.com/>.

În fotografiile de mai sus regăsim elementele comune costumului de patriciană al Apolloniei Hirscher ce pot fi de folos în demersul nostru de a realiza integrarea de culoare în tehnica velatura și ritocco.

Petele de culoare existente și inciziile în intonaco, vezi foto nr. 27 și foto nr. 29 sunt cele ce ajută la integrarea de culoare. Așa cum la pictura bisericească, cu precădere cea bizantină din bisericile ortodoxe, chipurile sfinților se integrează în tehnica velatura și ritocco, așa va fi executată și operațiunea de integrare de culoare a **siluetei** Apolloniei.



Foto nr. 32 - Portretul Apolloniei Hirscher

În această fotografie se poate citi ovalul fetei, gâtul, fruntea, nasul cu nările, conturul gurii, bărbia, repere ce pot permite integrarea de culoare în tehnica *velatura* și *rotocco*.

5.1.4. (De.1.1.) Sondaje stratigrafice

Pentru întocmirea proiectului de restaurare a decorului mural trebuie să urmăm o metodă de apropiere de suprafață bazată pe studiul stratigrafic, cercetarea pornind de la suprafață spre zidărie.

Ipotezele dezvoltate în situ trebuie susținute de teste și probe și de cercetarea științifică ce se bazează pe analizele de laborator.

Sondajele stratigrafice privesc:

1. Depunerile

- 1.1. – straturile de pulberi atmosferice (praf, praf durizat, diverse murdării), eventual gudroane,
- 1.2. – excremente de pasari depuse
- 1.3. – atacul biologic, alge verzi, mușchi și licheni.

2. Stratigrafia originală a decorației murale/tencuielilor originale, a zugrăvelilor suprapuse și a picturii

- 2.1. Stratigrafia medalioanelor cu incizii,
- 2.2. Stratigrafia panourilor cu scene alegorice,
- 2.3. Stratigrafia medalionului cu Apollonia Hirscher.

3. Stratigrafia paramentului

Stratigrafia paramentului privește straturile de văruieli suprapuse stratului original. Aceste sondaje ajută la o privire generală asupra fațadelor, la o "privire" în timp, așa cum au fost ele văruiți în straturi succesive, cum au fost tencuite în zonele degradate de umiditatea de infiltrație. Sondajele stratigrafice scot la ineală stratul suport original și stratul de culoare cu care a fost văruiată întreaga fațadă inițial.

Cu ajutorul fotografiilor, cea anterioară anului 1912, din 1941 și 1922, vedem că paramentul este deschis la culoare, putem deduce că văruiala fațadei, ce a fost analizată chimic, este din var cu pigment verde de crom, vezi proba P19, pagina 15 - 16 din Buletinul de analize chimice.

1. Depunerile

1.1. Pulberile atmosferice sunt uniform așternute și nu afectează decorul mural văruiț. Acestea se îndepărtează în totalitate cu straturile de văruiță suprapuse originalului.

Stratul original verde crom deschis va fi tratat conform metodologiei de restaurare.

Prafului superficial ce s-a depus pe medalionul ce o reprezintă pe Apollonia Hirscher va necesita o altă abordare (vezi descrierea operațiunii la capitolul Metodologie).

În acest context, putem aprecia ca o parte pozitivă faptul că zona în care este amplasat monumentul nu a fost și nu este trafic de automobile, astfel nu sunt prezente gudoanele. Rețelele de drumuri pietonale înconjoară clădirea iar accesul automobilelor este strict restricționat.

1.2. Excrementele de pasări depuse

Sunt prezente în zonele unde **nu avem decor mural**, excrementele au făcut un depozit gros ce trebuie îndepărtat, igienizat locul și montate dispozitive de îndepărtare a păsărilor¹³

1.3. Atacul biologic este prezent în zonele unde **nu avem decor mural**.

Atac biologic există însă în imediata apropiere a burlanelor, sub cornișa degradată, la soclu – tot în zona scurgerilor, și se datorează umidități excesive ce a stagnat creând condiții prielnice atacurilor biologice.

Panoul ce o reprezintă pe Apollonia Hirscher, în partea inferioară, are montat un guler din tablă de zinc. Acest guler proteja partea de tencuială de sub pictură, împotriva scurgerii apelor pluviale pe pereți.

Montarea acestui guler imediat după momentul realizării picturii, s-a făcut cu o înclinație neadecvată, ce a dus la acumularea de nisip între tablă și stratul suport al picturii, la stagnarea și la dezvoltarea unei colonii de mușchi **ce nu afectează stratul pictural**.¹⁴

¹³ Sistemul de protejare a clădirilor monument, monumente, statui de degradările produse de pasări, numit AV - 4000 SISTEM ELECTRONIC PENTRU INDEPARTAREA PĂSĂRILOR

¹⁴ Vezi Buletinul de analize biologice, pag 2, 3, foto 3 și 4

2. Stratigrafia originală a decorației murale/tencuielilor originale și a picturii

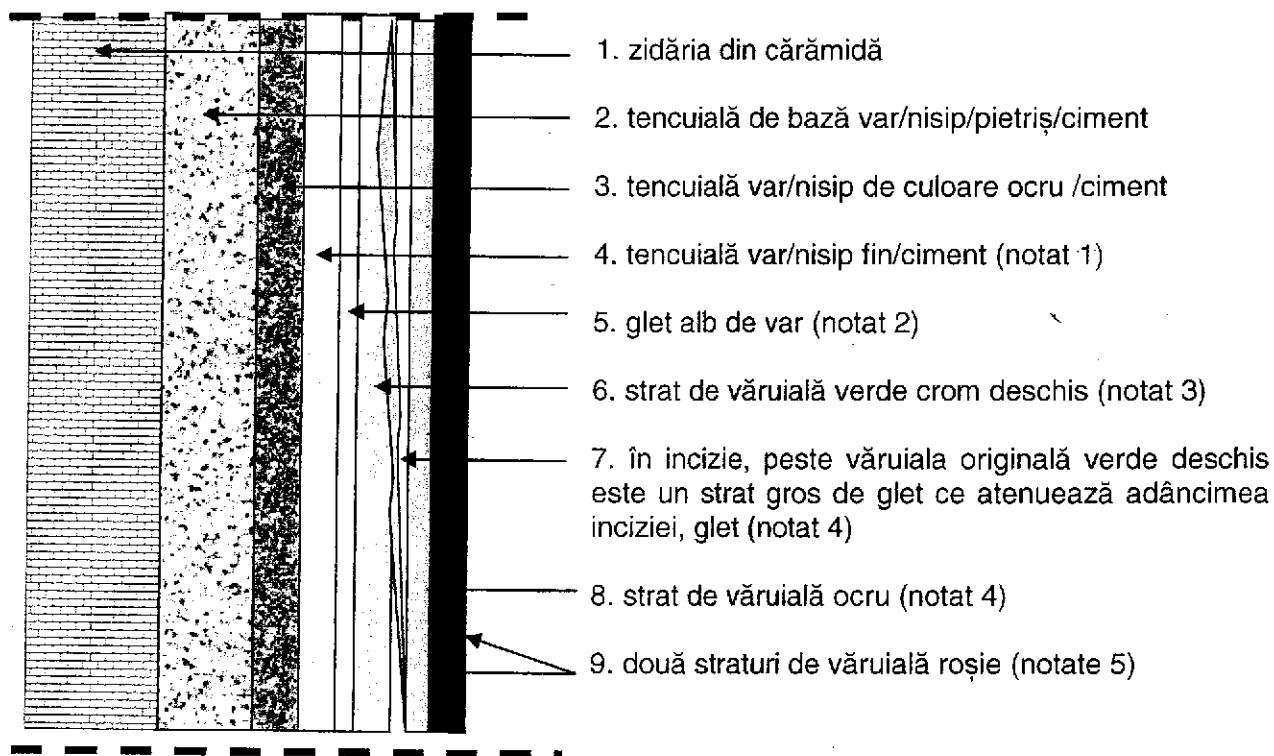
2.1. Stratigrafia medalioanelor cu incizii

S-au efectuat un număr de 4 sondaje stratigrafice asupra medalioanelor cu incizii.

2.1.1. Sondaj stratigrafic notat P2, efectuat asupra medalionului de pe fațada str. M. Weiss, etaj doi, fațadă est, lângă bow-window, notat pe relevu cu P2.

1. zidăria din cărămidă,
2. tencuială de bază aplicată pe zidărie compusă din var/nisip/pietris cu conținut de ciment de cca. 7%,
3. tencuială aplicată peste cea de bază, compusă din var/nisip/ciment cca.10% și pigment pe bază de oxizi de Fe ce conferă tencuielii culoarea ocru pal,
4. tencuială aplicată peste cea compusă din var/nisip de culoare ocru deschis, compusă din var/nisip fin/ciment cca. 8% (notat 1),
5. glet alb de var (notat 2),
6. strat de văruială, var/ verde crom (notat 3),
7. glet în incizie - peste văruiala originală verde crom deschis este un strat gros de glet ce atenuează adâncimea inciziei, glet (notat 4),
8. strat de văruială ocru (notat 4) în celelalte sondaje s-au decelat două straturi de ocru: închis și deschis,
9. două straturi de văruială roșie (notate 5).

Schița nr. 1 – Secțiune în zidăria verticală, medalion cu incizii (notat P2), etaj doi, spre est, vezi foto nr. 21 și foto nr. 2.



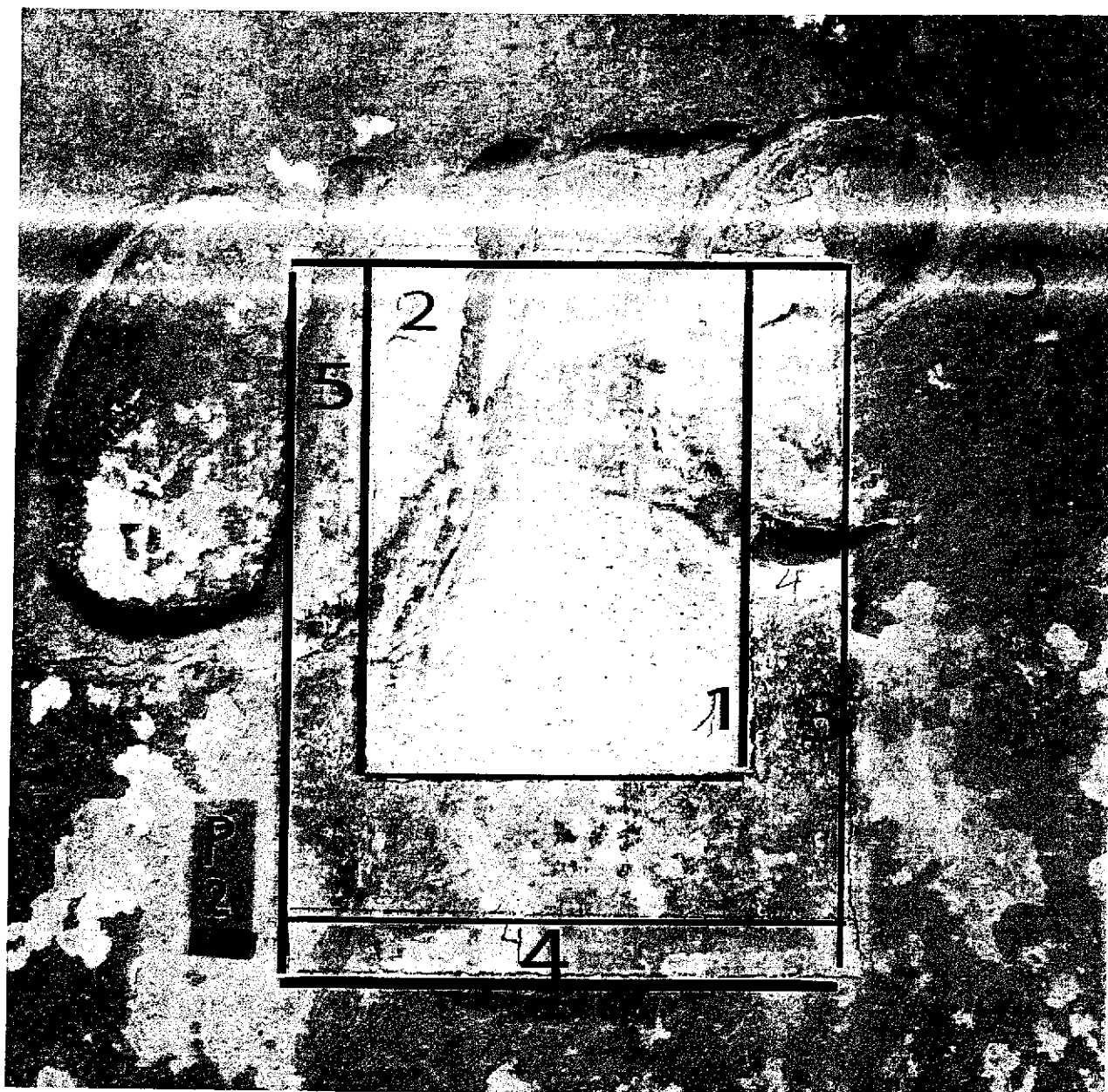


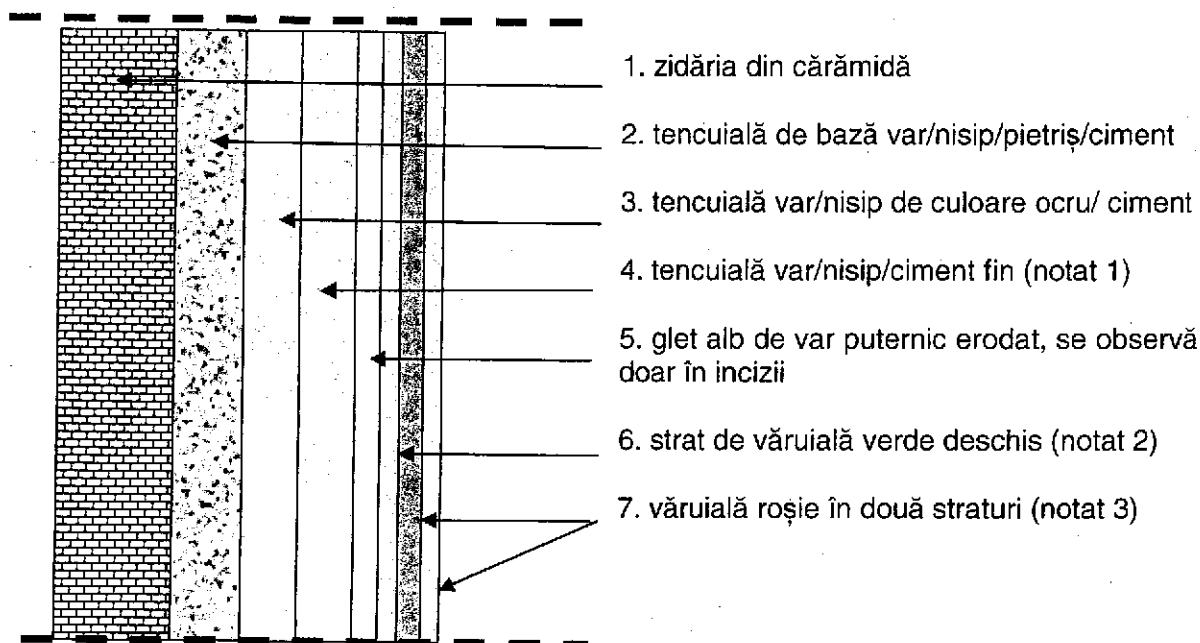
Foto nr. 33 - Sondaje stratigrafice. Detaliu medalion notat P2 unde se observă straturile suprapuse, notate 1, 2, 3, 4, 5.

2.1.2. Sondaj stratigrafic notat P3, efectuat asupra medalionului de pe fațada str. M. Weiss, etaj unu, fațadă de sud, notat pe relevu cu P3, vezi foto nr. 3.

1. zidăria din cărămidă,
2. tencuială de bază var/nisip/pietriș/ciment,
3. tencuială var/nisip de culoare ocru /ciment

4. tencuială var/nisip fin/ciment (notat 1),
5. glet alb de var puternic erodat, se observă doar în incizii,
6. strat de vâruială verde deschis (notat 2),
7. vâruială roșie în două straturi (notat 3)

Schita nr. 2 – Secțiune în zidăria verticală, medalion cu incizii (notat P3), fațada str. Weiss spre sud, (MW S I), vezi foto nr. 22.



2.1.3. Sondaj stratigrafic notat P4, efectuat asupra medalionului de pe fațada str. M. Weiss, etaj unu, fațadă de nord, notat pe relevu cu P4, vezi foto nr. 4 și 23.

1. zidărie,
2. tencuială de bază var/nisip/pietriș/ciment,
3. tencuială var/nisip de culoare ocru /ciment
4. tencuială var/nisip fin/ciment,
5. urme de glet alb de var, puternic erodat ce se observă doar în incizii,
6. strat de vâruială verde crom deschis,
7. strat de vâruială ocru,
8. strat de vâruială roșie.

Schița nr. 3 – Secțiune în zidăria verticală, medalion cu incizii, notat P4, fațada de nord, str. M. Weiss, etaj unu, vezi foto nr. 23 și 4.

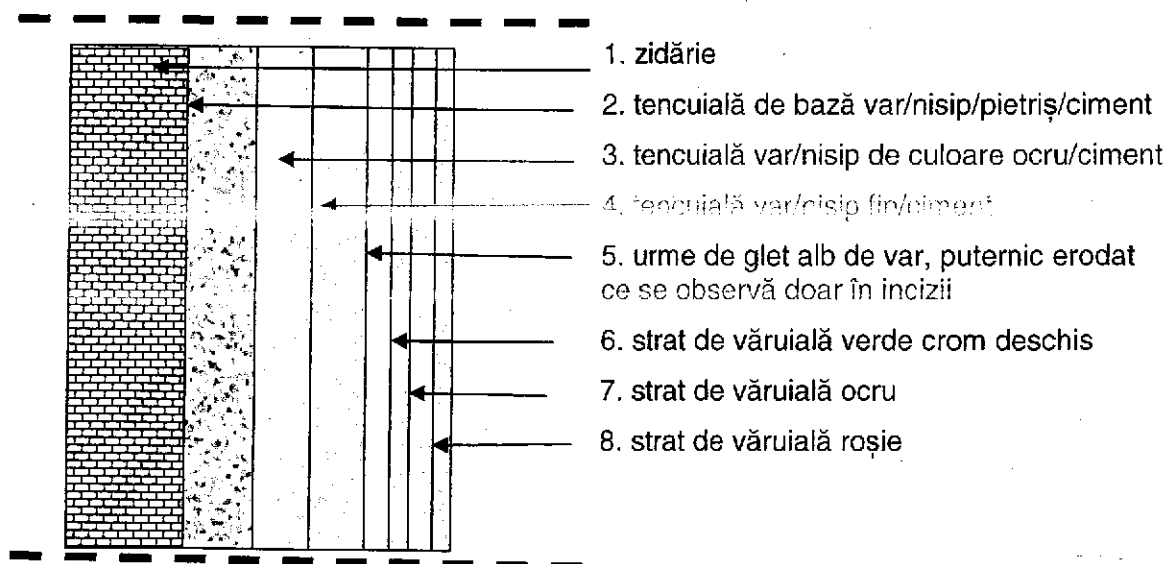
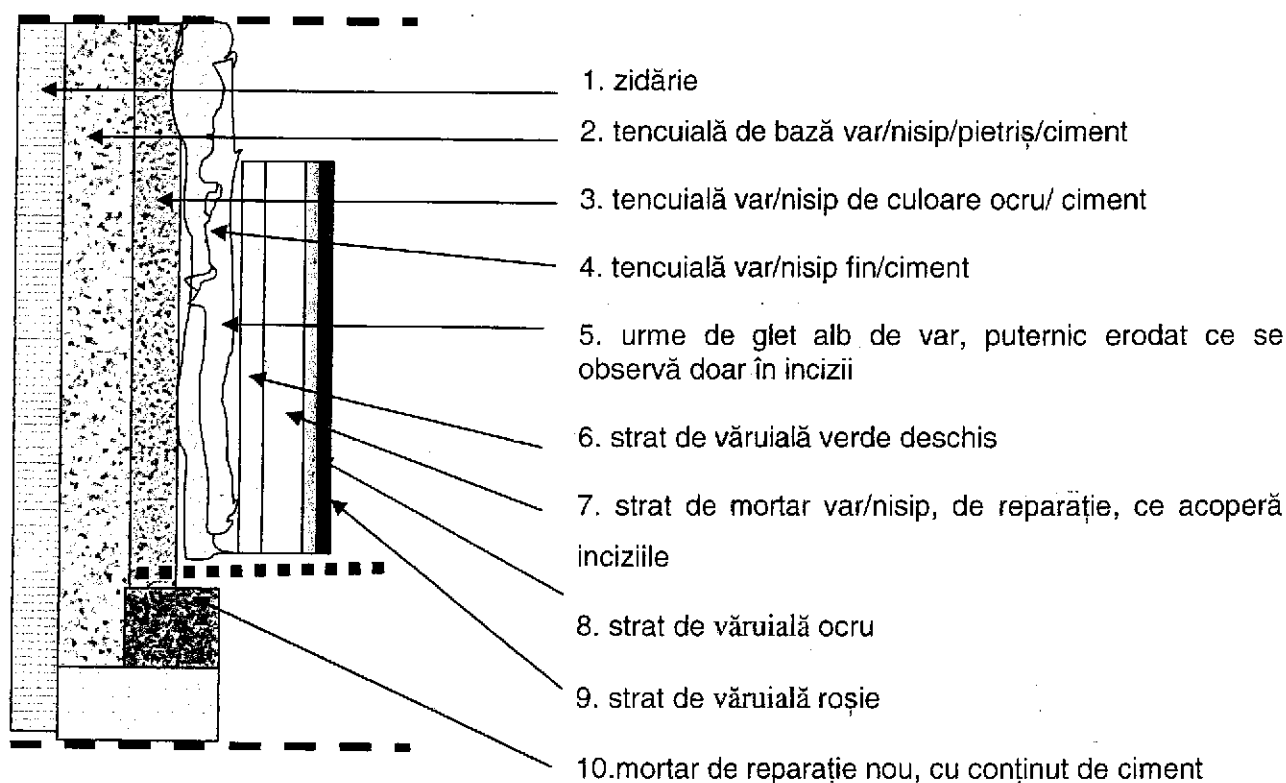


Foto nr. 34 - Detaliu foto nr. 4 și nr. 23 cu sondajele și probele efectuate, medalion P4

2.1.4. Sondaj stratigrafic notat P5, efectuat asupra medalionului de pe fațada str. M. Weiss, parter, fațadă de est, notat pe relevu cu P5, vezi foto nr. 25 și foto 5.

1. zidărie,
2. tencuială de bază var/nisip/pietriș/ciment,
3. tencuială var/nisip de culoare ocru/ ciment,
4. tencuială var/nisip fin/ciment,
5. urme de glet alb de var, puternic erodat ce se observă doar în incizii,
6. strat de vâruială verde deschis,
7. strat de mortar var/nisip, de reparație, ce acoperă inciziile,
8. strat de vâruială ocru,
9. strat de vâruială roșie,
10. mortar de reparație nou, cu conținut de ciment.

Schița nr. 4 – Secțiune în zidăria verticală, medalion cu incizii, notat P5 Fațada str. M. Weiss, parter, fațadă de est, notat pe relevu cu P5, foto nr. 24.

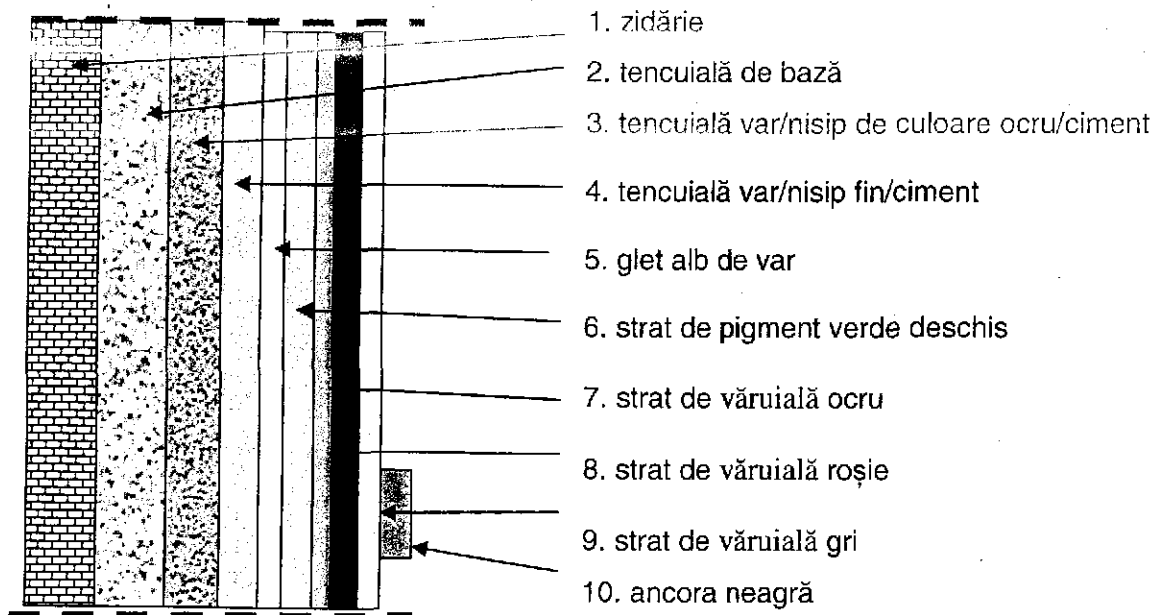


Partea inferioară a medalionului este pierdută datorită unor reparații anterioare.

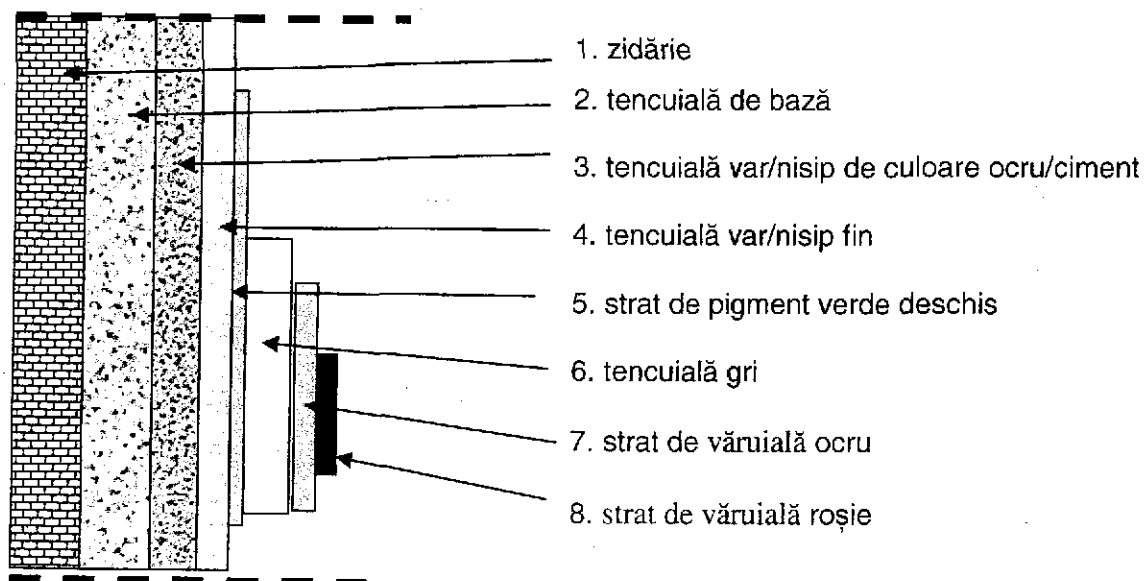
Zona cu inscripții a fost tencuită cu mortar de reparație ce a umplut inciziile și a trecut peste vâruiala originală.

2.2. Stratigrafia panourilor cu scene alegorice.

2.2.1. Schița nr. 5, sondaj stratigrafic, etaj unu, bow-window, secțiune medalion cu corabie, foto nr. 25.



2.2.2. Sondaj stratigrafic, etaj unu, bow-window, panou cu personajul în genunchi, vezi foto nr. 26.



2.3. Stratigrafia medalionului cu Apollonia Hirscher

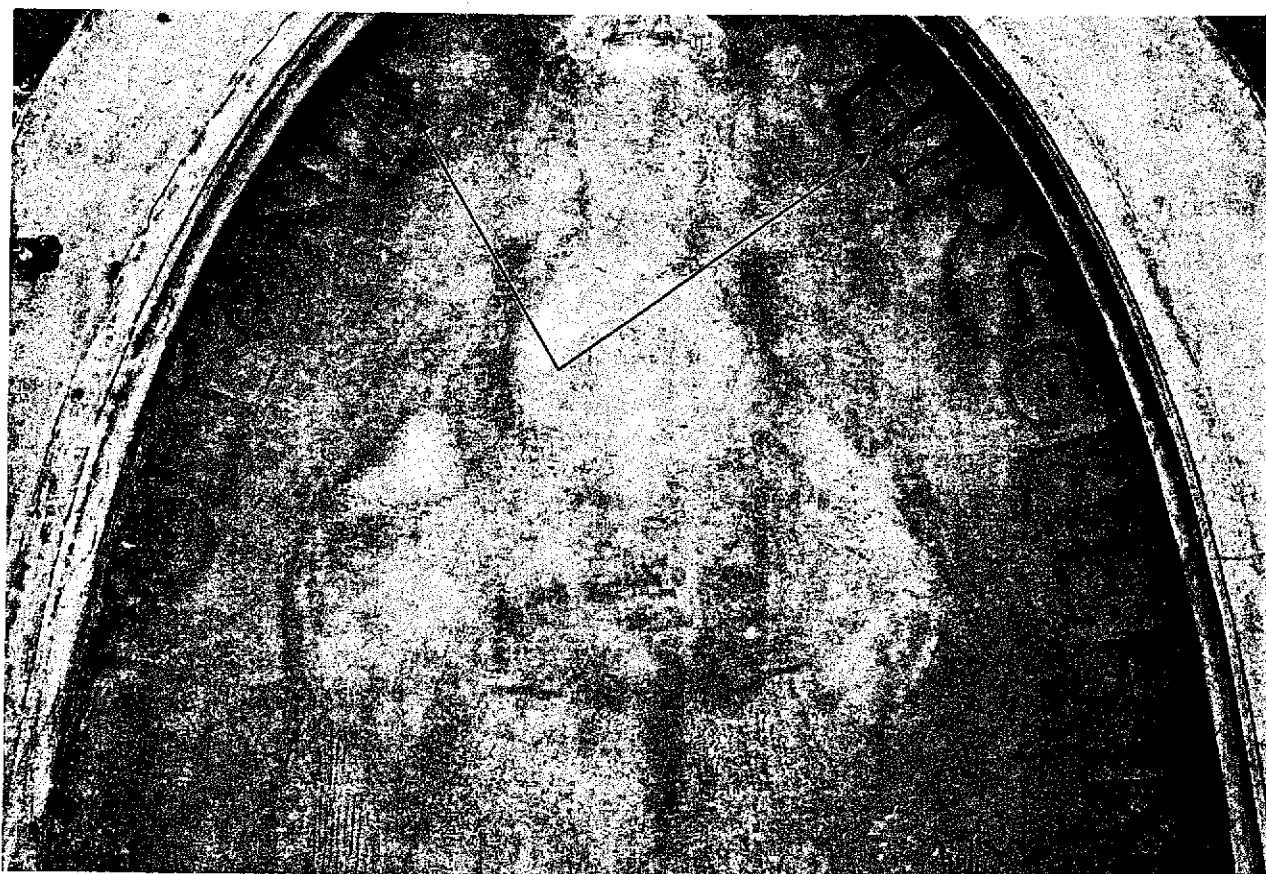
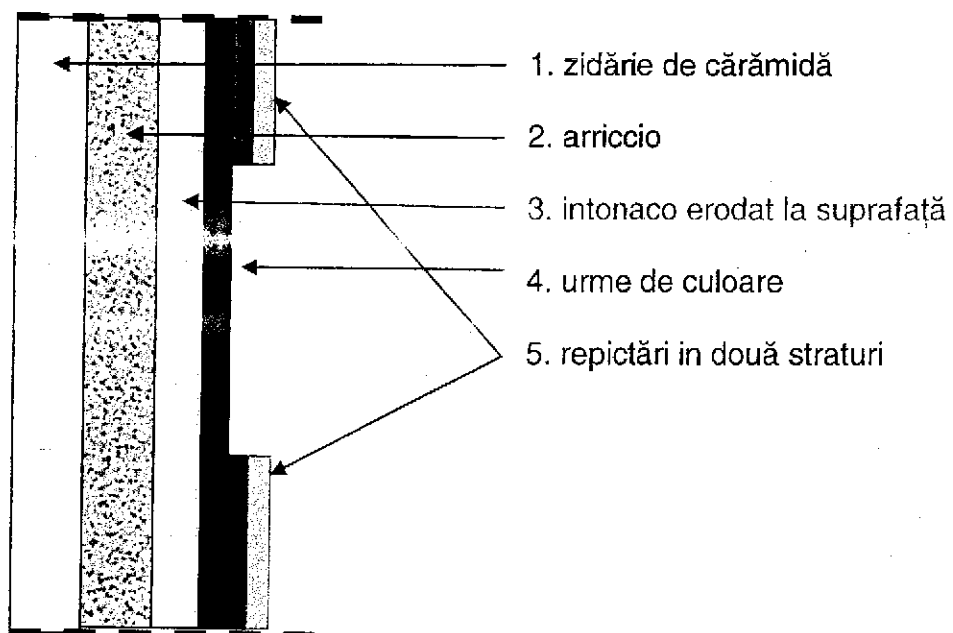


Foto. nr. 36. Atic, medalionul cu Apollonia Hiescher

Săgețile roșii indică zonele unde se văd repictările în două straturi. Vezi și foto nr. 29.

3. Stratigrafia paramentului.

Sondajele stratigrafice de parament au fost efectuate pe ambele fațade, atât în zonele ancadramentelor cât și pe suprafețele dintre pilaștrii adosați, între ferestre și în zona ancadramentului portalului principal.



Foto.nr. 37. Zona pe care s-a efectuat sondajul de parament fațada M Weiss, etaj doi, sub cornișă.

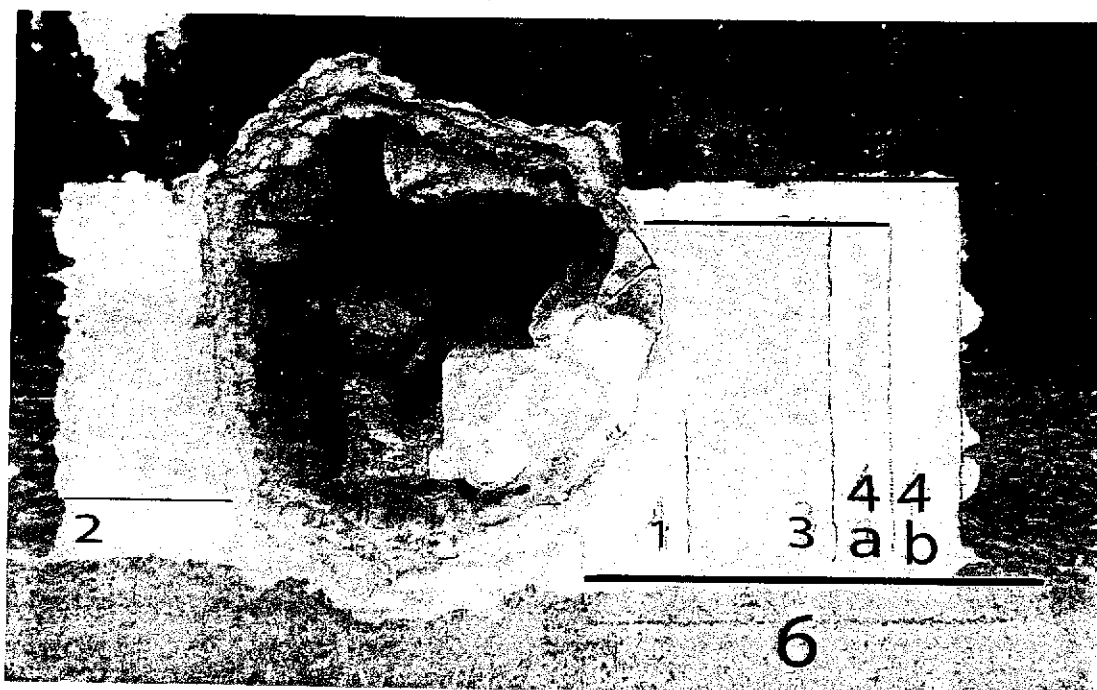


Foto. nr. 38. Detaliu- sondaj parament fațada M Weiss, sub cornișă, notat MW W

Sondajul MW W a evidențiat straturile de zugrăveală de la exterior, până la stratul de văruială original - verde crom deschis pe suportul din mortar de var/nisip fin/ciment:

1. Tencuială din var/nisip fin/ciment, de 5-6 mm grosime (strat suport III), proba P14 (15) paginile 7 - 8 din Buletinul de analize chimice, exemplificare foto nr. 17.
2. Gletul din alb de var pe care îl regăsim pe suprafața tencuielii și a tuturor elementelor decorative (notat 2).
3. Văruială pe bază de var și pigment verde crom deschis. Se observă două nuanțe de verde, cea închisă se datorează mascării unei reparații din lacună (notat 3).
- 4a. Peste văruiala verde crom s-a aplicat următoarea văruială compusă din var cu oxid galben de fier, stratul ocru închis, vezi proba nr. 20, pagina 17 - 18 din Buletinul de analize chimice (notat 4a).
- 4b. Stratul doi de văruială ocru deschis, cu conținut mai mic de pigment oxid galben de fier.
5. Văruială roșie cu pigment oxid roșu de fier (notat 5).
6. Văruială gri cu o cantitate mică de oxid negru de fier/fum (notat 6).



Foto. nr. 39. Straturi suprapuse de mortare necorespunzătoare și văruieli suprapuse stratului verde crom original. Toate aceste reparații și zugrăveli trebuie îndepărtate pentru a scoate la iveală suprafața originală.

Concluzi:

I. Sondajele stratigrafice asupra celor patru medalioane cu inscripții și a celor două scene alegorice notate pe planșe cu P2, P3, P4, P5, B, PR.

În urma efectuării sondajelor stratigrafice s-a determinat stratigrafia materialelor componente ale zonei cercetate și nu numai: depunerile atmosferice de praf și suprapunerile. Întinderea degradărilor la elementele de decor cercetate, compoziția materiei originale cu prelevare de probe ce au fost cercetate de chimist, întinderea atacului biologic asupra elementelor decorative cercetate de biolog.

Sondajele stratigrafice au relevat existența următoarelor straturi:

- unui singur strat original de glet alb de var ce acoperă tencuiala originală
- văruieli originale compuse din var și pigment verde crom, ce acoperă integral clădirea.
- cel puțin șase straturi de văruială peste stratul original verde deschis: întâlnim două straturi de ocru, două straturi de roșu și două straturi de gri în zona ancadramentelor și a cornișei.

În zona reparațiilor fie cu ciment alb, fie cu mortar de var sunt văruieli locale ce au acoperit reparațiile, intervenții nerelevante.

Prin prezenta cercetare s-a determinat existența pigmentul original verde crom cu care s-a văruiat întreaga fațadă.

Recomandăm respectarea cromaticii originale.

II. Sondajele stratigrafice asupra medalionului pictat.

Sondajele au relevat existența celor două straturi de tencuială: *arriccio* și *intonaco*, ce au în compoziția lor ciment.

- stratul de preparare a picturii, compus din alb de titan, alb de zinc, alb de plumb cu sulfat de bariu ca filler, evidențiat de analizele chimice.
- două straturi de culoare (REPICTĂRI) ce sunt suprapuse picturii originale.
- depuneri atmosferice de praf superficial.
- reparații cu mortar de var/nisip, mortar de ciment, glet alb peste pictură cu urme de culoare (repictări), ipsos ce se ridică și pe suprafața picturală din zona gulerului din tablă.

Sondajele stratigrafice vin în sprijinul efectuării probelor / testelor, capitol ce urmează.

5.1.5. (De.1.2.) TESTE / PROBE

S-au efectuat următoarele grupe de probe / teste:

I. Teste de curățare a depunerilor si suprapunerilor

Grupa 1.

a. Pentru medalionul Apollonia

1.1. Teste de curățarea a prafului superficial de pe suprafața medalionului ce o înfățișază pe Apollonia, suprafață stabilă, fără degradări ale stratului de culoare

Praful superficial depus pe suprafață, se îndepărtează prin aspirare și curățare cu o pensulă medie - rezultat bun.

1.2. Test de curățare a fondului aurit al medalionului

Datorită stabilității suprafeței aurite s-a putut efectua proba de curățare cu apă alcoolizată.

După efectuarea curățării de la punctul 1.1. s-a curățat zona aurită cu un burete de mici dimensiuni ce poate fi bine controlat, prin mișcări ușoare, circulare, burete umețat în apă și alcool etilic absolut în proporție de 60% apă / 40% alcool - rezultat bun.

1.3. Test de curățate cu soluția: alcool etilic absolut, esență de terebentină, fără amoniac a fost total neadecvat datorita puterii prea mari de curățare, indiferent de dozaj - rezultat nesatisfăcător.

b. Pentru inscripții și panouri

2.1. Teste de curățarea a medalioanelor cu inscripții și a panourilor alegorice, corabia și personajul în genunchi

2.1.1. Îndepărtarea depunerilor de orice natură de pe tencuielile originale se face o data cu degroșarea straturilor de vâruiei suprapuse. Această operațiune se face până la nivelul stratului de vâruială ocru, prin curățarea pe uscat, cu bisturiul - rezultat bun.

2.2.2. Îndepărtarea succesivă a straturilor de vâruială până în proximitatea stratului verde crom. Operațiune executată cu bisturiul și *bastoncini* cu vârf de bumbac, numai pe uscat - rezultat bun.

2.3.3. Vâruielile durizate ce nu au cedat la curățarea prin metoda de la punctul 2.2.2. se curăță cu *bastoncini* cu vârf de bumbac umețat în apă, local, fără a freca suprafața, numai prin rostogolire. Suprafața se tamponează cu buretele bine stors și clătit cu apă curată la intervale scurte - rezultat bun.

Testele au scos în evidență că în acest mod nu rămân urme, voaluri, pe suprafața testată.

Grupa 2. Teste de curățare a materialelor suprapuse picturii

a. Pentru medalionul Apollonia și medalionul cu inscripții P5.

2.1. Mortare suprapuse stratului pictural

Mortarele suprapuse inscripției și picturii, de consistență slabă se îndepărtează cu bisturiul și/sau cu dălțița și ciocanul, urmele se îndepărtează cu bisturiul, se suflă aer, după care suprafața se curată cu apă - rezultat bun.

2.2. Mortare compuse din var/nisip

Unele lacunele în stratul suport, având marginile în contact cu gulerul de tablă, au fost chituite cu mortare necorespunzătoare iar umiditatea de capilaritate a făcut ca marginile reparațiilor să se desprindă.

Îndepărtarea chituirilor necorespunzătoare se face cu dălțița și ciocanul, în straturi succesive, fără a traumatiza marginile lacunei. Urmele rămase se îndepărtează cu varful bisturiului și se curăță cu tamponul umectat.

2.3. Mortare compuse din var/nisip și ciment

Mortarele groase de consistență/densitate medie se îndepărtează cu dălțița și ciocanul, urmele se îndepărtează cu bisturiul după care suprafața se tamponează cu apă - rezultat bun.

2.4. Ciment

2.4.1. Stratul de ciment cu care s-au făcut reparațiile în partea superioară a gulerului de tablă, în zona de contact cu pictura se îndepărtează cu dălțița și ciocanul, ușor până în proximitatea marginii picturii. Se îndepărtează urmele prin suflare și/sau prin pensulare după care se umectează. Aceeași metodă se aplică și medalionului cu inscripții P5.

2.5. Ipsosul în strat gros din zona inferioară, de contact cu gulerul de tablă se îndepărtează cu dălțița și bisturiul – rezultat bun.

Grupa 3. Teste de curățare/îndepărtare a repictărilor suprapuse picturii

Repictările se îndepărtează local prin tamponare și răsucirea tamponului de vată strict pe conturul literelor sau a zonelor repictate din câmp, cu ajutorul *bastoncini-ului* cu tampon de

vată îmbibat în apă alcoolizată în proporție de 60% apă / 40 % alcool etilic absolut.- rezultat bun. Celelalte soluții cunoscute, de îndepărtare a repictărilor în tehnica ulei sunt mult prea puternice pentru starea de degradare a acestei suprafețe.

Se va evita îndepărtarea repictărilor prin frecare cu tamponul de vată.

Grupa 4. Teste de curățare/îndepărtarea preparației stratului de grund suprapus picturii

Stratul de preparație se află în partea inferioară a medalionului Apollonia. Este de culoare alb-gălbui cu urme de repictare și se curăță umectând zona, din aproape în aproape și intervenind cu vârful bisturiului. Urmele de grund rămase se îmoaie cu apă după care se intervine tot cu varful bisturiului. Se curăță zona cu buretele umectat în apă - rezultat bun.

II. Teste de consolidare strat culoare

Grupa 1.

Atât panoul cu personaj în genunchi cât și suprafețele scoase de sub văruieli, corabia, medalioanele cu inscripții, vor necesita o consolidare a stratului de culoare verde crom.

Fațada este expusă intemperiilor de aceea consolidarea stratului verde crom a fost supusă testării separat, cu două substanțe: emulsie acrilică solubilă în apă, cu bune calități precum: "aderență, flexibilitate, rezistență la lumină, (insensibilă la radiațiile ultraviolete), rezistență la îngheț-dezghet, stabilitate mecanică"¹⁵ și cu rășină termoplastica-copolimer de ethyl-metacrilat, solubil în acetonă, toluen, xilen, metil-etil-cetonă, considerat cel mai folosit polimer pentru consolidarea picturilor murale ¹⁶.

Cu toate că emulsia acrilică îndeplinește toate condițiile ce sunt necesare consolidării stratului de culoare expus intemperiilor, rezultatele testelor ne-au determinat să renunțăm la emulsia acrilică datorită denaturării cromatice produse după aplicare. Astfel am recurs la rășina termoplastica-copolimer de ethyl-metacrilat, solubilă în acetonă, toluen, xilen, metil-etil-cetonă.

¹⁵ Ioan Istudor Notiuni de chimia picturii, Cap. 8, pag. 198. Primal AC 33.

¹⁶ Idem, Paraloid B 72

1.1. Testul de consolidarea stratului de culoare asupra personajului PR.

Datorită grosimii stratului s-a efectuat consolidarea cu o concentrație de 3% rășină termoplastica-copolimer de ethyl-metacrilat în acetonă - rezultat bun.

Spre siguranță s-a mai efectuat un test, tot pe personaj, pe aceeași suprafață, cu rășină termoplastica-copolimer de ethyl-metacrilat în concentrație de 3% în toluen - rezultat nesatisfăcător.

Deoarece acetona are proprietatea de a transporta spre interiorul stratului de culoare rășina termoplastică s-a folosit o concentrație de 3% în acetonă și apoi de 2% în toluen - rezultat optim pentru panoul cu personaj și pentru corabie.

1.2. Testul de consolidarea stratului de culoare original al medalioanelor cu inscripții.

Straturile suprapuse de vâruială ce au acoperit inscripțiile au fost erodate de intemperii în diferite proporții. Astfel unele inscripții sunt erodate până la stratul de culoare verde și chiar până la grund iar altele au fost acoperite de vâruiele având o altă stare de conservare.

Această realitate ne-a determinat să efectuăm o serie de consolidări de strat original direct și de consolidări după îndepărtarea vâruielilor suprapuse și a grundului din incizii.

1.2.1. Consolidarea suprafețelor originale expuse, cu rășină termoplastica-copolimer de ethyl-metacrilat în concentrație de 3% în toluen.

Pe alocuri se văd mici porțiuni ușor/puțin lucioase - rezultat nesatisfăcător.

1.2.2. S-a repetat operațiunea cu o concentrație mai mică, de 2% în toluen prin ușoară pensulare și picurare în striatii cu vârful pensulei - rezultat bun.

1.2.3. Test de consolidare a medalioanelor cu inscripții după îndepărtarea vâruielilor suprapuse. Stratul original este degradat/erodat uniform dar se păstrează într-o stare mai bună de conservare decât cel care a fost expus direct intemperiilor, astfel consolidarea s-a făcut cu rășină termoplastica-copolimer de ethyl-metacrilat în concentrație de 3% în toluen - rezultat bun.

III. Test de impregnare a stratului suport intonaco, medalion Apollonia

Consolidarea prin Impregnarea stratului suport intonaco ce în timp s-a erodat.

Testul de impregnare/consolidare a *intonaco-ului* cu conținut de ciment ce este expus direct intemperiilor s-a făcut cu rășină termoplastica-copolimer de ethyl-metacrilat în concentrație de 2% în acetonă - rezultat bun.

Ținând cont că vor urma două operațiuni, de integrare de culoare și de fixare a stratului de culoare cu rășină termoplastica-copolimer de ethyl-metacrilat considerăm că este suficientă concentrația de 2% în acetonă.

Impregnarea este benefică și pentru izolarea *intonaco-ului* ce are în componență ciment de următoarele straturi ce se vor aplica.

IV. Teste de aderență și absorbție.

Testele au cuprins: medalionul Apollonia, cele doua reliefuri corabia și personajul în genunchi și cele patru medalioane cu inscripții. S-au ales zone cu strat de culoare stabil, ce nu prezentau degradari. Testele s-au efectuat cu apă distilată, cu dispersie coloidală Syton X30, cu emulsie acrilică solubilă în apă și cu rășină termoplastica-copolimer de ethyl-metacrilat în acetonă și toluen în diluții pornind de la 2% până la 5%.

6. (De. 3) PROPUNERI METODOLOGICE PRIVIND CONSERVAREA ȘI RESTAURAREA PICTURII MURALE ȘI A DECORULUI MURAL EXTERIOR.

A. INTERVENTII LA NIVELUL STRATULUI DE CULOARE

Toate operațiunile se desfășoară la exterior pe fațade, numai pe suprafețe verticale. Suprafata de lucru este de 6,32 mp

1. A.1.2.3 Consolidarea stratului de culoare decoeziv verde crom.

1. Personajul în genunchi și corabia.

Consolidarea stratului de culoare decoeziv se face prin pensulare, pulverizare și prin picurare cu varful pensulei, de la caz la caz.

Atât panoul cu personajul în genunchi, corabia cât și suprafețele medalioanelor cu incizii scoase de sub văruieli necesită consolidare a stratului de culoare original, verde crom cu rășină termoplastica-copolimer de ethyl-metacrilat.

Testele au demonstrat că metodele optime sunt prin pensulare și prin picurare cu varful pensulei a unei diluții de 3% rășină termoplastica-copolimer de ethyl-metacrilat în acetonă cu revenire pe aceeași suprafață cu o diluție de 2% în toluen, pentru panoul cu personaj și pentru corabie, deoarece stratul de culoare este mai gros decât la medalioane.

Puterea de pătrundere este dată de solventul folosit și vâscozitatea rășinei, astfel soluțiile în acetona au proprietatea de a pătrunde în interiorul stratului de culoare deoarece au o vâscozitate mai mică. Cele în toluen, cu un grad de evaporare mai mic și mai vâscoase, fac ca rășina să stagneze la suprafață până la evaporarea toluenului.

2. Consolidarea stratului de culoare decoeziv, verde crom al medalioanelor cu inscripții.

Straturile suprapuse de văruială ce au acoperit inscripțiile au fost erodate de intemperii în diferite proporții. Astfel unele inscripții sunt erodate până la stratul de culoare verde și chiar până la grund iar altele au fost acoperite de văruieli având o stare de conservare mai bună.

Îndepărtarea și curățarea straturilor suprapuse de văruieli și curățarea inciziilor ne dau posibilitatea să tratăm uniform cele patru medalioane. Astfel se va pensula pe suprafață și se va picura cu varful pensulei în incizii rășina termoplastică în concentrație de 3% în toluen.

2.A.2.1.4. Îndepărtarea suprapunerilor de mortare aflate pe stratul de culoare rezistent, mortare groase cu duritate și aderență medie.

Îndepărtarea se face cu dalta și ciocanul în straturi succesive, până în imediata apropiere a stratului pictural. Următorul pas constă în îndepărtarea mortarului cu o dăltiță fină sau cu bisturiul, urmele se îndepărtează cu vârful bisturiului, după care suprafața se pensulează ușor pentru îndepărtarea prafului. Operațiunea nu poate fi executată pe suprafața umedă datorită fragilității stratului de culoare.

3.A.2.2.3.NL Îndepărtarea preparatelor stratului/straturilor de grund suprapunese originalului situate în incizii și în partea inferioară a medalionului Apollonia.

Stratul de preparare/grund se află în partea inferioară a medalionului Apollonia. Este de culoare alb-gălbui cu urme de repictare și se curăță umectând zona, din aproape în aproape, intervenind cu vârful bisturiului. Urmele de grundul rămase se vor îmuiă cu apă după care se va interveni tot cu vârful bisturiului. Se curăță zona cu buretele umectat în apă.

A.2.2.3. Stratul de preparare din incizii se îndepărtează cu vârful bisturiului și se curăță cu *bastoncini* cu vârf de vată umectat în apă.

4.A.2.3.1. Îndepărtarea varuielilor slab aderente suprapuse stratului de culoare.

Îndepărtarea succesivă a straturilor de vâruială până în proximitatea stratului verde crom. Operațiune executată cu bisturiu și *bastoncini* cu vârf de bumbac, numai pe suprafața uscată.

5.A.2.3.4. Îndepărtarea varuielilor durizate, aderente ce nu au cedat la curățarea prin metoda de mai sus se curăță cu *bastoncini* cu vârf de bumbac umectat în apă, local, fără a freca suprafața, numai prin rostogolire. Local se poate interveni și cu batonul din fibră de sticlă fără a atinge stratul original. După care se intervine cu buretele umectat pentru îndepărtarea totală a urmelor, suprafața se tamponează cu buretele bine stors și clătit cu apă curată, la intervale scurte.

6.A.3.1.1. Curățarea depunerilor neaderente de praf de pe suprafața pictată a medalionului Apollonia. Praful superficial depus pe suprafață, se îndepărtează prin aspirare și curățare cu o pensulă medie pentru a îndepărta praful de pe suprafața rugoasă.

7.A.3.2.7. Curățarea depunerilor neaderente de praf, de pe fondul aurit al medalionului Apollonia.

Datorită stabilității suprafeței aurite se poate curăța cu apă alcoolizată cu un burete de mici dimensiuni ce poate fi bine controlat, prin mișcări ușoare, circulare, burete umectat în apă și alcool etilic absolut în proporție de 60 % apă / 40 % alcool etilic absolut.

8.A.3.9.7. Curățarea/îndepartarea repictărilor se face prin tamponare și răsucirea ușoară a tamponului de vată, strict pe conturul literelor sau a zonelor repictate din câmp, cu ajutorul *bastoncini-ului* cu tampon de vată îmbibat în apă alcoolizată în proporție de 60% apă / 40% alcool etilic absolut. Se va evita îndepărtarea repictărilor prin frecare cu tamponul de vată.

B. INTERVENȚII LA NIVELUL STRATULUI SUPORT

9.B.1.1.1. Asigurarea provizorie a marginilor desprinse ale stratului suport în pericol să cadă cu foița japoneză și un derivat al celulozei - CMC.

Se desprăfuiște ușor zona de contact cu o pensulă și/sau se suflă aer. Apoi se aplică banda de hârtie pelur/japoneză ce a fost în prealabil pensulată cu CMC și se presează ușor. Se lasă banda de hartie să se usuce bine.

10.B.1.2.1. Ancorarea în puncte a marginilor desprinse ale stratului suport cu mortar (*arriccio/intonaco*). Suprafața ce urmează a fi ancorată, fie primul strat suport *arriccio*, fie stratul *intonaco*, se curăță de impurități, se udă și apoi se aplică un strat de mortar (un dop) ce se presează bine pentru a stabiliza marginea ce urmează a fi tivită. Mortarul folosit va fi cel indicat în Buletinul de analize chimice, în raport liant/agregat este de 42 părți var/ 49 părți nisip/7- 9 părți ciment. - proba P17, pagina 11 - 12.

B.1.2.1. Ancorarea în puncte a marginilor desprinse ale stratului suport a medalionului P5 și a panoului cu personajul în genunchi

Se udă zona, se curăță de fragmentele de mortar necorespunzător și apoi se aplică un strat de mortar (un dop) ce se presează bine pentru a stabiliza marginea ce urmează a fi tivită. Mortarul folosit va fi cel indicat în Buletinul de analize chimice, raportul liant/agregat de 40 părți var/52 părți nisip /8 părți ciment - proba 15, pagina 7 - 8.

11.B.2.2.1. Îndepartarea mortarelor necorespunzătoare ale intervențiilor anterioare de pe marginile lacunelor medalionul P5.

Se efectuează cu dalta, ciocanul și vârful bisturiului. Se suflă aer pentru îndepărtarea impurităților și a prafului. Se udă zona. Atenție la cablurile electrice !

12.B.2.3.1. Îndepărtarea mortarelor/reparațiilor necorespunzătoare din lacune.

Se face mecanic, cu ajutorul dalților și a ciocanului și cu vârful bisturiului. Suprafața poate fi și udată pentru a nu se produce praf.

13.B.3.1.4. Impregnarea stratului suport, medalion Apollonia și personaj

Impregnarea / consolidarea *intonaco-ului* cu conținut de ciment ce este expus direct intemperiei se va face cu rășină termoplastica-copolimer de ethyl-metacrilat în concentrație de 2% în acetonă. Această impregnare / consolidare a *intonaco-ului* este necesară și pentru a izola suprafața ce conține ciment de următoarele intervenții ce vor urma. Astfel, integrarea de culoare în tehnica *velatura* și *ritocco* și apoi fixarea integrărilor cu aceeași rășină termoplastica-copolimer de ethyl-metacrilat 3 % în toluen considerăm că este suficientă.

14.B.3.2.1. Tivirea marginilor stratului suport

După ce marginile frescei au fost asigurate provizoriu, ancorate în puncte, curățate de impurități și mortare necorespunzătoare, marginile se consolidează prin tivire cu mortar de var/nisip/ciment în proporțiile indicate în Buletinul de analize chimice, în raport liant/agregat este de 42 părți var/ 49 părți nisip/7- 9 părți ciment - proba P17 pagina 11 - 12.

Considerăm că este indicat a păstra acest raport cu adaos de ciment. Mortarele frecvente în restaurare sunt cele fără ciment, pentru că rar pictura murală este executată pe tencuială cu ciment. Normativele restauratorilor nu au acest reper. Mortarele întâlnite aici sunt mortare tari și nu ar fi potrivit să folosim cele uzuale cu var/nisip ce sunt de o altă plasticitate.

15.B.3.4.1. Chituirea lacunelor mici la nivel ariccio se va face cu un mortar cu conținut de 5% ciment, pietriș mic, nisip și var. Raportul liant/agregat este de 35 var/ 60 nisip/ 5 ciment. - proba P16 pagina 9 - 10 din Buletinul de analize chimice. Se face după ce zona a fost curățată și bine udată.

16.B.3.7.1. Chituirea lacunelor mici la nivel intonaco se va face cu un mortar cu conținut mediu de 8% ciment și părți aproape egale de nisip și var. Raportul liant/agregat este de 42 părți var/49 părți nisip/7- 9 părți ciment - proba P17, pagina 11 - 12 din Buletinul de analize.

Chituirea lacunelor mici în *intonaco* se face după ce în prealabil lacunele au fost curățate de chituiuri anterioare cu mortar de ciment, ipsos, mortare necorespunzătoare.

Suprafața este umectată bine pentru ca aderența mortarului să se facă optim iar transferul de apă din mortarul spre lacună să nu se producă rapid. Se presează bine de la centru spre margini. Se verifică suprafața chituirii și se curăță marginile. Toate mortarele

folosite vor respecta proporțiile indicate în Buletinul de analize fizico-chimice cât și aspectul ușor rugos al suprafeței originale.

17.B.4.1.1. Pregătirea zonei pentru injectări. Identificarea și pregătirea zonei ce urmează a fi consolidată prin injectare. Montarea drenurilor ce vor fi subțiri pentru a nu traumatiza suprafața.

18.4.2.1. Asigurarea cu propte a zonelor consolidate prin injectare.

19.4.3.1. Consolidarea prin injectare a stratului suport desprins.

Consolidarea prin injectare cu var hidrolic¹⁷ a golurilor formate prin desprinderea arriccio-ului de zidarie. Zonele consolidate se verifică după câteva zile, timp în care adezivul se întărește. La o nouă verificare prin ciocănire a zonei se repetă operațiunea acolo unde este cazul. După încheierea operațiunii de consolidare prin injectare se îndepărtează proptele la un timp mai îndelungat (o săptămână) datorită microclimatului, în general umed și rece.

F. INTERVENȚII DE PREZENTARE ESTETICĂ A LACUNELOR PICTURII

Executantul lucrării va ține cont de descrierea operațiunilor și în special de principiile enunțate în Ghidul metodologic privind proiectarea și execuția lucrărilor de conservare-restaurare, Capitolul III INTERVENȚII/TRATAMENTE DE PREZENTARE – F (IPL) Generalități, pagina 145.

20. F.1.4.1. Reintegrarea cromatică a uzurilor și lacunelor stratului de culoare prin tehnica "velatura" și "ritocco" medalion Apollonia.

Integrarea de culoare sau reintegrarea se face de către restauratorul experimentat ținând cont de instanțele estetice dar și de o interpretare critică a picturii. Instanța istorică impune respectul pentru autenticitatea documentului istoric pe când instanța estetică este impusă de caracterul UNIC AL IMAGINII APOLLONIEI.

Datorită faptului că pictura este erodată iar sub aspect formal nu avem decât niște contururi, pete de culoare și incizii, este necesar a pune în balanță toate aceste principii pentru executarea operațiunii. Problema critică a integrării este de a aduce silueta Apolloniei Hiescher în prim plan, de a îi păstra autenticitatea, unicitatea, ca a unui document istoric. Reconstituirea imaginii se justifică din punct de vedere estetic doar prin

¹⁷ Var hidrolic de proveniență din România, Germania și Italia.

ușurința de a percepe unitatea potențială a siluetei Apolloniei cu restabilirea continuității formelor. Reconstituiri se vor limita la unitatea potențială a operei de artă și la posibilitatea de a distinge intervenția de conservare-restaurare de original. Instanța istorică impune definirea corectă a originalului ca un document autentic ce trebuie să se distingă net ca interpretare critică.

Operațiunea de integrare de culoare a Apolloniei în tehnica "velatura" se va efectua pe întreaga suprafață a medalionului. Suprafețele clar delimitate precum chipul Apolloniei, veșmintele cu accesorii și inscripțiile se vor integra în tehnica "ritocco", specifică restaurării în tehnica ulei. Fondul din aur va fi integrat în tehnica velatura și ritocco cu pigment pe bază oxid ocru de fier.¹⁸

Din cunoștințele acumulate din literatura de specialitate dar și din experiența proprie s-a dovedit că dispersia coloidală de silice (SiO_2) ce este un produs inert din punct de vedere chimic ce se folosește și ca liant al culorilor. "În emulsie apoasă [...] formează o peliculă protectoare care umple porii microscopici ai suprafețelor tratate...), [în speță intonaco-ul], împiedicînd depunerea murdăriei și a prafului."¹⁹ Dispersia coloidală la care ne referim are și proprietatea de întărire și fixare a stratului suport intonaco, sau intonaco cu glet erodat. Se poate folosi și la medalioanele cu strat suport erodat dar și la integrarea stratului de culoare erodat. Este compatibil cu solvenți solubili în apă ca acetona și alcoolul etilic absolut.

Din aceste cauze, cu toate că emulsia este ușor opalescentă se va folosi atât la consolidarea stratului suport ușor poros cât și la integrarea de culoare.

21.F.1.7.1. În urma testelor de absorbție și aderență fixarea integrărilor cromatice se va face cu rășină termoplastică-copolimer de ethyl-metacrilat în concentrație de 2%-3%, în funcție de nivelul de absorbție al zonei. De la o zonă la alta suprafața picturală este fie foarte erodată, fie compactă datorită poleielii cu aur sau a stratului de culoare.

Specificăm faptul că la toate operațiunile ce vor folosi rășină termoplastică-copolimer de ethyl-metacrilat se va crea un mediu protejat. Reacțiile chimice, interacțiunea substanțelor folosite cu peretele, cu suprafața picturală, se produc într-un mediu cu umiditate normală, fără bătaia directă a razei soarelui și la temperaturi de până la 15° Celsius.

¹⁸ Cesare Brandi Teoria restaurării, Editura Meridiane București 1996. Cap.3 Unitatea potențială a operei de artă. Restaurarea în funcție de instanța istorică, Restaurarea în funcție de instanța estetică.

¹⁹ Ioan Istudor Notiuni de chimia picturii, Cap. 12, pag. 135. Syton X 30.

(De. 3.2.) Operațiuni de restaurare și cantități

De. 3.2. OPERAȚIUNI SI CANTITAȚI				
Suprafața de lucru 6.32 mp				
Nr	Cod Op	Denumire operațiuni	um	canti- tate
	A.	INTERVENTII LA NIVELUL STRATULUI DE CULOARE		
1	A.1.2.3	Consolidarea stratului decoeziv de culoare verde crom situat pe suprafete verticale	dmp	35
2	A.2.1.4	Indepartarea suprapunerilor de mortare aflate pe stratul de culoare cu suport rezistent, mortare groase, cu duritate si aderenta medie, situate pe suprafata verticala - personaj	dmp	57
3	A.2.2.3 N.L	Indepartarea preparatiei stratului/straturilor de grund suprapunese originalului situate in incizii, suprafață verticală	dmp	55
4	A.2.3.1	Indepartarea varuielilor slab aderente suprapuse stratului de culoare original, de pe suprafete verticale	dmp	59
5	A.2.3.4	Indepartarea varuielilor durizate, aderente, situate pe stratul de culoare original, pe suprafete verticale	dmp	92
6	A.3.1.1	Curatarea depunerilor neaderente de praf, de pe suprafata medalionului Apollnia, aflat pe suprafata verticala	dmp	327
7	A.3.2.7	Curatarea depunerilor neaderente de praf, de pe suprafata aurita, medalion Apollonia, aflata pe suprafata verticala	dmp	40
8	A.3.9.7	Curatarea/indepartarea repictarilor al secco cu lianti slabi si puternici medalion Apollonia, de pe suprafata verticala	dmp	50
	B	INTERVENTII LA NIVELUL STRATULUI SUPORT		
9	B.1.1.1	Asigurarea provizorie a marginilor stratului suport desprins de pe pereti verticali	dm	25
10	B.1.2.1	Ancorarea punctuala a marginilor stratului suport desprins pe suprafete verticale	dm	15
11	B.2.2.1	Indepartarea mortarelor necorespunzatoare ale interventiilor anterioare de pe marginile lacunelor situate pe verticala	dm	30
12	B.2.3.1	Indepartarea mortarelor necorespunzatoare din lacune situate pe suprafete verticale	dmp	10
13	B.3.1.4	Impregnarea stratului suport situat pe verticala	dmp	377
14	B.3.2.1	Tivirea marginilor stratului suport situat pe verticala	dm	30
15	B.3.4.1	Chituirea lacunelor la nivel arriccio pe suprafete verticale	dmp	20
16	B.3.7.1	Chituirea lacunelor la nivel intonaco situate pe suprafete verticale	dmp	20
17	B.4.1.1	Pregatirea zonei pentru consolidare prin injectare situată pe suprafata verticala	dmp	22
18	B.4.2.1	Asigurarea cu propte a zonelor consolidate prin injectatare de pe suprafete verticale	dmp	22

19	B.4.3.1	Consolidare prin injectarea stratului suport desprins, burdusit situat pe suprafete verticale	dmp	22
	F	PREZENTAREA ESTETICA		
20	F 1.4.1	Reintegrari cromatice ale uzurilor si lacunelor stratului de culoare prin metoda velatura si ritocco pe suprafete verticale	dmp	632
21	F.1.7.1	Fixarea reintegrarilor pe suprafete verticale	dmp	632
	De	DOCUMENTATIE FOTOGRAFICA		
22	De 4.2	Fotografii realizate pe schela la cuprafetele verticale	buc	7



7. LISTA MATERIALE

Nr. crt.	Denumirea materialului
1	Accesorii bormașină
2	Accesorii de uz medical, ace, seringi, drenuri de perfuzie
3	Acetonă p.a.
4	Adeziv
5	Aspirator
6	Var hidraulic, Ledan TB1, ANBER 1 SPA, PLM
7	Agregat: conform STAS 1667 – 76, 1200 Kg/m ³ , nisip de râu, ciment Portland
8	Apă distilată
9	Alcool etilic abs.
10	Alb de San Giovanni/ carbonat de calciu
11	Bandă adezivă
12	Bastoncini cu bumbac
13	Bastoncini din bambus
14	Bec 300 w
15	Bec 500 w
16	Bisturiu
17	Bloc desen
18	Bormașină
19	Burete
20	Baton fibră de sticlă
21	Bol cauciuc
22	Cuva de preparat mortar
23	Cartuș imprimantă
24	Cablu electric (rolă)
25	Carboximetilceluloză CMC, Metilhidroxietil celuloză Glutofix / Tilose
26	Carton
27	Cilindru gradat
28	Consolidanți sintetici - Paraloid B 72
29	Ciocan
30	Clește, patent

31	Cretă colorată /albă
32	Cutter
33	Dulie goliat
34	Foarfecă
36	Folie poliester
36	Folie aluminiu
37	Găleată 5l
38	Găleată 10l
39	Hârtie japoneză
40	Hârtie pelur
41	Hârtie filtru/sugativă
42	Hârtie xerox, Calc
43	Materiale foto
44	Mănuși de protecție
45	Măști praf
46	Menzură
47	Ochelari de protecție
48	Ochelari cu lupă
49	Pensetă
50	Papetărie - consumabile
51	Pigmenți pentru var
52	Pensule cu vârf
53	Pensule late
53	Perii diverse
54	Rolă de presat
55	Rolă trafalet
56	Ruletă
57	Saci plastic
58	Solvenți,
59	Site diferite mărimi
60	Spatule dentare
61	Talc
62	Vată
63	Var pastă

8.(De.4.) DOCUMENTATIA FOTOGRAFICA



Foto nr. f1 Zidăria din cărămidă cu cele trei straturi de tencuială.



Foto nr. f2 Bow-window-ul cu tencuială degradată și pierdută datorită umidității



Foto nr.f3. Atic, detaliu medalion Apollonia cu partea superioară, stânga a gulerului de tablă
Se văd mortarele de reparație desprinse, fisurate și repictările peste..

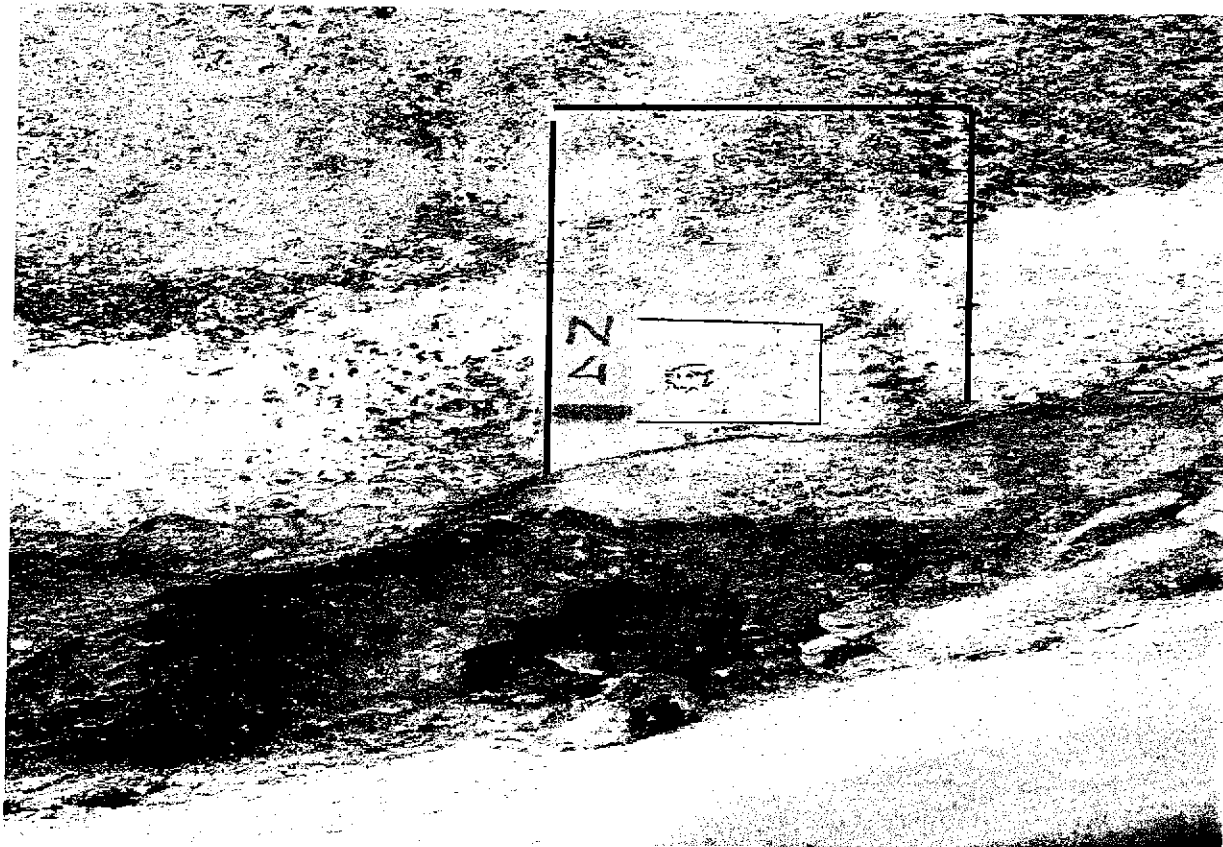


Foto nr. f4 Atic, detaliu medalion Apollonia, proba de curățare a gletului, se văd straturile suport, intonaco și arriccio. Testul N4.

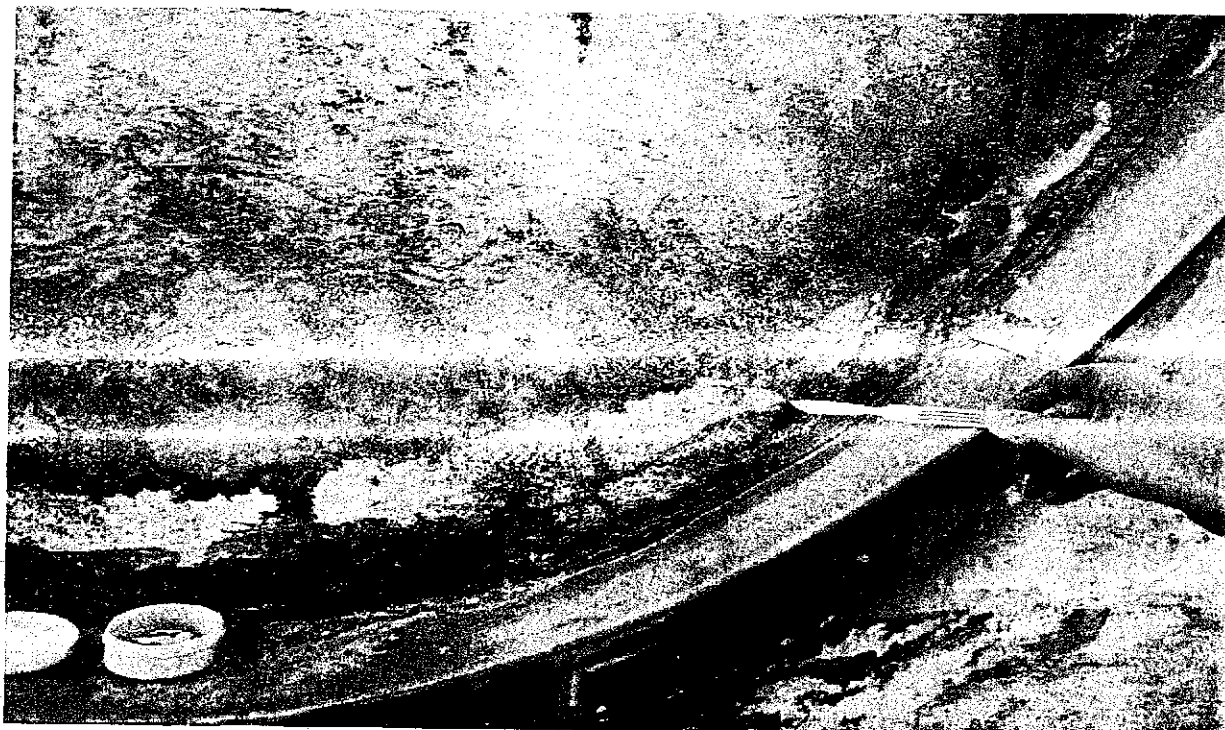


Foto nr.f5. Detaliu medalion Apollonia, zona inferioară cu mortarele de reparație ce au acoperit zona dintre tablă și partea inferioară a medalionului, suprafața albă este gletul.



Foto nr.f6. Detaliu medalion Apollonia, zona inferioară, intonaco cu glet repictat- verde, ariccio și ipsosul scos din lacună



Foto nr.f7. Detaliu medalion Apollonia, zona inferioară teate / probe

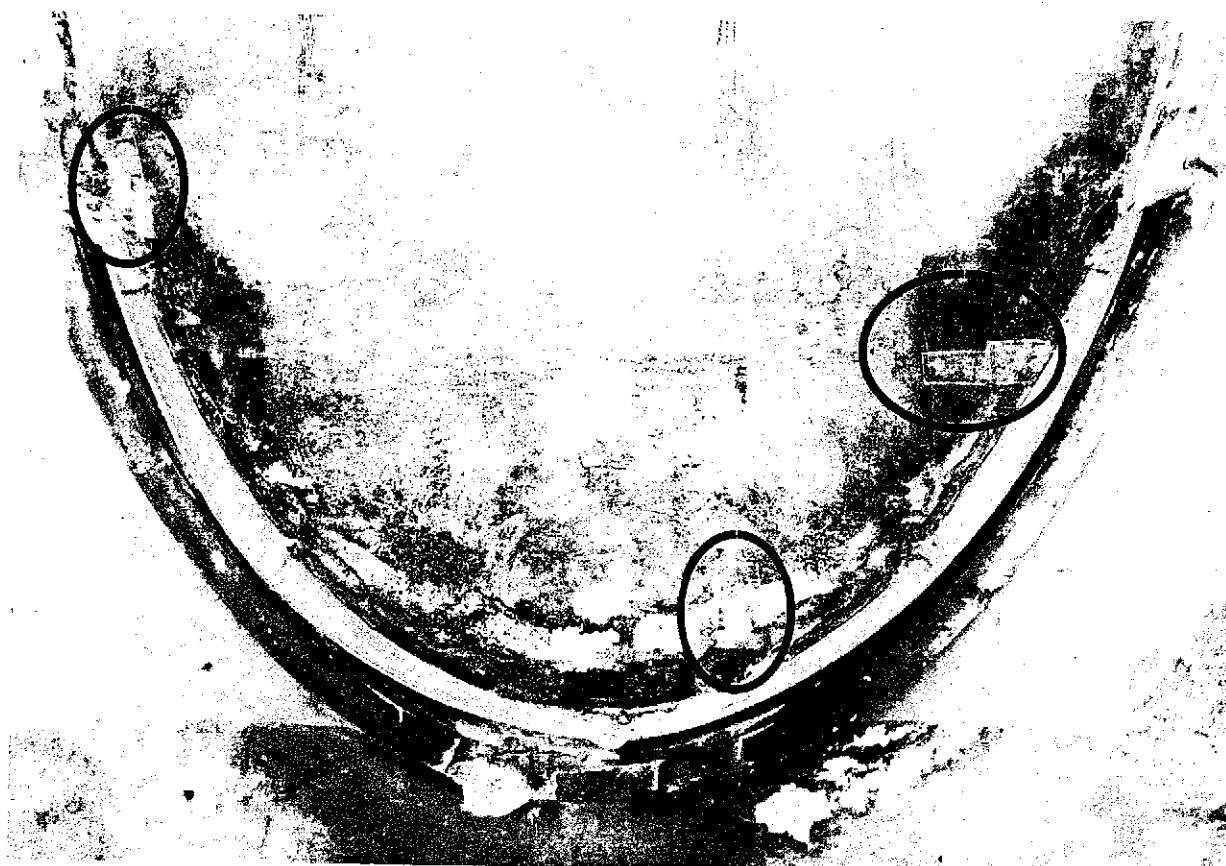


Foto nr.f8. Detaliu medalion Apollonia, zona inferioară teste / probede de aderență și absorbție, de curățare.

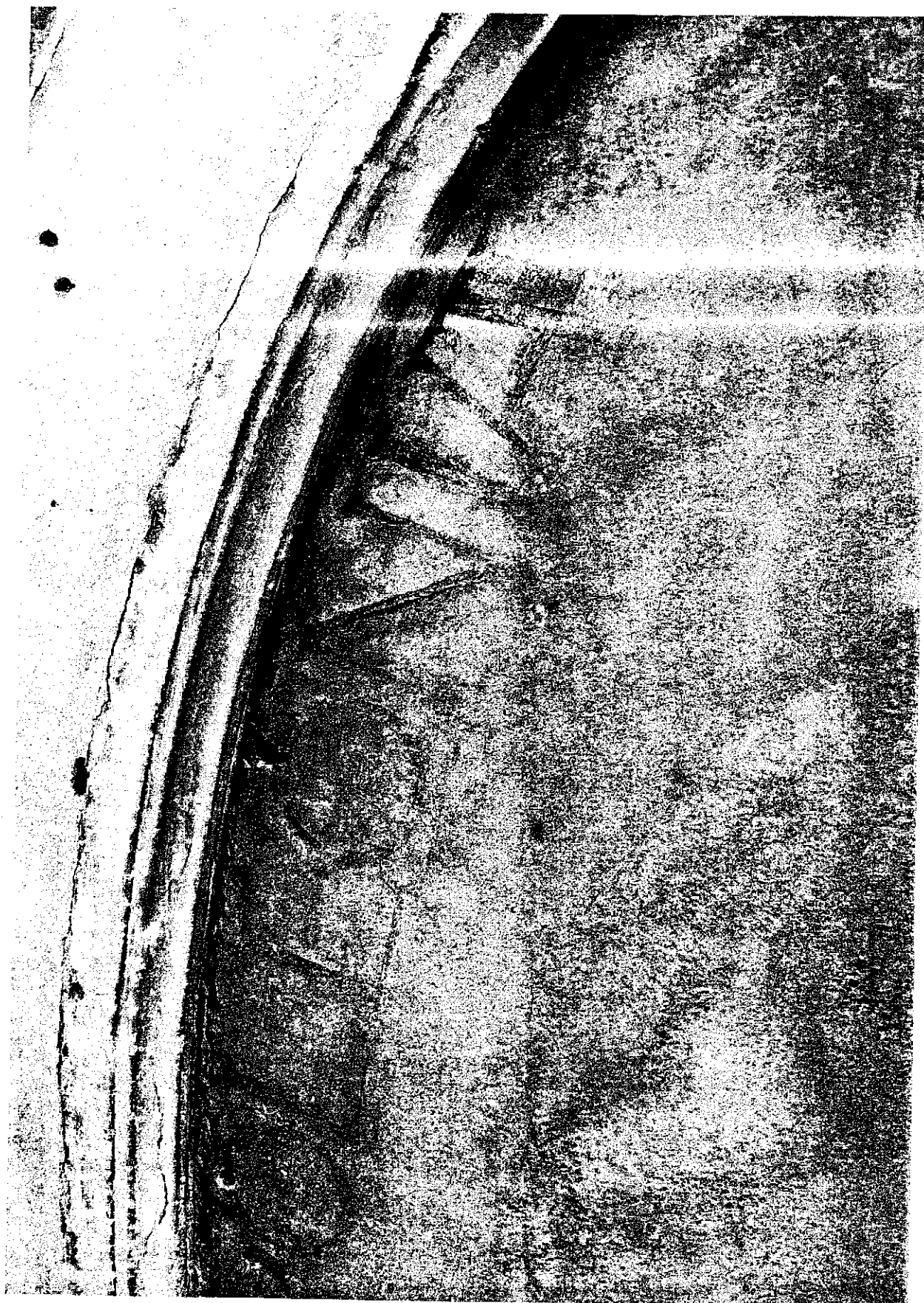


Foto nr.f9. Detaliu medalion Apollonia, inscripție stânga, suprafața aurită a fondului protejată de ancadrament, repictări cu brun-litera A, în dreapta se citește umărul Apolloniei.

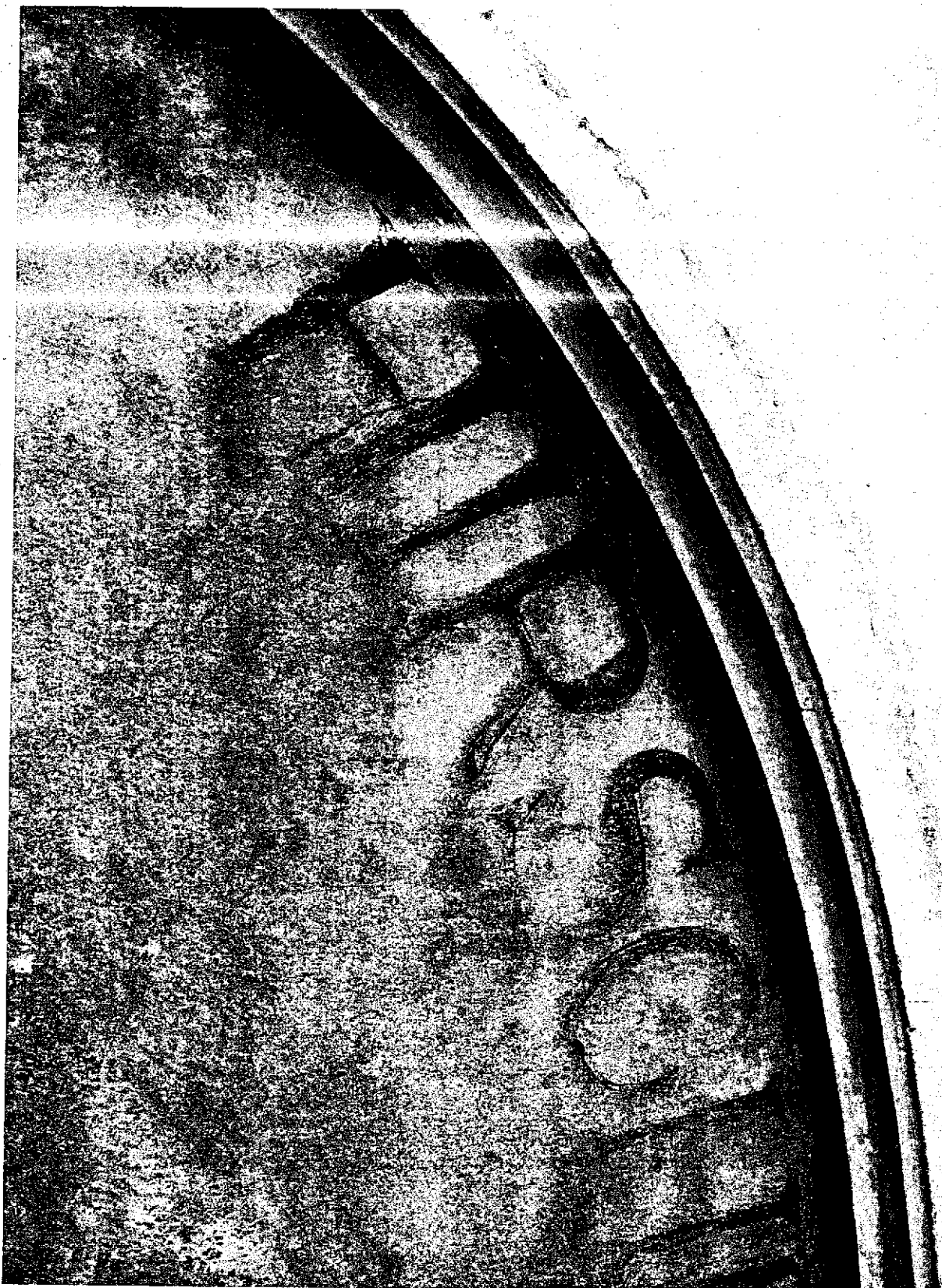


Foto nr.f0. Detaliu medalion Apollonia, inscripție dreapta, suprafața aurită a fondului protejată de ancadrament, repictări cu brun și albastru ultramarin, în stânga umărul Apolloniei



Foto nr.f11. Detaliu medalion Apollonia, inscripție stânga, marginea desprinsă a stratului suport ce necesită a fi consolidată prin injectări.



Foto nr.f12. Detaliu medalion Apollonia, inscripție stânga, test de îndepărtare a voalului cu tentă albastră (repictare) ce acoperă fondul auriu, curățarea aurului în zona marcată. În dreapta portretul Apolloniei



Foto nr.f13. Detaliu inscripție stânga, litera N din inscripția HIRSCHERIN, originală.

Foto nr.9. MEMORII

1. Memoriu tehnic de arhitectură, arh. Dumitru Dima - extras -
2. Memoriu tehnic de expertiză a construcției, expert tehnic ing. Nicolae Mihul - extras -
3. Referat, expert CADMI-MCC, arh Marina Iliescu

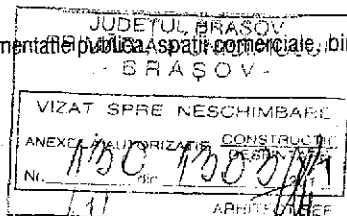
19
Beneficiar : PRIMĂRIA MUNICIPIULUI BRASOV
Adresa : Str. Michael Weiss nr. 22, Brasov
Obiectul : Reparatii capitale, amenajare spatii alimentare publice, spatii comerciale, birouri
Proiectant : M2 STUDIO SRL
Proiect nr. : 11 / 2013
Faza : D.T.A.C.

MEMORIU TEHNIC DE ARHITECTURA

CAPITOLUL I. DATE GENERALE

I.01. OBIECTUL PROIECTULUI

Beneficiar : PRIMĂRIA MUNICIPIULUI BRASOV
Adresa : Str. Michael Weiss nr. 22, Brasov
Obiectul : Reparatii capitale, amenajare spatii alimentare publice, spatii comerciale, birouri
Proiectant : M2 STUDIO SRL
Proiect nr. : 11 / 2013
Faza : D.T.A.C.



I.02. CARACTERISTICILE AMPLASAMENTULUI

Incadrare in localitate si zona: Terenul studiat se afla in Municipiul Brasov, str. Michael Weiss, Nr. 22 la intersecția străzii pietonale Republicii și strada Michael Weiss in centrul istoric al orasului.

Descrierea terenului: Terenul pe care este amplasata constructia cu o suprafata de 815.56 m² aproape plat are acces atat din strada Republicii cat si din strada Michael Weiss fiind situat in zona de protectie a monumentelor istorice.

Zona climaterica: - "B" pentru incarcari date de zapada (conf. STAS 10101/21-1992)
- "A" pentru viteza de calcul a vanturilor (conf. STAS 10101/20-1990)

Zona seismica de calcul : ag=0.20 g; Tc=0.7 sec.

Particularitati geotehnice ale terenului: Amplasamentul in studio este situat pe treapta mediana a depresiunii tectonice intramontane a Brasovului la altitudini cuprinse intre 561,00 si 561,40m. Formele de relief sunt reprezentate de sesuri aluviale, de acumulare fluvio - lacustra, cu suprafata relativ plana, uscate.

In succesiunea formatiunilor cuaternare ce alcatuiesc umplutura sedimentara a depresiunii, spre suprafata terenului se afla un complex petrografic dezvoltat predominant in facies diatritic (pietris, bolovanis si nisip) a carui grosime este cuprinsa intre 60 si 300m. In masa depozitelor grosiere se gasesc intercalate, la diferite nivele, lentil subtiri de terenuri coezive aflate in stare consistenta.

Conditii de amplasare si de realizare ale constructiilor: Terenul este situat conf. P.U.Z. in "Zona istorica Brasovul Vechi" si "Zona de rezervatie de arhitectura Cetate Brasov" aprobat H.C.L. nr. 797/2009; zona de rezervatie arhitectura cuprinsa in Ansamblul urban Centrul Istoric – Cetatea Brasovului la indicativ Bv-II-s-A-11295; monument istoric nominalizat pe Lista monumentelor istorice la ind. Bv-II-m-A-11595 - fosta Banca Nationala Saseasca; C.U. nr. 1991 din 07.08.2013 emis de Primaria Municipiului Brasov.

Rețele edilitare: Nu exista rețele edilitare care sa impuna restrictii sau distante de protectie. Echiparea edilitara este formata din apa, canalizarea, energie electrica.

Modul de asigurare a utilitatilor: Asigurarea utilitatilor se va face din rețelele publice existente in zona, iar deversarea apelor pluviale si menajere se vor realiza in rețelele stradale existente.

I.03. INCADRAREA CONSTRUCTIEI

Funcțiunea: Reabilitare imobil

Dimensiune teren: 815.56 m²

Regim de înălțime: S+P+2E+M

Înălțime maximă: $H_{max} = 19.45$ m

Suprafața construită construcție propusă: $S_c = 815.56$ m²

Suprafața desfasurată construcție propusă: $S_d = 2481.85$ m²

Construcția proiectată se încadrează la:

- Categoria de importanță conform HG 766/1997: "B" - normală
- Clasa de importanță conform Codului de proiectare seismică P100/1-2006: II

P.O.T. = 100 %

C.U.T. = 2.89

CAPITOLUL II. DESCRIERE FUNCTIONALA

SITUATIA EXISTENTA

Zona de amplasare și construcția în sine face parte din zona de rezervatie de arhitectura TC1A zona "A" și clădirea este înscrisă pe lista monumentelor istorice LMI-2004(ansamblul urban Cetatea Brașovului).

Imobilul amplasat în Brașov, str. Michael Weiss nr. 22 a fost construită între anii 1906-1908, fiind proiectată de arhitectul Albert Schuller și reprezintă una din primele clădiri Jugenstil din oraș. Are atât structură, cât și materialele ce o alcătuiesc specifice perioadei de edificare.

Construcția S+P+2E+M este amplasată la limita proprietății pe 3 laturi și alipit pe laturile scurte de clădiri ce sunt realizate în aceeași perioadă.

Clădirea a avut mereu destinații administrative (sediu bancă, sediu de întreprinderi sau magazine) motiv pentru care, la fiecare schimbare de funcționalitate s-a intervenit prin realizarea unor modificări și amenajări care să satisfacă funcțiunea dorită. Astfel au fost realizați noi pereți de compartimentare subțiri, s-au obturat goluri de uși și ferestre și s-au redeschis vechi goluri de uși.

Deasemenea, s-au executat consolidări prin realizarea unor planșee din beton armat peste cele din bolti de cărămidă sau peste cele din lemn (peste subsol și peste parter), consolidări cu profile metalice ale planșeeilor (peste etajul I și II), toate aceste intervenții fiind în avantajul structurii și determinând prezenta unor saube în plan orizontal care au limitat deplasările la forțele orizontale (seismice).

Se menționează în mod special faptul că noile planșee din beton armat ce au ca suport vechile planșee, au rezemări chiar și pe pereți de contravântuire (în anii de înaintea de 1977 pereții de 15-20 cm erau considerați ca pereți portanți).

De-a lungul anilor și în urma cutremurelor, nu au fost necesare alte intervenții care să fie determinate de aceste mișcări, iar în prezent construcția robustă este bine conservată structural, dar cu multe incorectitudini ca execuție efectivă vis-a-vis de actualele normative de calcul la seism.

Suprafețele pe destinații sunt:

- ☐ factor de importanță și de expunere la cutremur: $\gamma_f = 1,0$, cf. P100-1/2006
- ☐ presiunea de referință a vântului: $0,40 \text{ kPa}$ - NP-082-04
- ☐ valoarea caracteristică a încărcării date de zăpadă: $S = 2,0 \text{ kPa}$ - CR1-1-3-2005
- ☐ adâncimea de îngheț: $1,30 \text{ m}$
- ☐ teren de fundare – pietris și bolovanis cu interspatii umplute cu nisipuri argiloase și prafoase cu $P_{conv} = 425 \text{ kPa}$

Ansamblul imobilului supus expertizării tehnice în vederea "reabilitării structurale" are destinația actuală de clădire cu spații administrative, utilizată numai parțial.

III.01.2. Descrierea structurală

Structura de rezistență a construcției de formă rectangulară în plan este asigurată de:

- fundații continue din cărămidă și piatră și cărămidă, de 75-95 cm lățime a talpilor și la adâncimea de 10-30 cm față de cota pardoselii din subsol și la 2,10....3,60 m față de terenul exterior întrucât infrastructura este încastrată în straturi diferite de teren și care au presiune diferențiată (aceasta poate produce, având în vedere masivitatea clădirii, țesături diferențiate neuniforme și defavorizante structurii); fundațiile peretilor spre Str. M. Weiss sunt încastrate (dar la adâncime de 30 cm) în terenul cu presiune mare cu $p_{conv} = 426 \text{ kPa}$, iar cele de la peretii spre fațada posterioară străzi în teren mai slab, cu $p_{conv} = 240 \text{ kPa}$ (argilă nisipoasă cu rar pietris),
- excepție face peretele longitudinal central care are grosime ce variază între 90-150 cm și la care fundațiile au aceeași grosime cu peretii, dar cu încastrare de max. 20 cm sub cota pardoselii,
- suportul pardoselii la subsol este din pământ compactat în unele încăperi, cu sapă de beton sau beton simplu turnat direct pe terenul compactat în alte încăperi,
- peretii subsolului din cărămidă, cu grosimi ce variază între 60-95 cm la cei structurali, iar cei completați (sub fostul tezaur de la parter, peretii sunt de 24 cm grosime) sunt de 30 cm grosime,
- peretii suplimentari din subsol, realizați pentru preluarea sarcinilor suplimentare generate de destinațiile noi, nu au totuși realizarea executată corect (împănarea cu vechea structură zidarie-bolta lăsa mult de dorit),
- planșeu peste subsol este din bolti și arce din zidărie de cărămidă, bolti de cărămidă între profile metalice și planșee din beton armat mai recent executate pentru consolidarea zonelor în care destinația nouă o impunea (partea de activitate a băncii), ce au ca suport planșeele inițiale din bolti de cărămidă,
- pereți structurali parter și etaje din zidărie de cărămidă de 50-60 cm grosime la exterior și 35-40 cm la peretii de compartimentare (cu excepția peretelui longitudinal central care ajunge și la 1,0 m grosime și are corespondența pe verticală până la ultimul nivel),
- planșeu peste parter este realizat din bolti de cărămidă cu profile metalice, zgura ca izolație, iar pe grinziile de lemn a fost realizat un planșeu din beton armat, încastrat perimetral, pe pereții structurali de cărămidă,
- planșeele peste etaje sunt cu structură mixtă astfel încât planșeuul inițial de cărămidă în boltă a

- si stratul de finisaj (parchet peste etajul I si caramida peste etajul II , ca pardoseala a podului),
- podul este inalt , de cca 6,0 m inaltime la coama si 3,10 m pana sub clesti ,
- șarpantă din lemn ecarisat de brad , ferma fiind de tip macaz cu coarda de 18x22 cm , peste pardoseala de caramida , popi centrali de 14x12 cm si cei laterali simetrici de 15x17 cm , capriori dubli de 17x15 cm si 10x16 cm , cosoroaba de 17x17 cm si clesti 2x16x4,8 cm ,
- invelitoare din tigla solzi .

Legatura functionala pe verticala se realizeaza pe scari de beton armat , iar spre pod , accesul este dificil si realizat pe o scara de lemn incomoda ca utilizare si una din beton , deasemenea incomoda .

Podul este circulabil si are multe din elementele ce alcatuiesc sarpanta inlocuite cu material mai recent , ceea ce indica o consolidare ce a fost necesara la un moment dat . Tigla nu este unitara (in iarna dintre 2007-2008 a fost afectata si inlocuita cu ceva similar , dar avand alta culoare – un brun roscat mai deschis) si are multe zone afectate de uzura si degradate .

III.02. INCHIDERILE EXTERIOARE SI COMPARTIMENTARILE INTERIOARE

Inchiderile exterioare se refera in principal al aducerea la forma initiala a cladirii in zonele in care a suferit modificari in timp . Peretii cladirii sunt din zidarie de caramida de diferite grosimi cu rol structural .

Tamplaria din lemn necesita sa fie inlocuita cu una noua din lemn stratificat cu geam clar care va respecta aspectul tamplariei initiale .

In zona terasei dinspre strada Michael Weiss , in propunere am reactivat accesul direct din strada in aceasta pentru o utilizare functionala a acesteia .

Compartimentarile noi interioare se vor realiza din materiale usoare si fonoizolante care sa nu supraincarce structura pardoselilor .

Se vor strapunge goluri noi in peretii de compartimentare a cladirii cu consolidari locale daca va fi cazul .

O mare parte din compartimentarile nestructurate au fost eliminate in propunerile anexate , ele fiind facute in timp , in functie de cerintele momentului .

III.03. FINISAJELE INTERIOARE SI EXTERIOARE

Finisajele interioare se vor realiza din materiale durabile in concordanta cu calitatea cladirii de monument istoric din refacerea placarii pardoselilor cu piatra naturala , parchet , dusumele , gresie si mochete acolo unde este cazul si cu refacerea tencuielilor si finisajelor la pereti si tavane care sa corespunda cu destinatia fiecarui spatiu .

Finisajele exterioare vor ramane aceleasi respectiv tencuielile zugravite la pereti cu refacerea tuturor decoratiunilor exterioare a acestora , piatra naturala la socluri , tamplarie cu geam clar la usi , vitrine si geamuri .

Pe tronsonul principal la nivelul mansardei exista o pictura care astazi nu mai este vizibila pe care propunem ori sa o refacem in forma initiala pictata pe perete .

Ancadramentul usii principale de acces cat si soclul cladirii realizat din piatra se va restaura , acesta mentinandu-se intr-o forma relativ buna .

La tersasa exterioara propunem sa se monteze marchize mobile pentru umbrire la care se vor folosi modele specifice perioadei .

Lucarnele nou create pe fatade de pe strada Michael Weiss sunt repetate dupa cea din proximitate . Toate ornamentele interioare si exterioare vor fi restaurate si readuse la forma initiala .

MEMORIU TEHNIC DE EXPERTIZĂ

1. DATE GENERALE, SCOPUL ÎNTOCMIRII

În vederea analizei de evaluare seismică pentru lucrările efectuate la clădirea actuala amplasată din BRASOV, Str. Michael Weiss nr. 22, prezenta expertiză tehnică urmărește îndeplinirea condițiilor necesităților funcționale de asigurare a utilizării în condiții de siguranță a construcției și totodată o evaluare a siguranței seismice, concomitent cu încadrarea în clasele de risc seismic într-o clasă de vulnerabilitate asociată seismului de proiectare, coroborat cu propunerile de consolidare impuse de starea actuală a imobilului.

La analiza care se efectuează se au în vedere prevederile din Legea 10/95 republicată în 2007 și prescripțiile din Codul de proiectare seismică P100-3/2008- prevederi pentru evaluarea seismică a clădirilor existente, precum și pe baza legilor cu respectarea normelor, standardelor și a codurilor de proiectare în vigoare, inspecția vizuală a structurii executate combinată cu informații culese de la beneficiar și executant și pe baza documentației tehnice disponibile referitoare la structura construcției alcătuită din:

- releveele celor 4 nivele și propunerile de desființare a unor pereți nestructurali sau adăugați ulterior, fără valoare și implicare istorică
- studiul geotehnic
- probe pe esantioane de cărămizi prelevate de la subsol, parter și etajul II și releveul planșeului de peste etajul I.

2. DATE PRIVIND AMPLASAMENTUL, ÎNCADRAREA CONSTRUCȚIEI

Construcția la care se efectuează evaluarea seismică pentru posibilitatea efectuării lucrărilor suplimentare necesare consolidării clădirii coroborat cu situația actuală a acesteia, este amplasată pe un teren plan, "sursa" seismică fiind VRANCEA, având coeficienți de conversie a valorii de vârf a accelerației terenului pentru diferite niveluri de hazard seismic (valori orientative)

*Coeficienți de conversie a valorii de vârf a accelerației terenului pentru
diferite niveluri de hazard seismic (valori orientative)*

din beton armat peste cele din bolti de caramida sau peste cele din lemn (peste subsol si peste parter) consolidari cu profile metalice ale planseelor (peste etajul I si II) toate aceste interventii fiind in avantajul structurii si determinand prezenta unor saibe in plan orizontal care au limitat deplasările la forțele orizontale (seismice)

Se mentioneaza in mod special faptul ca noile plansee din beton armat ce au ca suport vechile plansee, au rezemari chiar si pe pereti de contravantuire (in anii de inainte de 1977 peretii de 15-20 cm erau considerati ca pereti portanti).

De-a lungul anilor si in urma cutremurelor, nu au fost necesare alte interventii care sa fie determinate de aceste miscari, iar in prezent constructia robusta este bine conservata structural, dar cu multe incorectitudini ca executie efectiva vis-a-vis de actualele normative de calcul la seism.

4. DESCRIEREA STRUCTURALĂ

Structura de rezistență a construcției de formă rectangulara in plan este asigurată de:

- fundații continui din caramida si piatra si caramida, de 75-95 cm latime a talpilor si la adancimea de 10-30 cm fata de cota pardoselii din subsol si la 2,10...3,60 m fata de terenul exterior incat infrastructura este incastrata in straturi diferite de teren si care au presiune diferentiata (aceasta poate produce, avand in vedere masivitatea cladirii, tasari diferite neuniforme si defavorizante structurii); fundatiile peretilor spre Str. M. Weiss sunt incastrate (dar la adancime de 30 cm) in terenul cu presiune mare cu $p_{conv.} = 426 \text{ kPa}$, iar cele de la peretii spre fatada posterioara strazii in teren mai slab, cu $p_{conv.} = 240 \text{ Kpa}$ (argila nisipoasa cu rar pietris),
- exceptie face peretele longitudinal central care are grosime ce variaza intre 90-150 cm si la care fundatiile au aceeasi grosime cu peretii, dar cu incastrare de max. 20 cm sub cota pardoselii,
- suportul pardoselii la subsol este din pamant compactat in unele incaperi, cu sapa de beton sau beton simplu turnat direct pe terenul compactat in alte incinte,
- peretii subsolului din caramida, cu grosimi ce variaza intre 60-95 cm la cei structurali, iar cei completati (sub fostul tezaur de la parter, peretii sunt de 24 cm grosime) sunt de 30 cm grosime,
- peretii suplimentari din subsol, realizati pentru preluarea sarcinilor

Verificator atestat:
Arh. Marina Iliescu
Expert M.C.C.

REPARAT

Nr.11/ 08.12 /2013

Privind verificarea respectării cerințelor de intervenție în cazul clădirilor cu statut de monument istoric a proiectului: **Reparații capitale, amenajare spații alimentare publică, spații comerciale, birouri imobil str. Michael Weiss NR.22 Brasov**

1. DATE DE IDENTIFICARE:

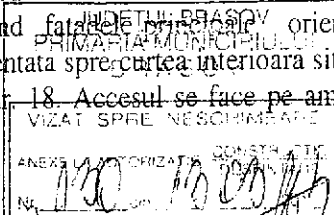
- Cod monument LMI 2004: cod.BV -II- m- A- 11595
- Proiectant de specialitate: arh. DIMA DUMITRU
- Beneficiar: PRIMARIA MUNICIPIULUI BRASOV.
- Nr. proiect: 11/2013
- Faza: D.T.A.C.

2. CARACTERISTICILE PRINCIPALE ALE CONSTRUCTIEI :

Imobilul cu statut de monument istoric cat. A, se afla situat în zona de rezervatie de arhitectura Cetatea Brasovului pe un teren rezultat din comasarea a doua loturi, situat la intersectia strazii Republicii cu str. Michael Weiss.

Imobilul ocupa latura de est a parcelei, avand fatadele principale orientate spre cele doua strazi si o fatada interioara orientata spre curtea interioara situata la limita de proprietate cu str. Republicii nr. 18. Accesul se face pe ambele laturi ale cladirii

Regimul de inaltime este subsol, parter 2 etaje si pod



Imobilul a fost construit în anul 1906 după planurile arhitectului brasovean Albert Schuller cu destinația de Banca Națională pe acțiuni, cunoscută sub numele de Banca sasească și este unul din puținele exemple ale Jugendstil-ului din Brasov ce se regăsește în special în compoziția de ansamblu și decorația fatadelor și în câteva elemente de interior, în special timplarii.

Clădirea concepută inițial pentru programul de bancă cu spații pentru public la parter și apartamente de locuit la etajele I și II se remarcă printr-o concepție funcțională și stilistică unitară subordonată acestui program. În anul 1912, ca urmare a cumpărării de către bancă a imobilului alăturat (str. Porții nr.24), imobilul păstrează pivnița din sec. XVIII cu bolti a velle pe arce dublouri, au loc lucrări de comasare a celor două clădiri efectuându-se intervenții constructive minore fără modificarea structurii.

Fatada caldrii spre str. Republicii, preia elementele arhitecturale ale primei clădiri, rezultând o fatada unitară.

Elementele semnificative din punct de vedere istoric ale clădirii, constă în:

- *conceptia constructiva originara* constand din pereti portanti din zidarie si elemente de acoperire la subsol din boltisare de caramida de traverse metalice in prima cladire , bolti a vella din caramida in pivnita a doua, precum si folosirea betonului armat la plansee cu grinzi casetate pentru deschideri mari. Un element deosebit in istoria transformarii clădirii il constituie zidul gros longitudinal constand din doua ziduri alipite care subliniaza configuratia initiala a loturilor; acest zid primeste doar putine strapungeri de legatura, una dintre ele tratata decorativ.

- *distributia interioara a spatiilor* corespunzand dublei functiuni : cea de banca si locuinta. distinct exprimate atat prin proportii cat si prin decoratii

- *sinteza dintre structura si forma*, volumetria fatadei reflectand dispozitia spatiilor interioare.

- *compozitia de ansamblu si decoratia fatadelor* caracteristic stilului 1900.

- *elemente specifice Jugendstilului munchenez*, prezente si in *decoratia interioara* (tamplarii usi interioare, usile de intrare in holul principal , cu geamuri de cristal, utilizarea plafonului casetat la holul principal de la parter si casa scării, balustrada scării principale)

3. PROPUNERILE PROIECTULUI

Clădirea ce este proprietatea Primăriei Braşov a avut după 1950 funcţia de spaţii comerciale la parter şi spaţii administrative pentru sedii de instituţii la etajele 1 şi 2. Prin nefolosire în ultimii ani există pericolul apariţiei unei serii de degradări .

Prin proiect se propun lucrări de reamenajare a spaţiilor interioare în vederea atribuirii unor noi destinaţii cu unele modificări ale compartimentărilor iniţiale neportante în special în zona etajelor, mansardare parţială în volumul acoperişului existent, prevederea unor lifturi şi finisaje interioare noi în vederea adaptării la cerinţele de confort şi funcţionalitate.

Nu se aduc nici un fel de modificări ale exteriorului clădirii . fatadele se restaureaza inlaturindu-se unele interventii tardive necorespunzatoare cu utilizarea materialelor si tehnici de finisaj

4. DOCUMENTE VERIFICATE

Au fost verificate următoarele documente prezentate de proiectant :

- memoriul tehnic arhitectura
- piese desenate arhitectura – relevee şi propuneri.
- planşe arhitectura comparative cu evidenţierea zonelor modificate

In urma verificarii s-a constatat ca proiectul in faza DTAC tine cont de recomandările studiului istoric privind cerinta pastrării și punerii în valoare a elementelor semnificative din punct de vedere istoric și artistic.

4. CONSTATAȚI

Funcțiunile propuse prin proiect sunt:

Subsol: spații depozitare, spații tehnice și anexe

Parter: saloane alimentare publică – restaurant+ cafenea

Etaj 1: spațiu comercial, centru de informare turistică, birouri

Etaj 2: spațiu comercial, saloane coafor+frizerie

Mansarda: spațiu comercial, spații tehnice

Fata de planurile originare se constata ca interiorul cladirii a suferit de-a lungul timpului o serie de adaptari functionale cerute de functionarea unor institutii, precum: pereti noi de compartimentare, modificari de goluri, desfiintarea scarii dintre parter si etaj in legatura cu accesul de pe strada Republicii

Proiectul de functionalizare propune introducerea unor lifturi de persoane de la parter pina la mansarda si reactivarea scarii de legatura pe zona parterului. Scara actuala cu acces din str. M. Weiss se mentine si se restaureaza.

In cadrul volumului actual al sarpantei, proiectul prevede o mansardare partiala pentru realizarea unor spatii comerciale si un acces nou creat de la nivelul 2.

Pentru iluminarea podului se propun lucarne identice cu cele existente si inlaturarea interventiilor tirzii necorespunzatoare.

Interventiile aduse de functionalizare vizeaza pastrarea volumetriei actuale, a elementelor semnificative interioare si exterioare, precum si punerea lor in valoare prin folosirea unor finisaje si tratamente specifice restaurarii. Nu se aduc nici un fel de modificari ale exteriorului cladirii. fatadele se restaureaza utilizand aceleasi materiale si tehnici de finisaj.

5. CONCLUZII ASUPRA VERIFICARII

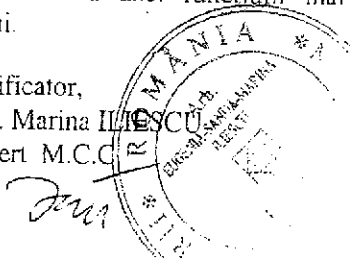
In urma verificarii efectuate se considera ca propunerile prezentului proiect ce au in vedere mentinerea elementelor definitorii pentru valoarea cladirii: structura portanta originala, volumetrie, elementele majore ale distributiei interioare, plastica fatadelor si a componentelor artistice, corespund cerintelor Legii 422/2001 privind modal de interventie asupra monumentelor istorice.

Adaptarea la functiunile cu caracter comercial propuse prin proiect nu impieteaza asupra alcatuirii de ansamblu a cladirii, lasind posibilitatea atribuirii pe viitor a unei functiuni mai adecvate pozitiei si importantei monumentului.

Verificator,

Arh. Marina ILIESCU

Expert M.C.C.



10. (De.2) STUDII ȘTIINȚIFICE

De. 2.1. Buletin de expertiză biologică

De. 2.2 Buletin de analize fizico-chimice

S.C. BIOHARCOM S.R.L.
B-dul G. Moroianu Nr. 139
SĂCELE JUD. BRAȘOV

EXPERTIZĂ BIOLOGICĂ Componente artistice fațade, imobil str. Michael Weiss nr.22, Brașov

I. Introducere

În vederea întocmirii **Proiectului de Reparații capitale, amenajare spații alimentație publică, spații comerciale, birouri la Imobilul situat pe Str. Michael Weiss, nr.22 din Brașov**, am fost solicitați de S.C. RESART S.R.L să efectuăm Expertiza biologică a componentelor artistice de pe fațadele construcției.

În acest sens, ne-am deplasat la fața locului pentru observații, sondaje, prelevare de probe și efectuarea de fotografii.

Probele prelevate au fost analizate în laborator pentru identificarea agenților de biodegradare.

II. Scurt istoric.

Imobilul de pe Str. Michael Weiss, nr.22, se află situat în zona de rezervație de arhitectură Cetatea Brașovului, pe un teren rezultat din comasarea a două loturi, la intersecția stăzii Republicii cu str. Michael Weiss.

Constucția inițială a fost ridicată în anul 1906, cu destinația de bancă, iar în anul 1912 a fost cumpărat imobilul alăturată și are loc comasarea celor două clădiri.

Clădiea inițială, prin compoziția de ansamblu și decorația fațadelor, se încadrează în Jugendstil, iar fațada clădirii comasate preia elementele arhitecturale ale primei clădiri.

Imobilul are statut de monument istoric cu codul BV-II-m-A-11595.

III. Amplasare și descriere.

În prezent imobilul este situat cu latura mai lungă pe str. Michel Weiss și cu cea scurtă pe str. Republicii și este o construcție cu subsol, parter și două etaje (foto nr.1).

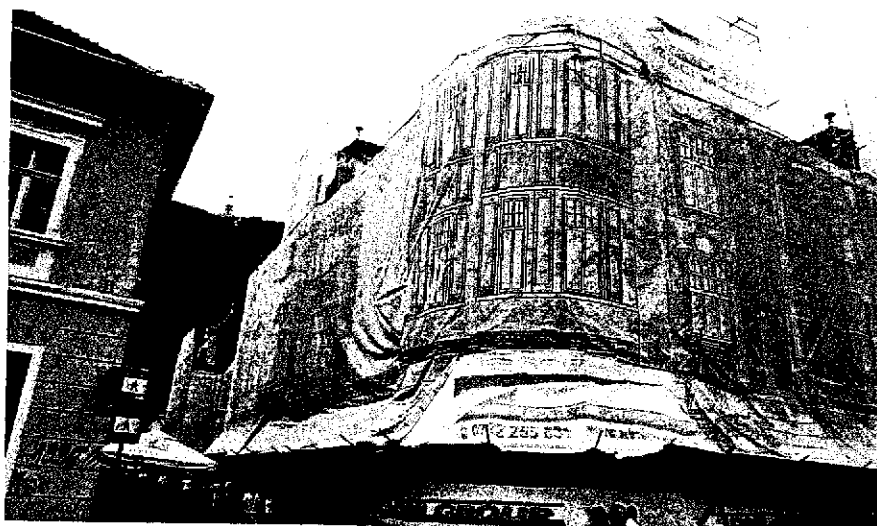


Foto nr.1

Fațada a fost decorată, în porțiunea de colț, nivelul superior, cu un un medalion central reprezentând portretul Apolloniei Hircher și mai multe medalioane laterale de dimensiuni mai reduse.

IV REZULTATE

Medalionul central are stratul de culoare erodat în cea mai mare parte, dar desenul care reprezintă personajul este vizibil și inscripția numelui Apollonia Hirscher este lizibilă (foto nr.2).



Foto nr.2

În partea inferioară a medalionului, a fost montată a bordură din tablă care îmbracă ancadrametul din tencuială (foto nr.3).



Foto nr.3

Această adăugire a permis stagnare apelor pluviale și cu timpul, între tablă și pictură, s-a acumulat un strat fin de nisip, pe care s-au dezvoltat colonii de mușchi (foto nr.4).

Coloniile de mușchi s-au extins, foarte puțin, pe tencuiala adăugată pentru fixarea tablei, **dar nu apar și pe zona de pictură originală.**

Este necesară găsirea unei soluții de scurgere a apelor pluviale astfel încât, să nu se prelingă pe suprafețele situate sub medalion. Un sistem asemănător lăcrimarelor de sub uși se poate realiza.

Pe suprafața medalionului nu au fost observate alte zone cu atac biologic.



Foto nr.4

Fațadă nivelul III

Fațada de la nivelul II, bow-window-ul, prezintă un ansamblu de 5 decorațiuni, cu trei dintre ele situate pe laturile centrale și câte două laterale.

Decorațiunile centrale sunt realizate într-un ancadrament dreptunghiular cu motive vegetale și zoomorfe, în relief. Cel situat pe latura din partea dreaptă are un cap de berbec amplasat în partea superioară, central, și cornul abundenței cu motive vegetale în jurul unui medalion central (foto nr.5).Reliefurile se păstrează în proporție ridicată, dar straturile de culoare sunt pierdute, în special la nivelul medalionului (foto nr.5). **Nu prezintă degradări de natură biologică.**



Foto nr.5

Decorația situată pe mijloc are, în medalionul central, un vapor în relief și este înconjurat de motive vegetale și două siluete de delfini (foto nr.6).

Reliefulurile se păstrează în proporție ridicată dar sunt pierderi de material în treimea inferioară, la nivelul ghirlandelor și capetelor de delfini. Straturile de culoare sunt pierdute în special la nivelul central (foto nr.7).

Nu prezintă degradări de natură biologică.

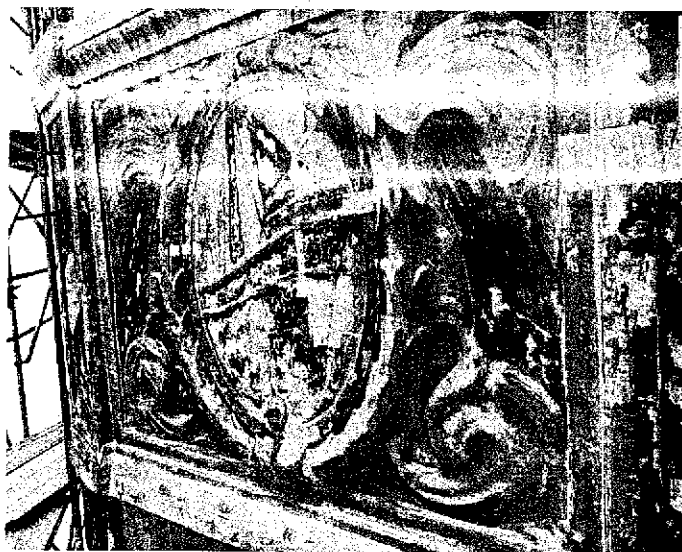


Foto nr.6

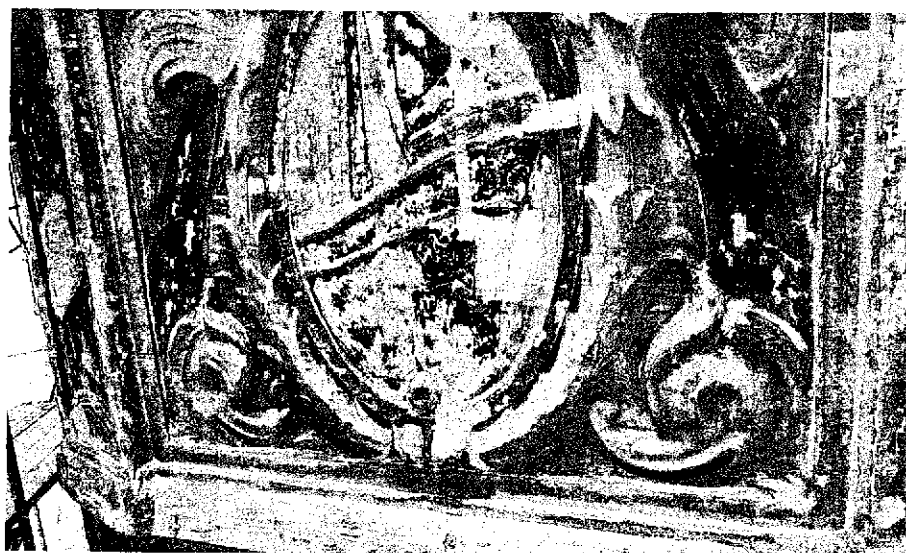


Foto nr.7

Decorația situată pe latura din partea stângă are în relief coarne de berbec amplasate în partea superioară și motive vegetale în jurul unui medalion central (foto nr.8).

Reliefulurile în partea inferioară au pierderi de material și porțiuni fragilizate, în special la nivelul ramei (foto nr. 9). Straturile de culoare sunt pierdute, în special la nivelul central (foto nr.8). Pe partea superioară a ramei sunt vizibile urme de infiltrații de ape pluvial (foto nr.10).

Nu prezintă degradări de natură biologică.[...]

[...] Medalion cu inscripție, situat într-un ancadrament cu reliefuri din motive vegetale și un medalion central.

Partea superioară din ancadrament, la nivelul decorației, prezintă urme de infiltrații și mici pierderi de material (foto nr.20).

Nu au fost observate creșteri de natură vegetală.



Foto nr.20

Este necesară demontarea trofeului și restaurarea lui într-un laborator specializat.

CONCLUZII

Fațada imobilului a suferit degradări ca urmare a neglijențelor de întreținere. Infiltrațiile de ape pluviale provenite de la învelitoarea degradată și sistemul de socuri și burlane au dus la umezirea tencuielilor, a decorațiilor și spălarea în mare parte a straturilor de culoare.

Pe tencuielile umezite îndelung s-au dezvoltat colonii de alge verzi, și licheni de culoare neagră, iar unde s-a acumulat un strat de nisip și praf au apărut colonii de mușchi.

Toate speciile de alge, licheni și mușchi conțin clorofilă și alți pigmenți, între care cei carotenoizi sunt preponderenți la coloniile de culoare galbenă și portocalie. În cazul aplicării unei metode de curățire mecanică, la coloniile viabile, acești pigmenți migrează și pătează suportul în profunzime.

Pentru îndepărtarea acestor cruste de vegetați, recomandăm folosirea în prealabil a unor soluții biocide, aplicate prin pensulare sau pulverizare. După o perioadă de 5-10 zile speciile nu mai sunt viabile și îndepărtarea lor este mult mai ușoară. Se pot utiliza perii din plastic de diferite dimensiuni și cuțite sau spatule din lemn sau plastic.

În acest scop, este recomandată efectuarea unor teste prealabile pentru stabilirea soluției și concentrației optime în acest caz.

Propunem testarea următoarelor soluții biocide:

- Biotin T pe bază de săruri cuaternare de amoniu, produsă de CTS Italia.
- Impregnare BFA soluție pe bază de izotiazolinon, produsă de firma REMMERS Germania.

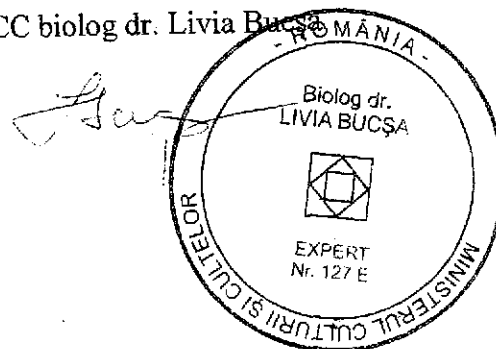
Ambele soluții se aplică atât curativ, pentru îndepărtarea vegetației, cât și preventiv după finalizarea operațiilor de restaurare.

Pe parcursul lucrărilor de restaurare putem acorda asistență tehnică privind utilizarea substanțelor biocide.


04.09.2014

Întocmit

Expert MCC biolog dr. Livia Bucșa

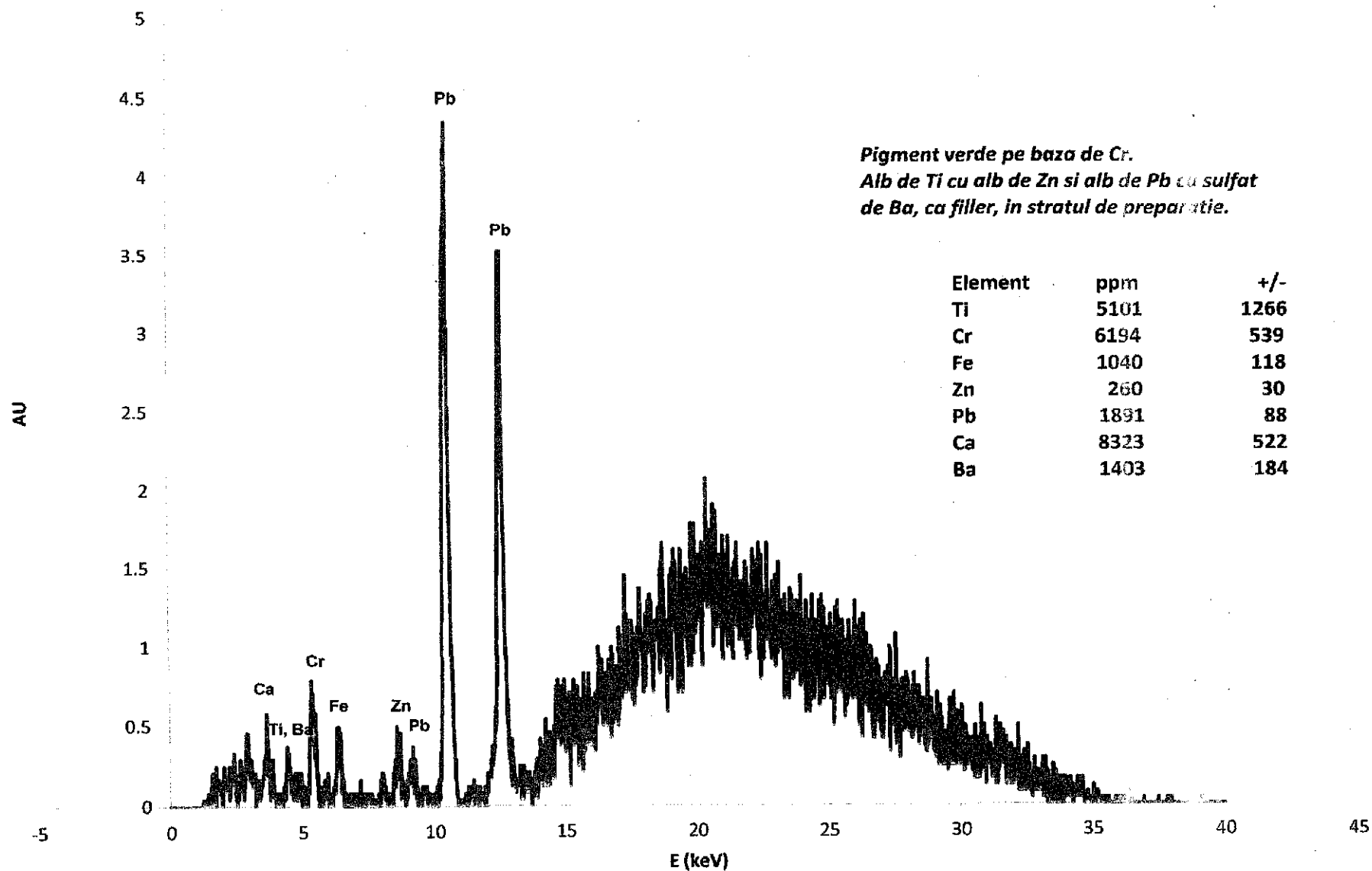


BULETIN DE ANALIZE FIZICO-CHIMICE

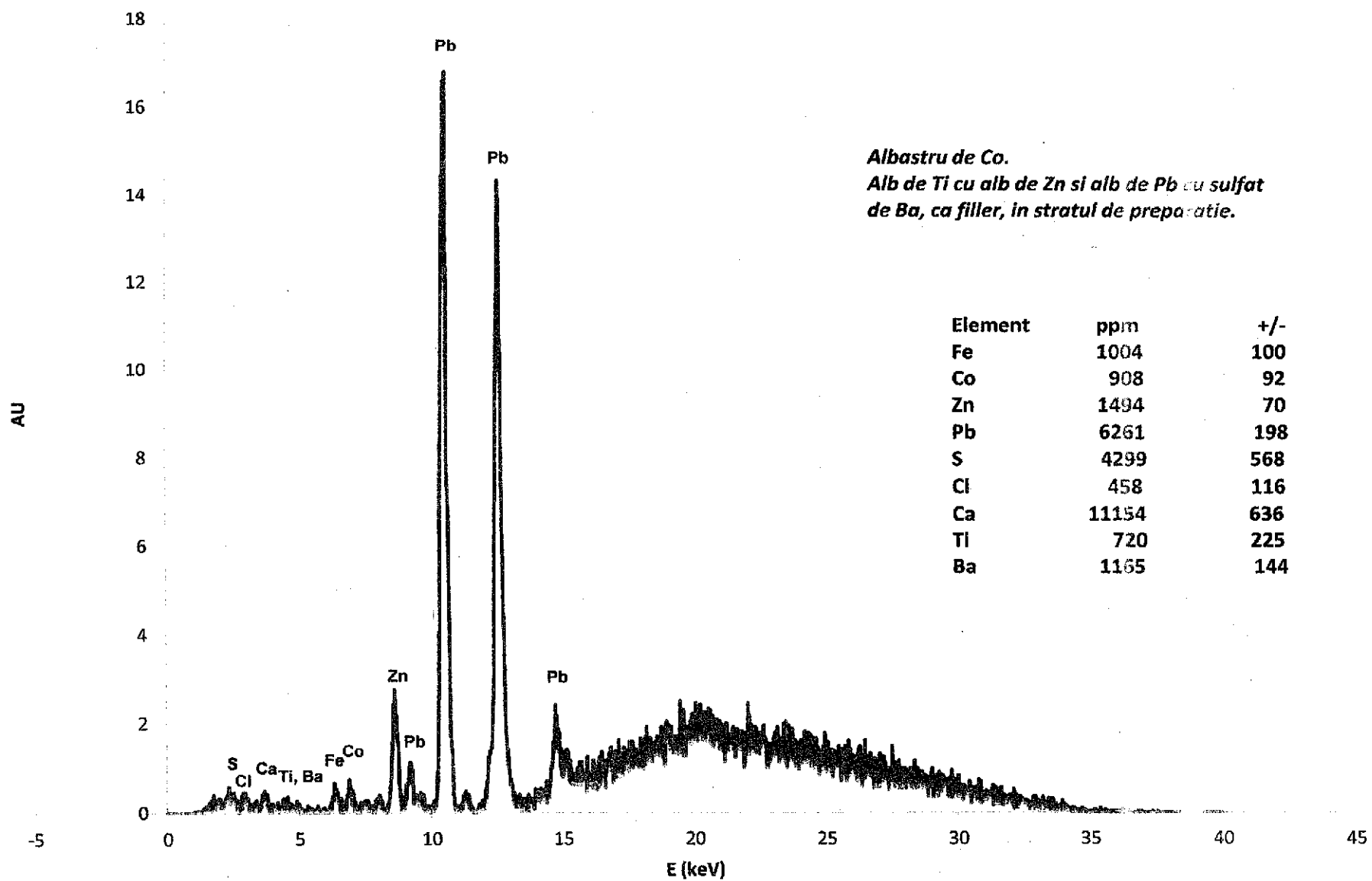
Denumirea obiectului/ monumentului: <i>Fosta Banca Nationala Saseasca, Brasov</i>		
Analize solicitate de: Restaurator: Dumitru Trăsculescu		
Rezultatele procentuale sunt strict ORIENTATIVE pentru probele care sunt neomogene, au alta forma, alte dimensiuni (nu respecta conditia de dimensiune minima) sau au o alta matrice decat probele CRM care au fost utilizate la calibrarea spectrometrului.		
Rezultate: conform spectrelor anexate		
Analize efectuate de:  Dr. Ana Maria Vlad	Buletin de analiză întocmit de: Dr. Ana Maria Vlad	
		Data: 01.09.2014

Fosta Banca Nationala Saseasca, Brasov

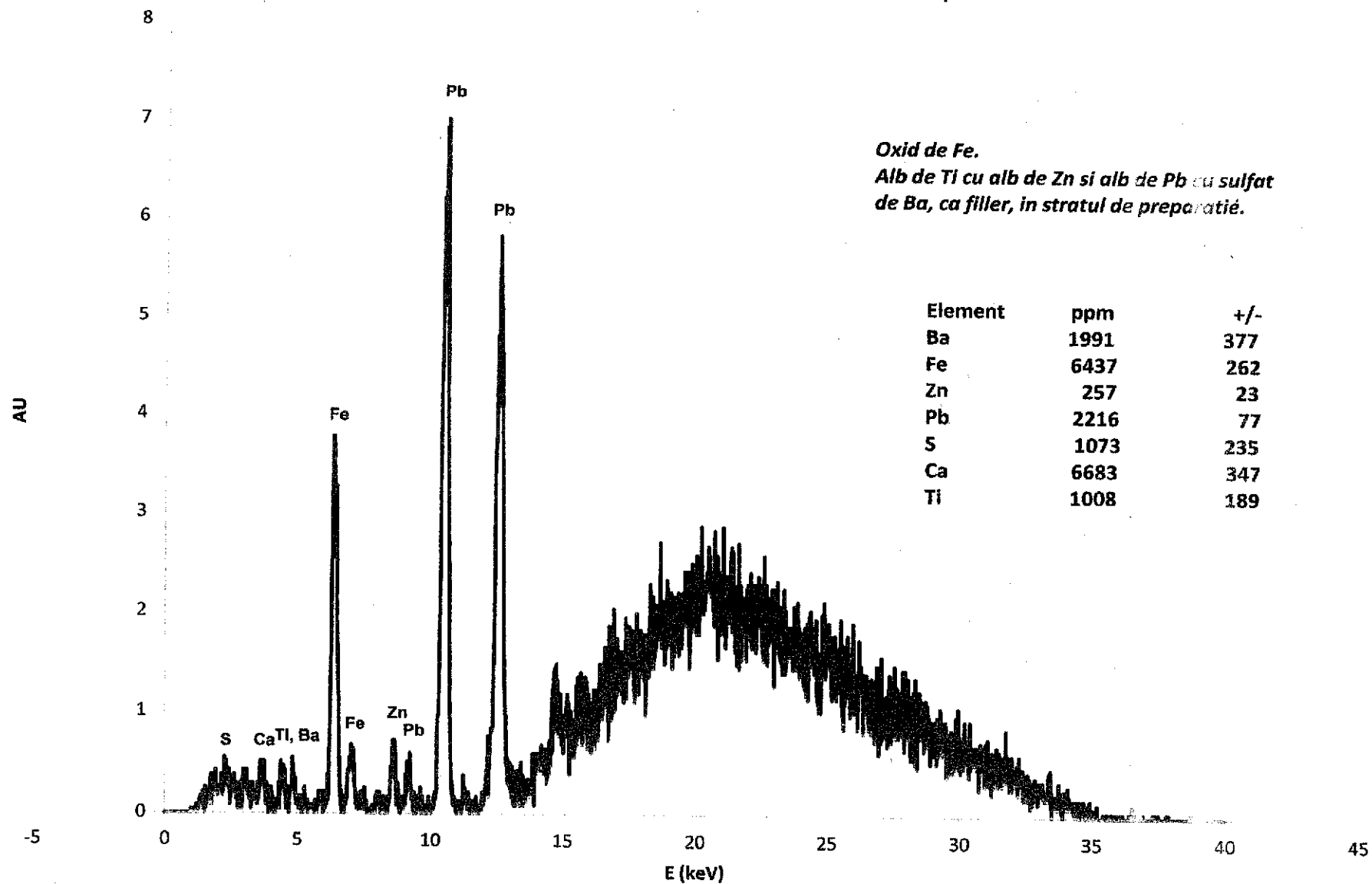
P1 - pigment verde mantie, stanga, motiv decorativ - atic, medalion Apollonia Hirscher



Fosta Banca Nationala Saseasca, Brasov
P2 - pigment albastru vesmant, fusta - atic, medalion Apollonia Hirscher

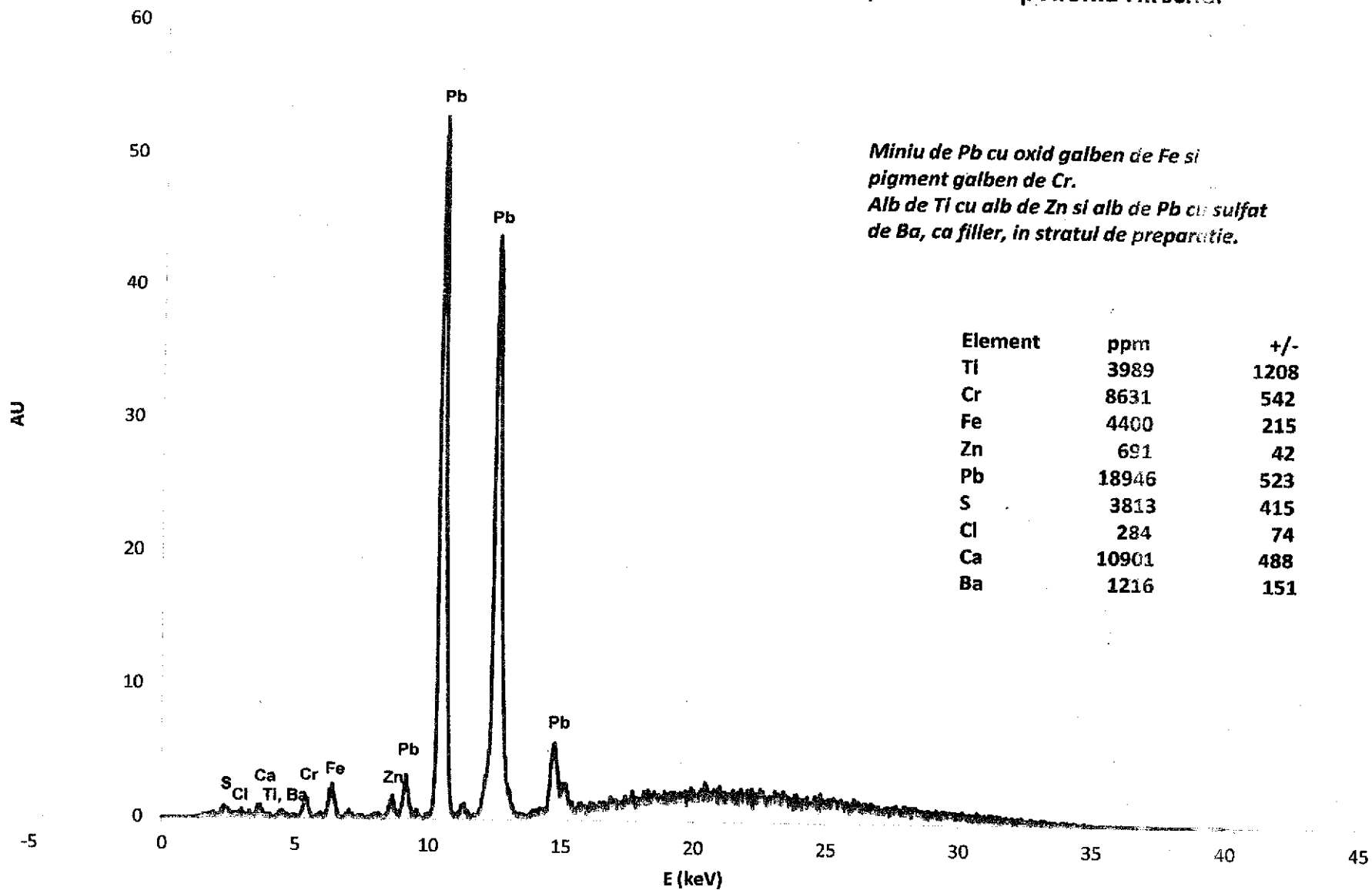


Fosta Banca Nationala Saseasca, Brasov
P3 - pigment brun fond vesmant in dungi - atic, medalion Apollonia Hirscher



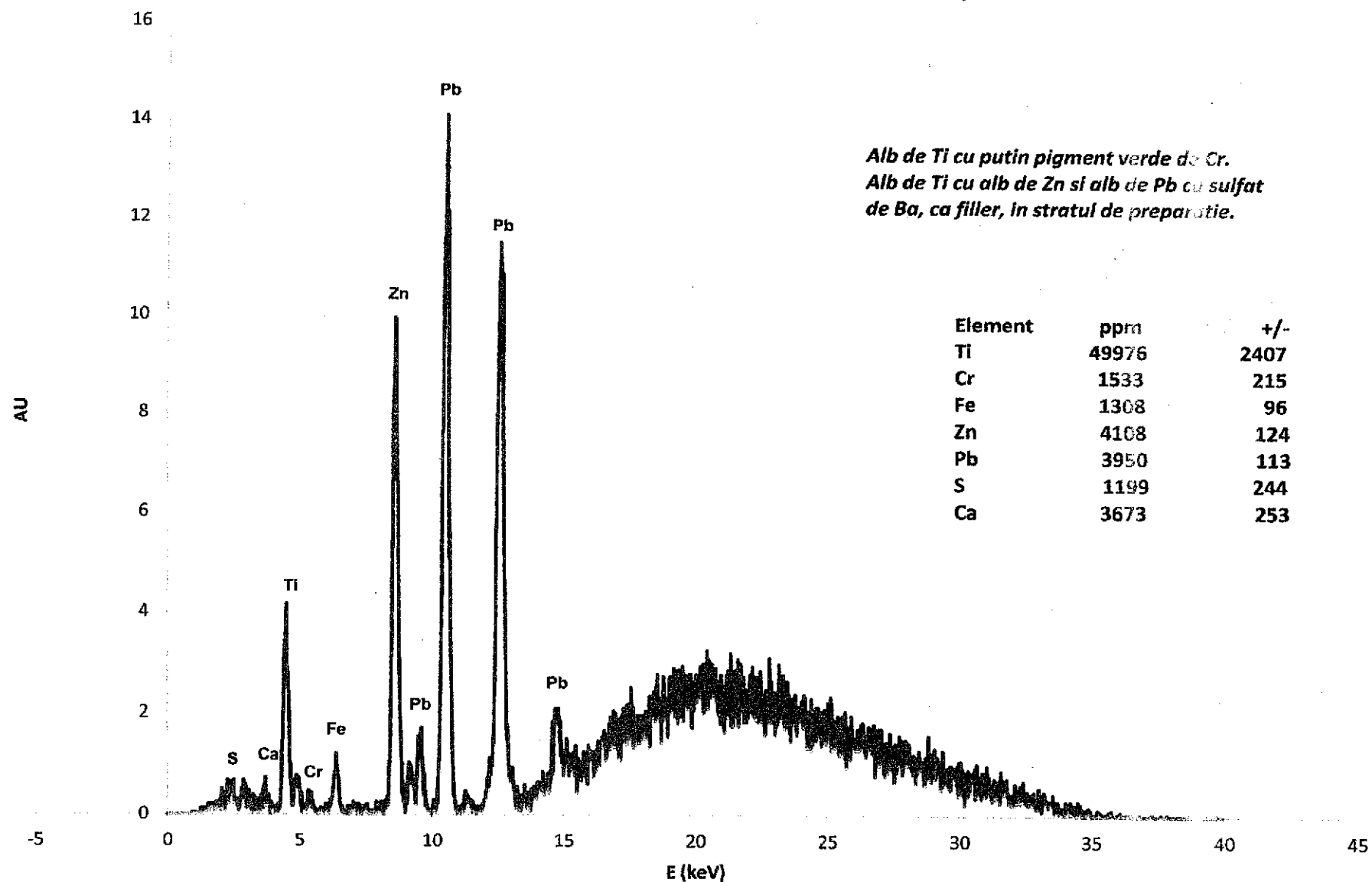
Fosta Banca Nationala Saseasca, Brasov

P4 - pigment rosu orange vesmant, centura de la brau - atic, medallion Apollonia Hirscher



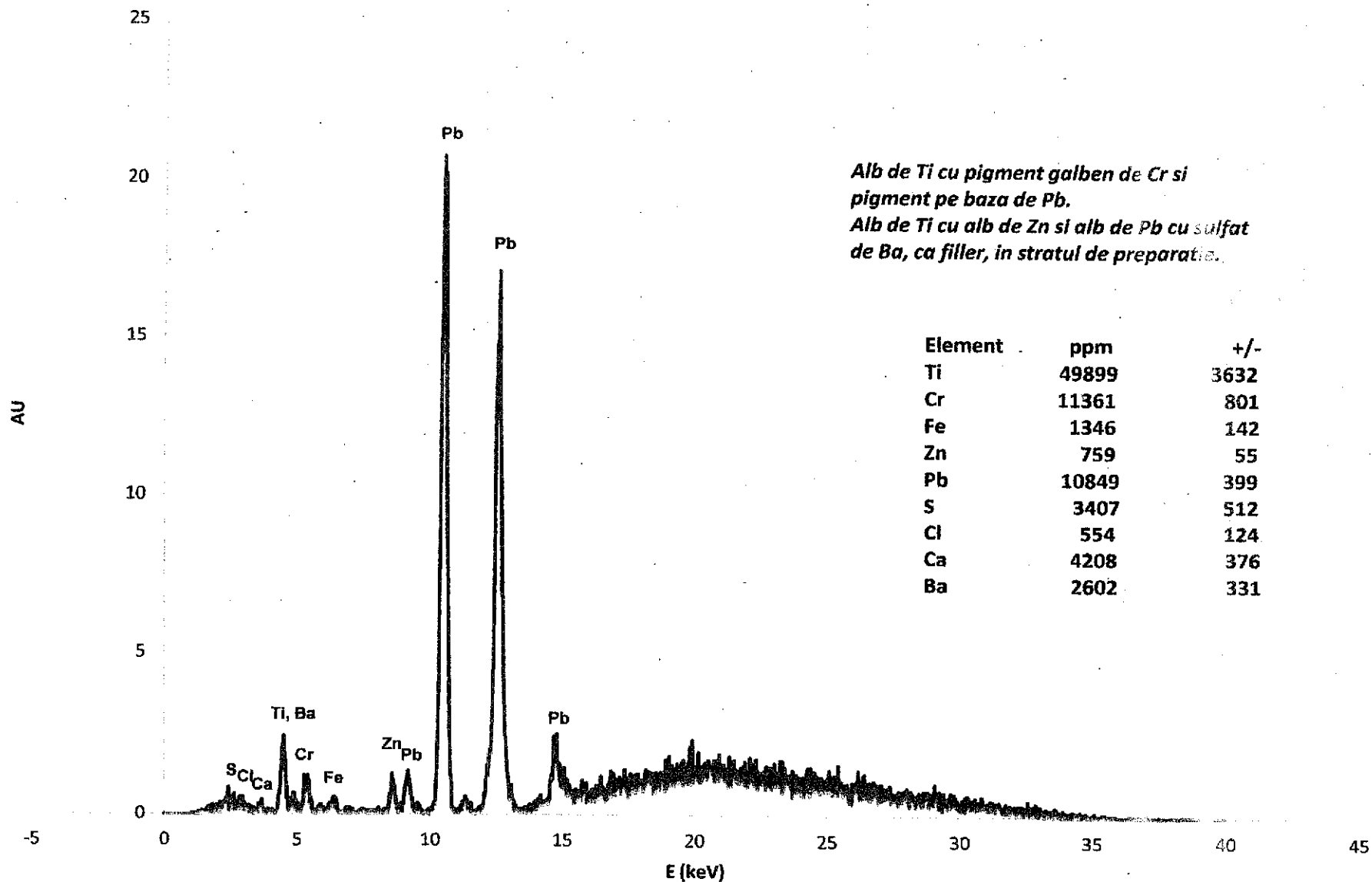
Fosta Banca Nationala Saseasca, Brasov

P5 - pigment alb cu nuante de verde, boneta - atic, medalion Apollonia Hirscher



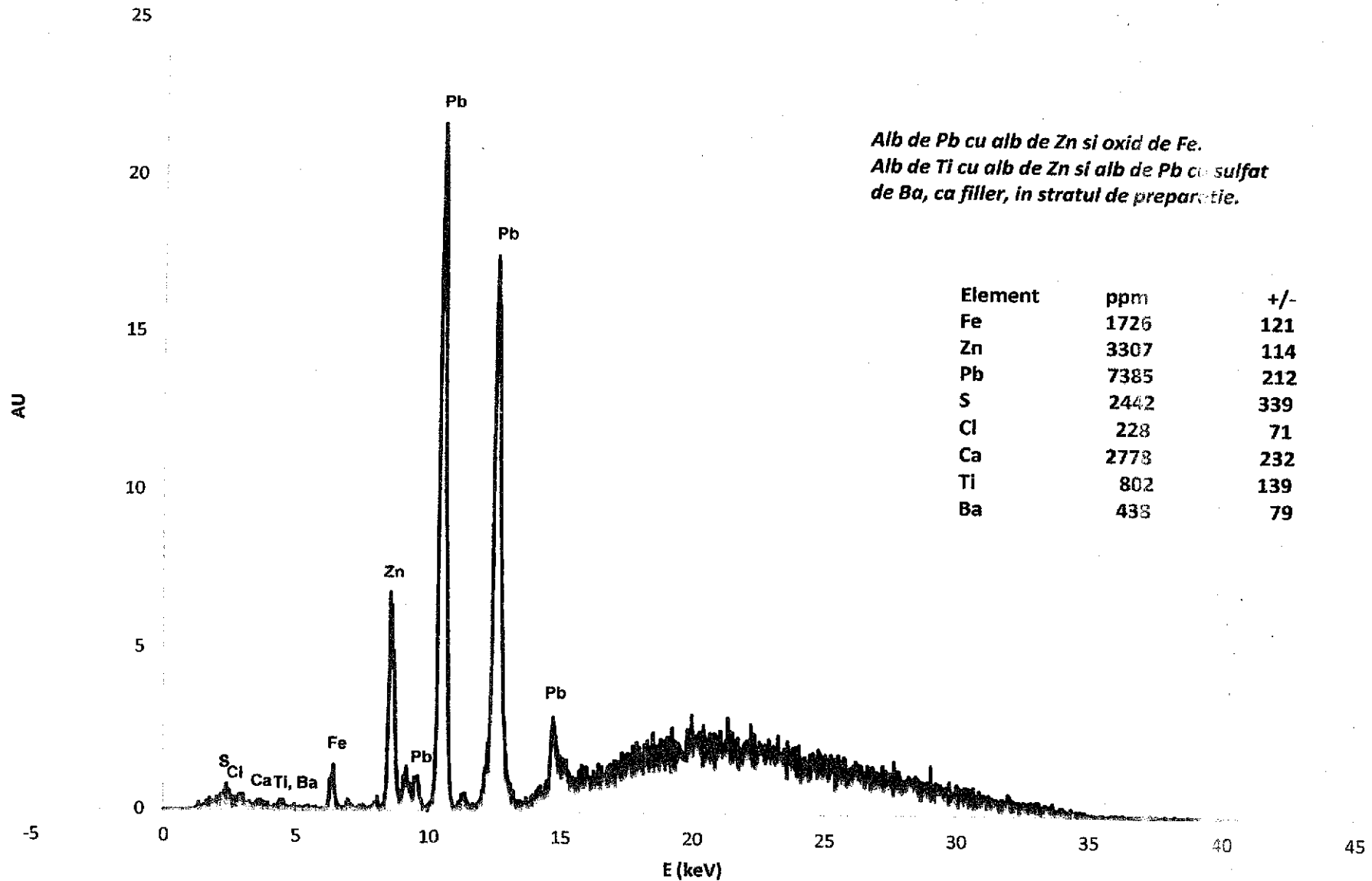
Fosta Banca Nationala Saseasca, Brasov

P6 - pigment galben citron - floarea din par, dreapta - atic, medalion Apollonia Hirscher

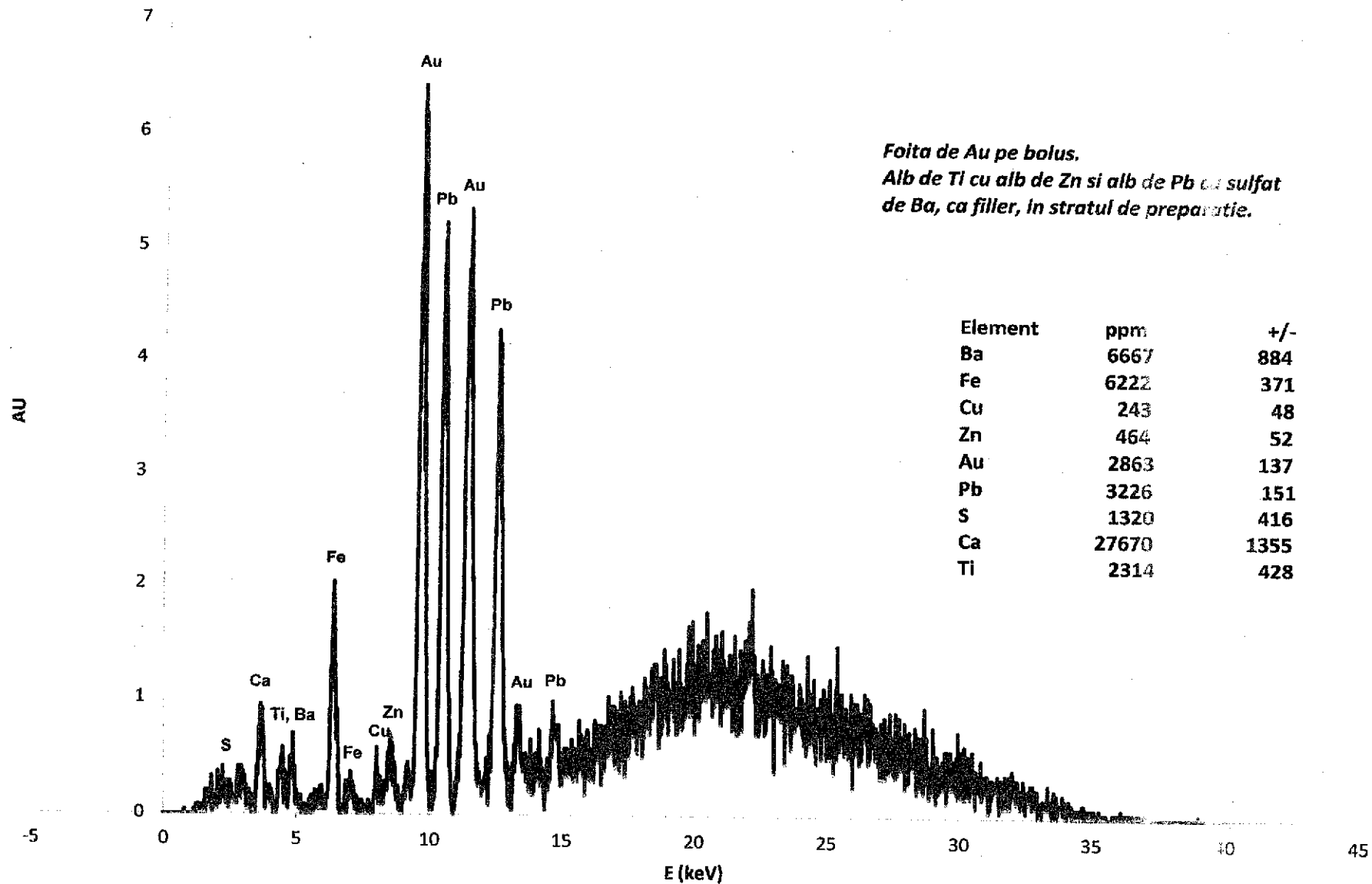


Fosta Banca Nationala Saseasca, Brasov

P7 - pigment roz chipul Apolloniei, carnatie - atic, medalion Apollonia Hirscher

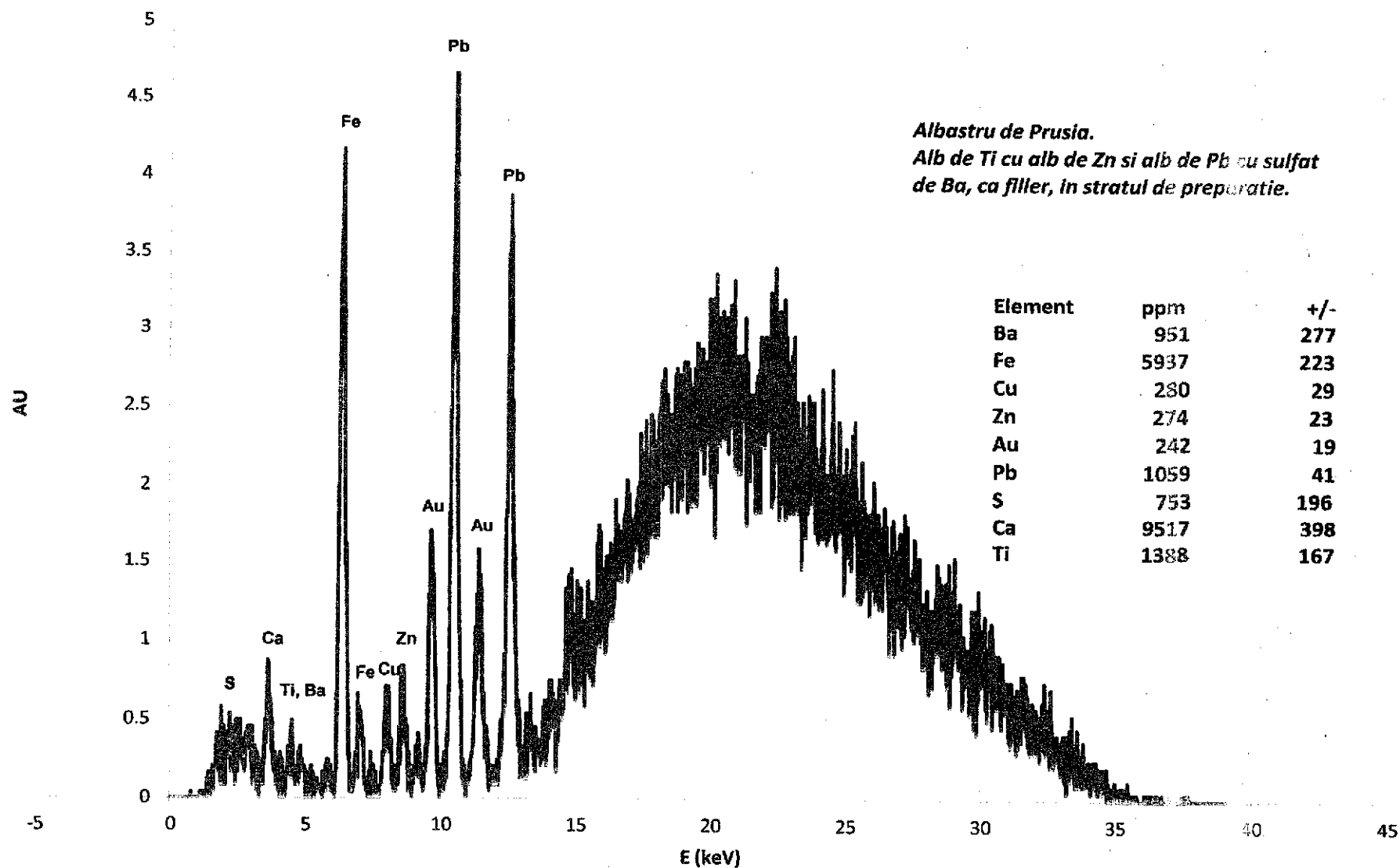


Fosta Banca Nationala Saseasca, Brasov
P8 - pigment auriu fondul general - atic, medalion Apollonia Hirscher

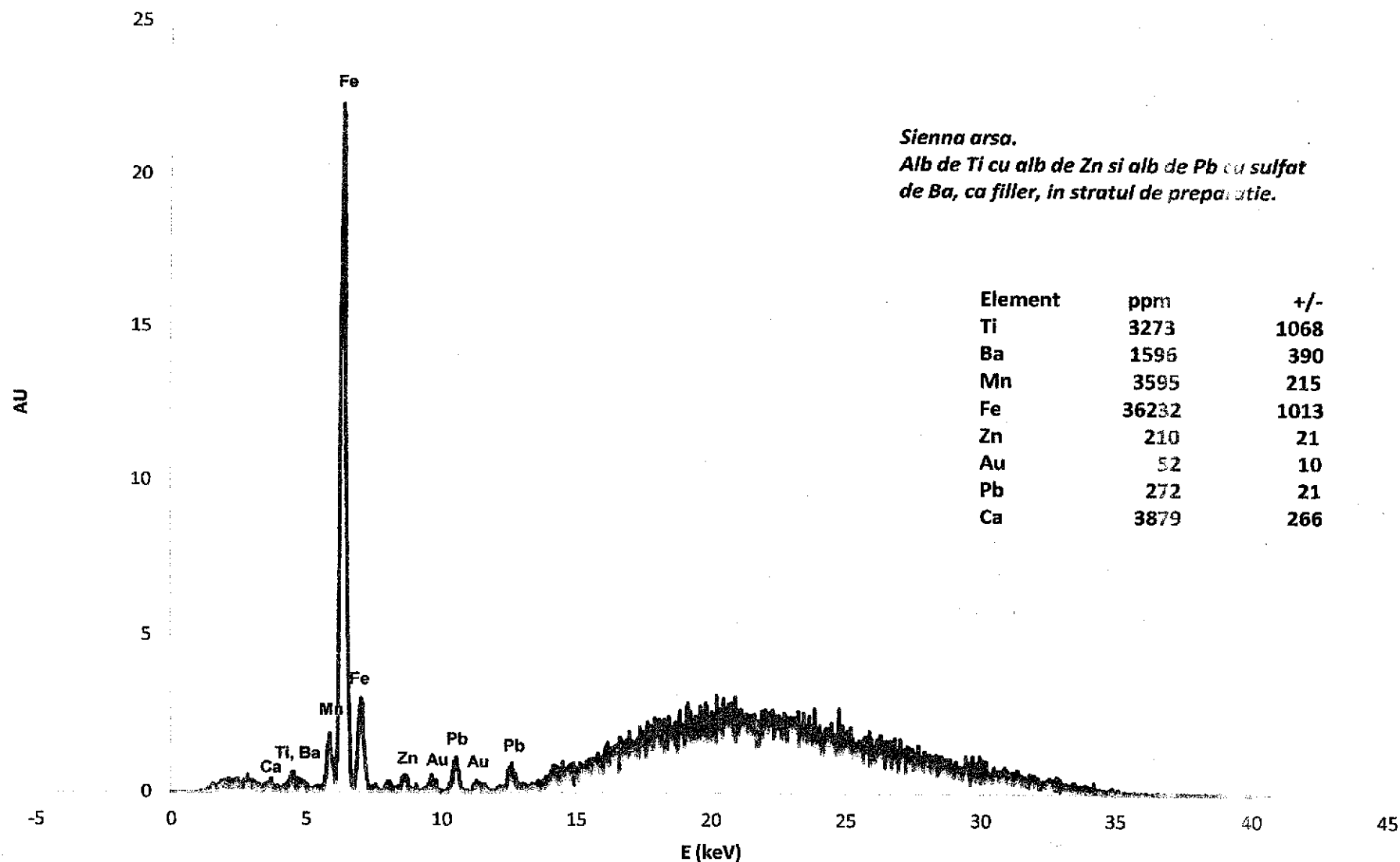


Fosta Banca Nationala Saseasca, Brasov

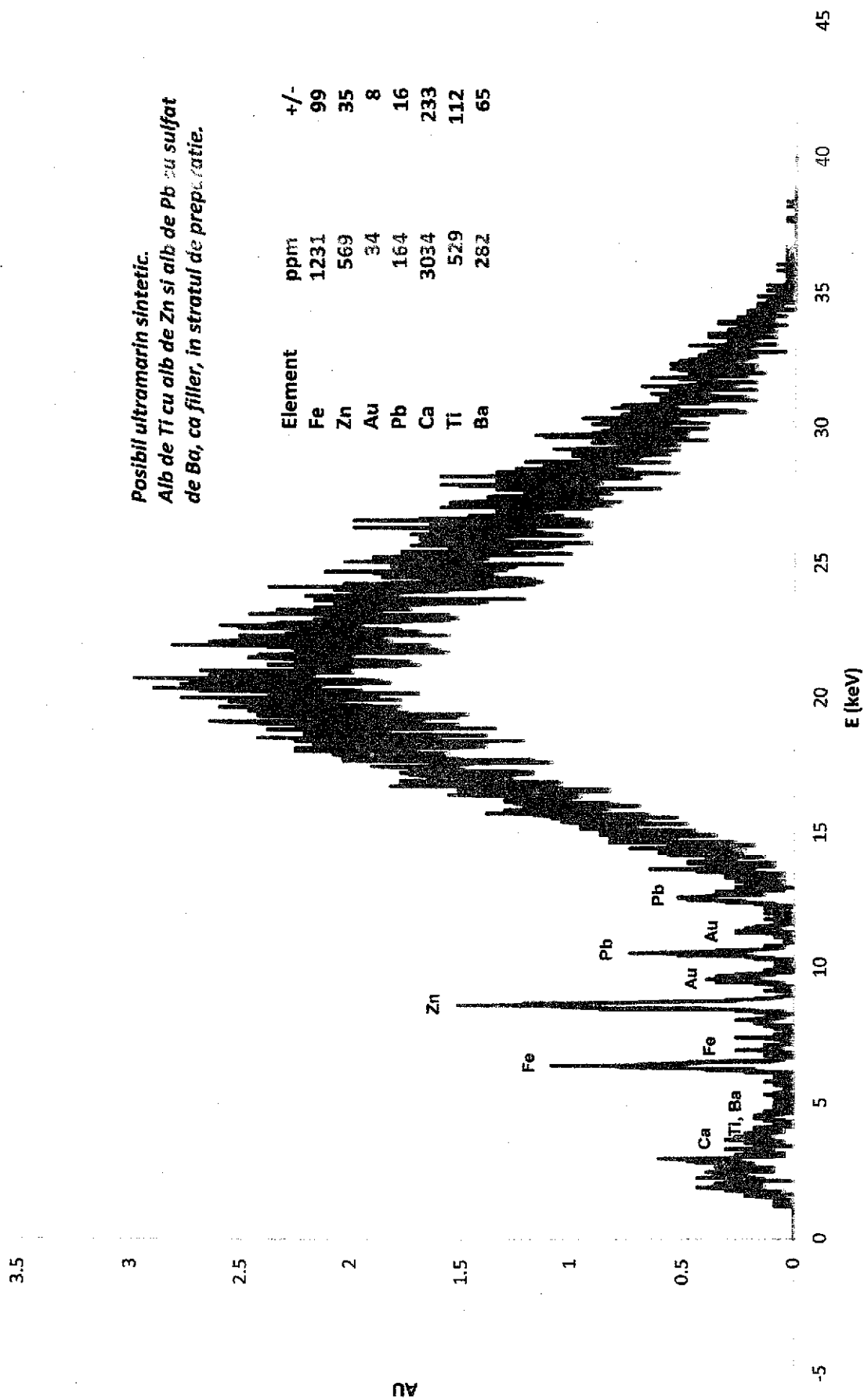
P9 - pigment albastru inscriptie originala - prima litera "I" din HIRSCHERIN - atic, medalion
Apollonia Hirscher



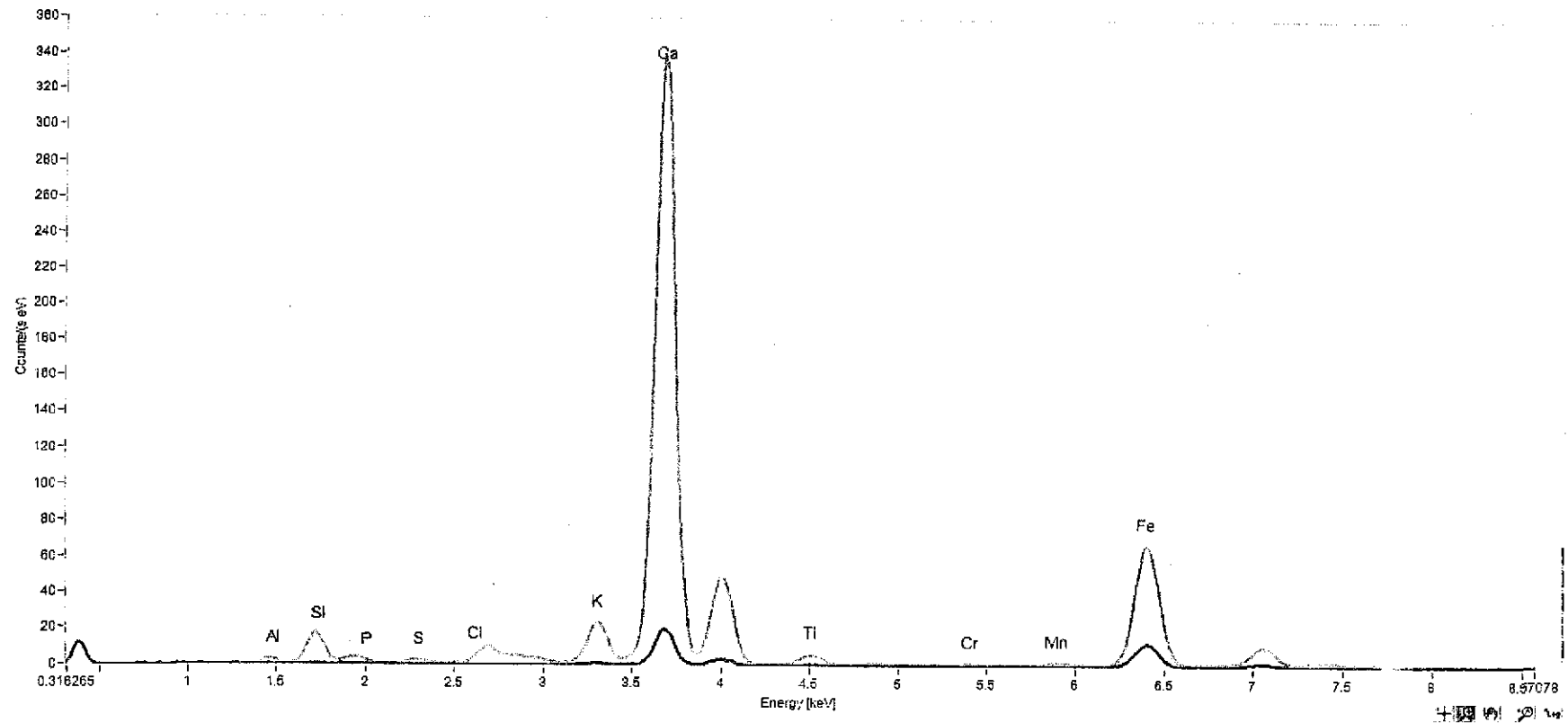
Fosta Banca Nationala Saseasca, Brasov
P10 - pigment brun, repictare - prima litera "H" a inscriptiei HIRSCHERIN
(peste cea cu albastru) - atic, medalion Apollonia Hirscher



Fosta Banca Nationala Saseasca, Brasov
P11 - pigment albastru - prima litera "H" a inscriptiei HIRSCHERIN - prima replicare
- atic, medalion Apollonia Hirscher



Fosta Banca Nationala Saseasca, Brasov
P12 – marmura??? roz – portalul principal

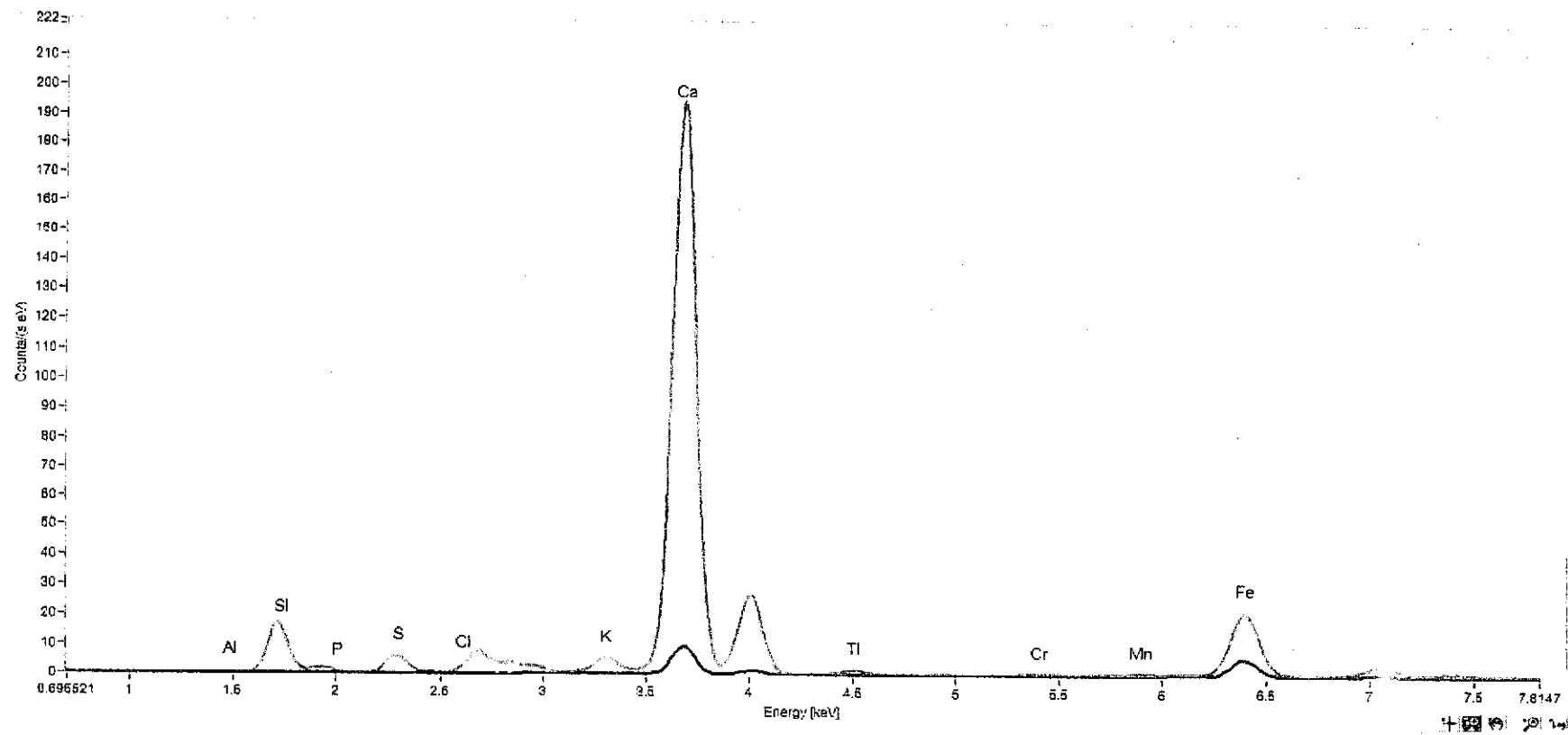


Fosta Banca Nationala Saseasca, Brasov
P12 – marmura??? roz – portalul principal

Compus	(%)
MgO	2.21
Al ₂ O ₃	14.31
SiO ₂	27.63
P ₂ O ₅	0.91
S	0.18
K ₂ O	2.79
CaO	40.71
Ti	0.50
Mn	0.07
Fe	3.85
Zn	0.04
Sr	0.02

Amestec de aluminosilicati si oxizi cu puțin nisip. Probabil o similitudina.

Fosta Banca Nationala Saseasca, Brasov
P13 – tencuiala originala aplicata pe zidaria din caramida
– et. II, stanga bow-windows-ului, ancadrament fereastră, strat suport 1

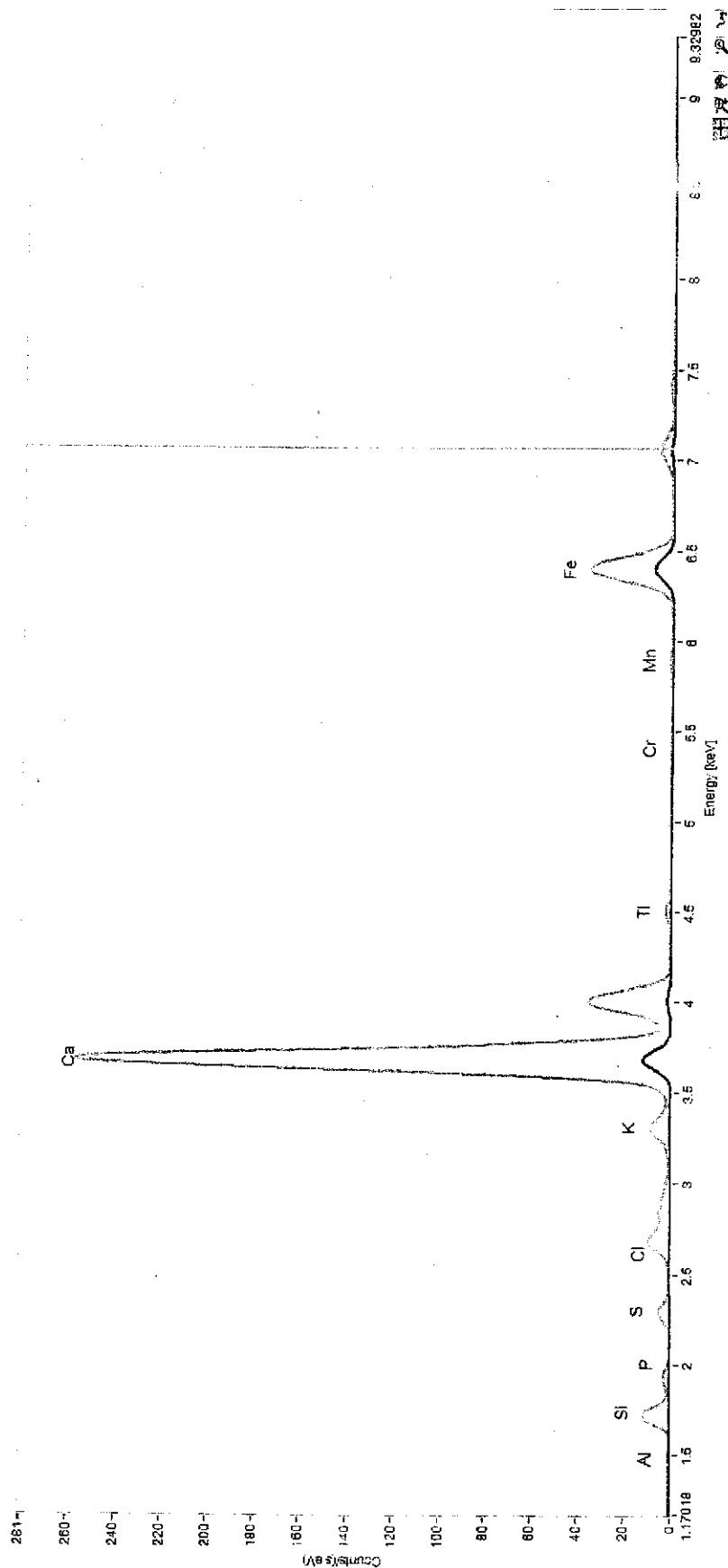


Fosta Banca Nationala Saseasca, Brasov
P13 – tencuiala originala aplicata pe zidaria din caramida
– et. II, stanga bow-windows-ului, ancadrament fereastră, strat suport 1

Compus	(%)
Al ₂ O ₃	3.02
SiO ₂	29.59
P ₂ O ₅	0.18
S	1.18
K ₂ O	0.37
CaO	25.30
Ti	0.12
Mn	0.02
Fe	1.48
Zn	0.25
Sr	0.01

Raport liant-agregat: cca. 30%
Continut de ciment: cca. 7%

Fosta Banca Nationala Saseasca, Brasov
P14 – tencuiala originala aplicata peste tencuiala grosiera
– et. II, panou stanga-capat, panou cu motive decorative, strat suport 2



Fosta Banca Nationala Saseasca, Brasov
P14 – tencuiala originala aplicata peste tencuiala grosiera
– et. II, panou stanga-capat, panou cu motive decorative, strat suport 2

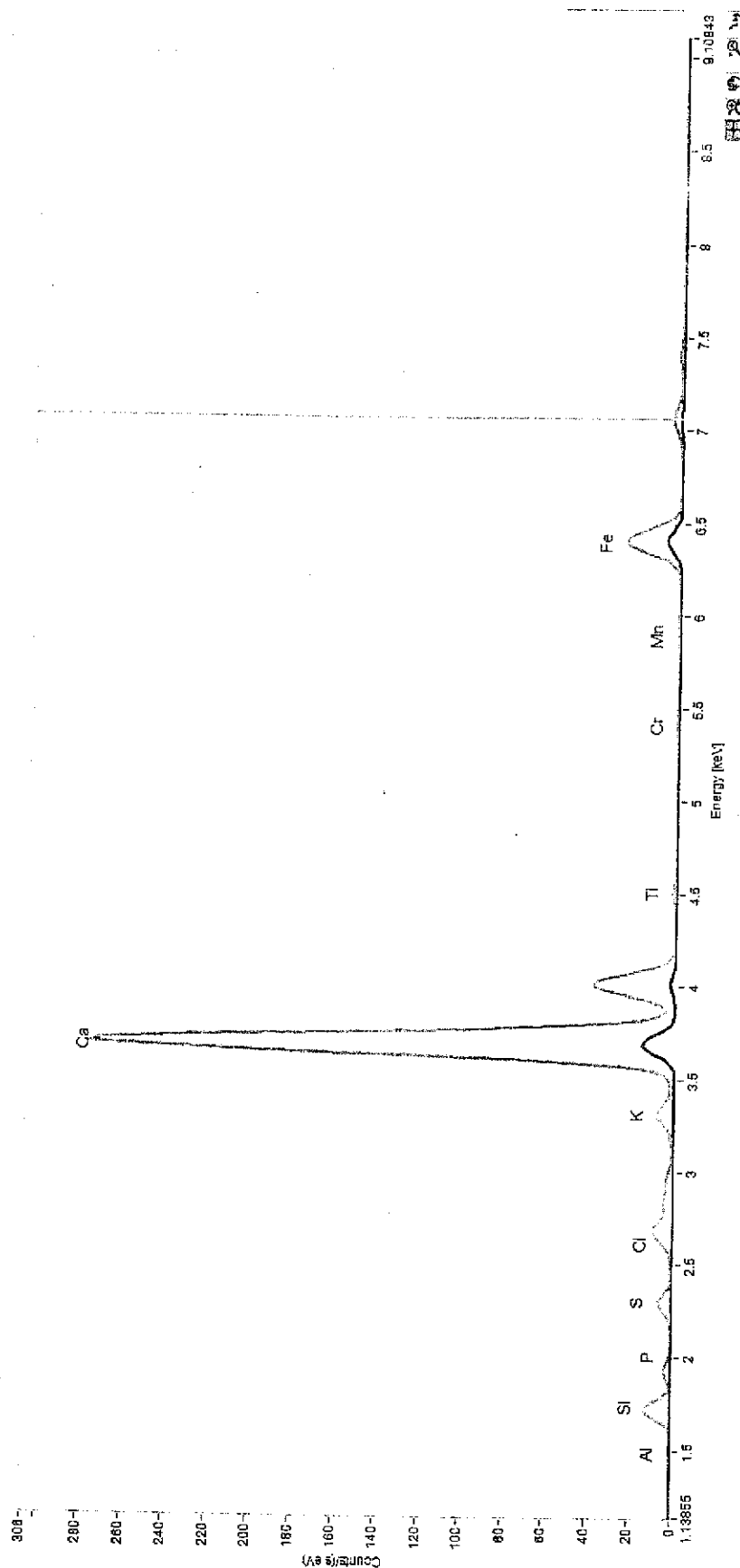
Compus	(%)
Al ₂ O ₃	5.66
SiO ₂	19.50
P ₂ O ₅	0.32
S	0.83
K ₂ O	0.68
CaO	32.43
Ti	0.22
Mn	0.04
Fe	2.29
Zn	0.03
Sr	0.04

Pigment pe baza de oxizi de Fe

Raport liant-agregat: cca. 39%

Continut de ciment: cca. 10%

Fosta Banca Nationala Saseasca, Brasov
P15 – tencuiala originala aplicata peste tencuiala P14
– et. II, panou stanga-capat, panou cu motive decorative, strat suport 3



Fosta Banca Nationala Saseasca, Brasov
P15 – tencuiala originala aplicata peste tencuiala P14
– et. II, panou stanga-capat, panou cu motive decorative, strat suport 3

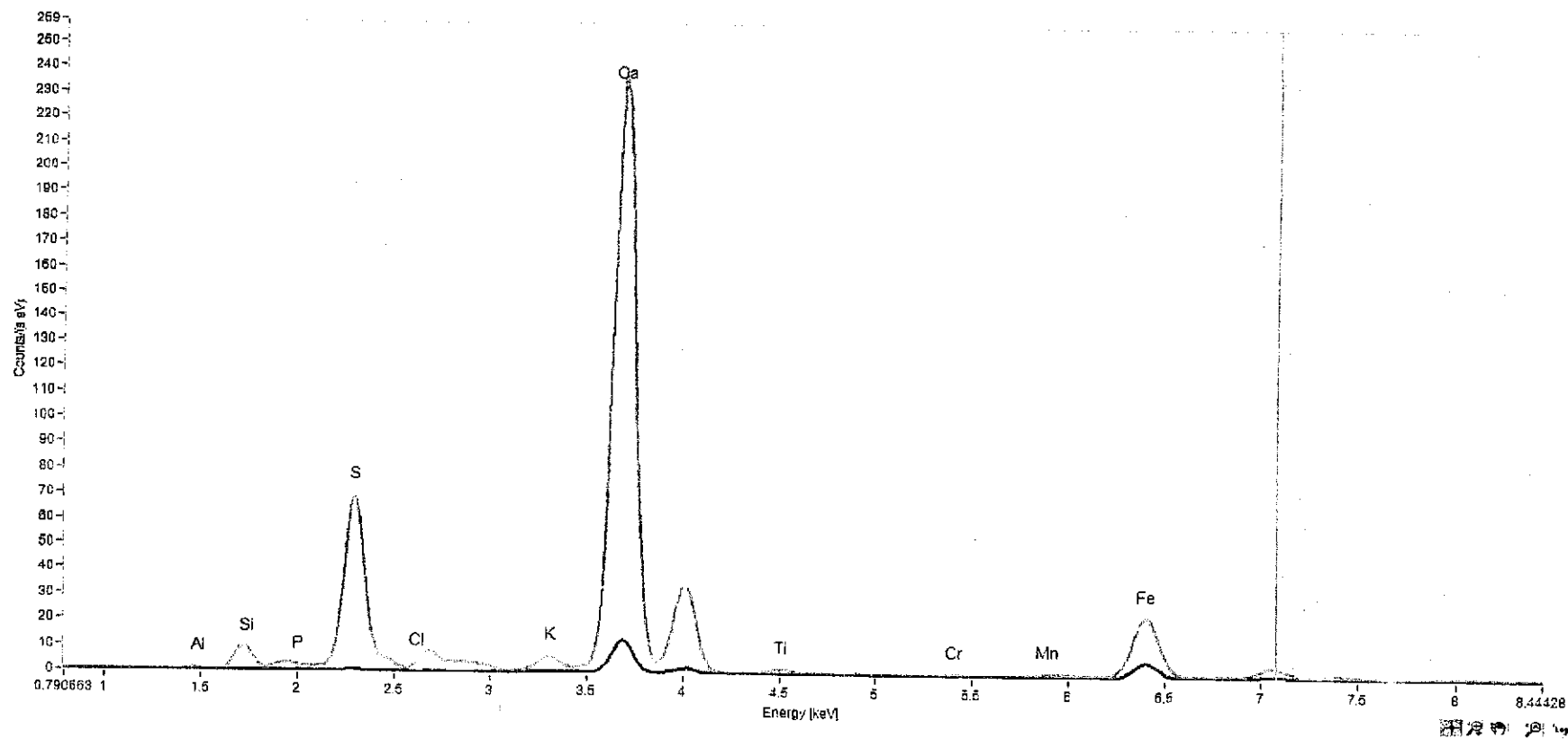
Compus	(%)
Al_2O_3	4.35
SiO_2	20.91
P_2O_5	0.35
S	1.01
K_2O	0.57
CaO	35.07
Ti	0.14
Cr	0.01
Mn	0.03
Fe	1.89
Sr	0.02

Pigment pe baza de oxizi de Fe

Raport liant-agregat: cca. 40%

Continut de ciment: cca. 8%

Fosta Banca Nationala Saseasca, Brasov
P16 – arriccio – atic, medalion Apollonia Hirscher, zona inferioara

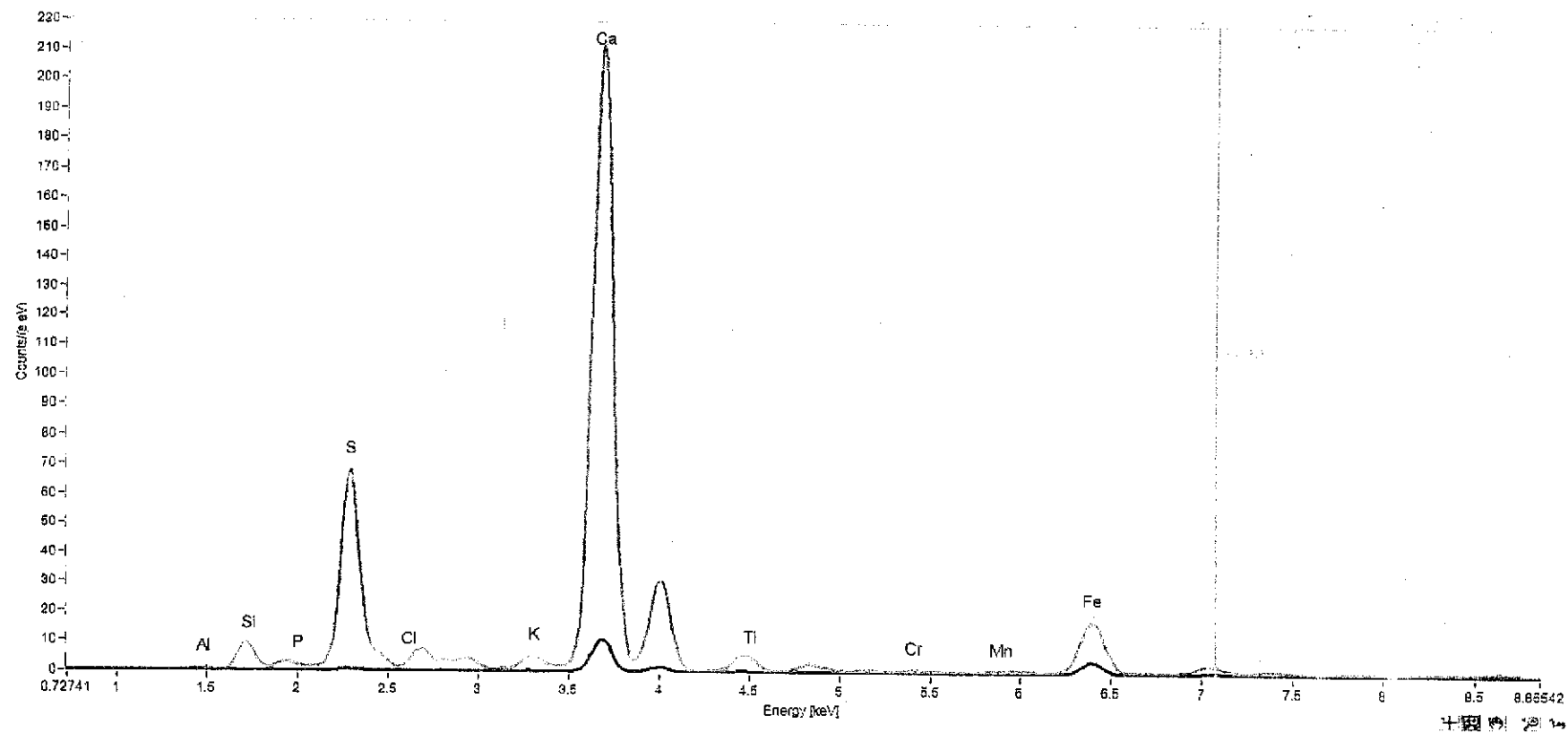


Fosta Banca Nationala Saseasca, Brasov
P16 – arriccio – atic, medalion Apollonia Hirscher, zona inferioara

Compus	(%)
Al ₂ O ₃	3.60
SiO ₂	13.83
P ₂ O ₅	0.22
S	14.90
K ₂ O	0.48
CaO	32.43
Ti	0.13
Mn	0.03
Fe	1.99
Zn	0.01
Sr	0.02

Raport liant-agregat: cca. 35%
Continut de ciment: cca. 5%
Mult ipsos in compozitie.

Fosta Banca Nationala Saseasca, Brasov
P17 – intonaco – atic, medalion Apollonia Hirscher, zona inferioara

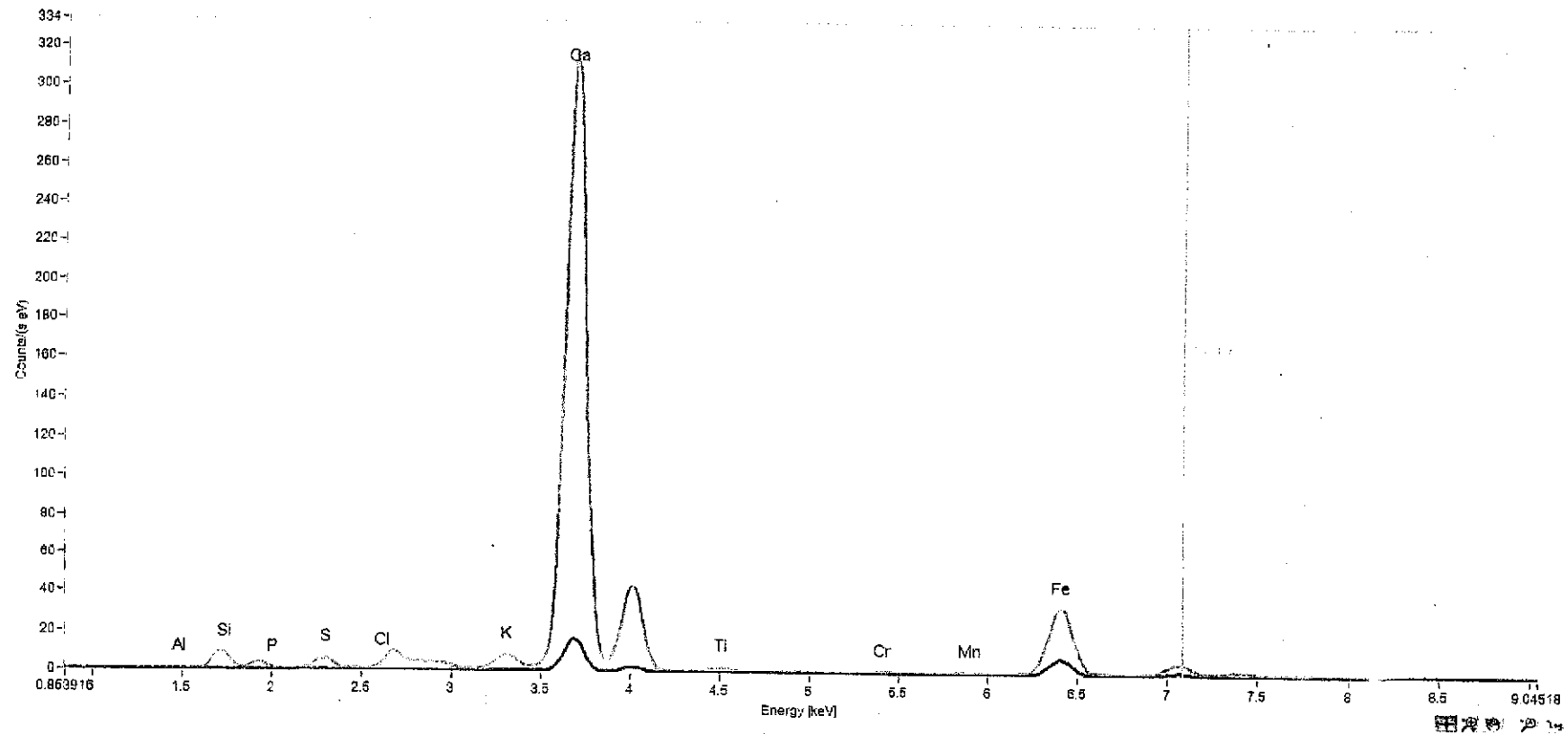


Fosta Banca Nationala Saseasca, Brasov
P17 – intonaco – atic, medalion Apollonia Hirscher, zona inferioara

Compus	(%)
Al ₂ O ₃	4.04
SiO ₂	12.96
P ₂ O ₅	0.10
S	15.57
K ₂ O	0.44
CaO	27.30
Ti	0.59
Fe	1.36
Zn	0.03
Sr	0.06

Raport liant-agregat: cca. 42%
Continut de ciment: cca. 9%
Mult ipsos in compozitie.

Fosta Banca Nationala Saseasca, Brasov
P18 – intonaco – atic, medalion Apollonia Hirscher, margine stanga sus

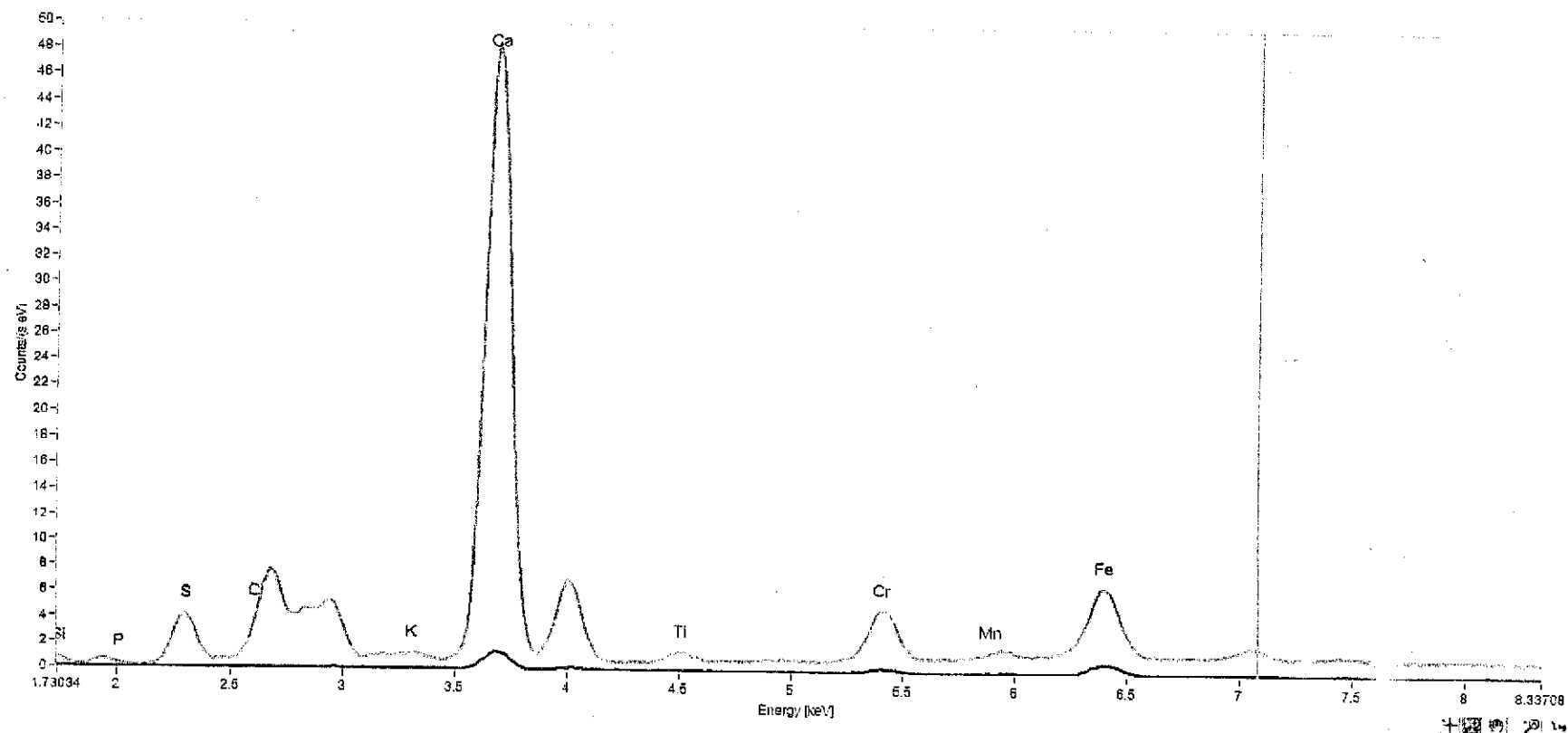


Fosta Banca Nationala Saseasca, Brasov
P18 – intonaco – atic, medalion Apollonia Hirscher, margine stanga sus

Compus	(%)
Al ₂ O ₃	4.24
SiO ₂	14.13
P ₂ O ₅	0.34
S	0.85
K ₂ O	0.56
CaO	39.61
Ti	0.23
Mn	0.02
Fe	2.41
Sr	0.04

Raport liant-agregat: cca. 45%
Continut de ciment: cca. 7%

Fosta Banca Nationala Saseasca, Brasov
P19 – zugraveala originala verde deschis – atic, medalion Apollonia Hirscher, zona inferioara, sub gulerul din tabla



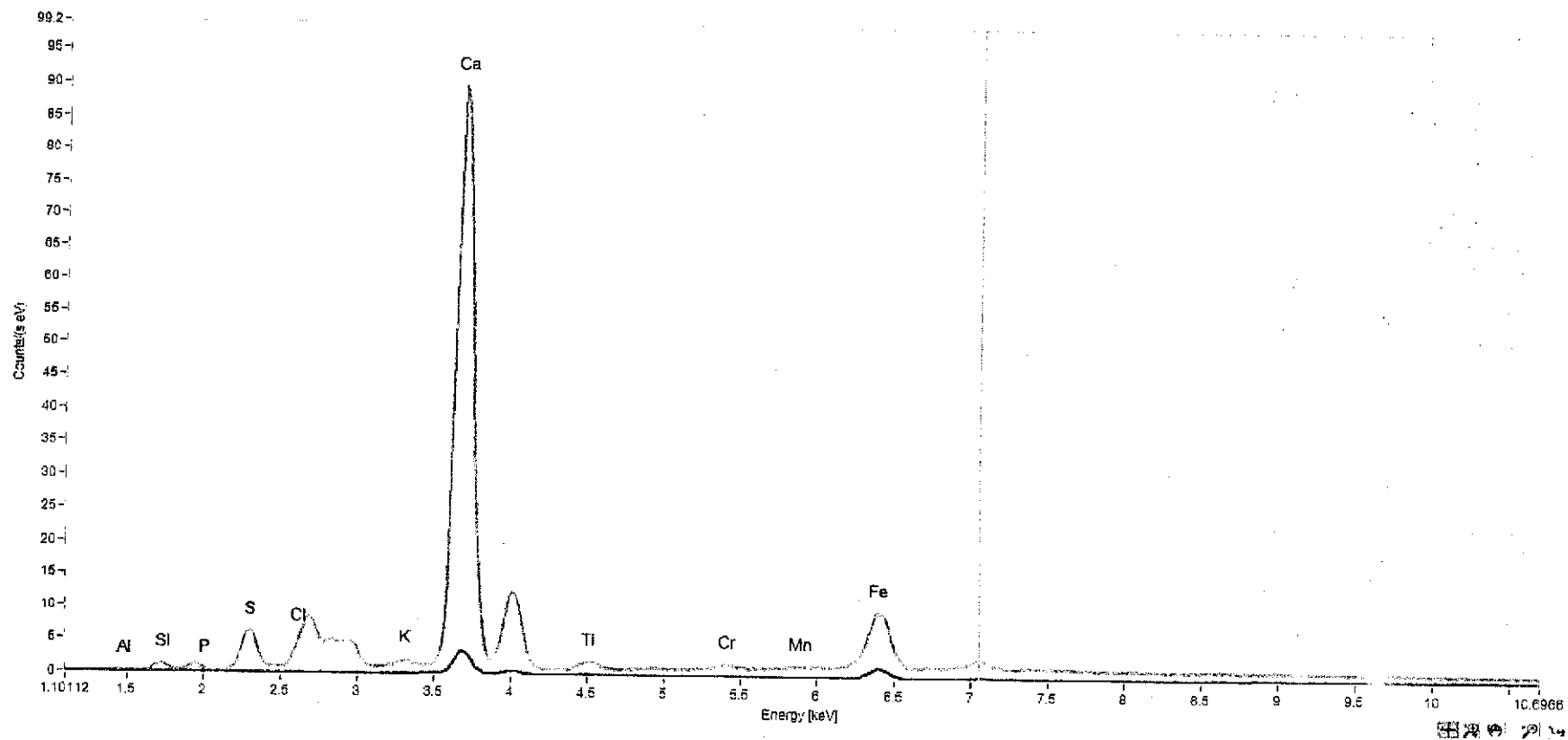
Fosta Banca Nationala Saseasca, Brasov

P19 – zugraveala originala verde deschis – atic, medalion Apollonia Hirscher, zona inferioara, sub gulerul din tabla

Compus	(%)
MgO	1.16
Al ₂ O ₃	0.43
SiO ₂	0.85
S	1.19
CaO	6.37
Ti	0.06
Cr	0.16
Fe	0.14

Zugraveala pe baza de var cu pigment verde de Cr

Fosta Banca Nationala Saseasca, Brasov
P20 – zugraveala ocru peste zugraveala originala – atic, medalion Apollonia Hirscher, zona inferioara, sub gulerul din tabla

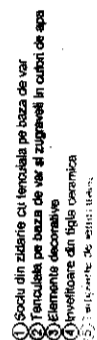


Fosta Banca Nationala Saseasca, Brasov

P20 – zugraveala ocru peste zugraveala originala – atic, medalion Apollonia Hirscher, zona inferioara, sub generul din tabla

Compus	(%)
Al_2O_3	0.61
SiO_2	1.11
S	1.78
CaO	11.80
Ti	0.11
Cr	0.02
Fe	0.28
Zn	0.01

Zugraveala pe baza de var cu oxid galben de Fe



JUDETUL BRA
PRIMARIA MUNICIPIULUI
- BRAȘOV

ORDINUL ARHITECTILOR DIN ROMANIA	3072	Radu NICA	Arhitect	de drept de semnatura
-------------------------------------	------	--------------	----------	-----------------------

PROMECTANT:
S.C. MIHAL CONSTRUCT S.R.L.
J-08/1397/1906

test product:	Am. RADU NICA
solvent:	Am. RADU NICA
residual:	TOFAN LARI SA

Beneficial:

Beneficiar: PRIMĂRIA MUN. BRASOV

Project N.: 44/2012

Page: 10

Mr. Plante:

A. 10

